

**A Magyar Politikatudományi Társaság
XXVIII. Vándorgyűlése**

XXVIII. Annual Conference of the
Hungarian Political Science Association



**Politika és politikatudomány
a háború árnyékában**

Politics and Political Science
in the Shadow of War

2023. május 25–26. / 25–26 May 2023



A Magyar Politikatudományi Társaság XXVIII. Vándorgyűlése
XXVIII. Annual Conference of the Hungarian Political Science Association

Politika és politikatudomány a háború árnyékában Politics and Political Science in the Shadow of War

2023. május 25–26. / 25–26 May 2023

ABSZTRAKT KÖTET / BOOK OF ABSTRACTS

Szerkesztők / Edited by

Juhász Krisztina, Molnár Judit, Petrovszki-Oláh László

Helyszín / Venue

SZTE ÁJTK – 6720 Szeged, Tisza Lajos krt. 54.

Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar
Politológiai Tanszék

Szeged, 2023

Szervezőbizottság / Organizing Committee

Dobos Gábor (Magyar Politikatudományi Társaság)
Illés Gábor (Magyar Politikatudományi Társaság)
Juhász Krisztina (SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék)
Merkovity Norbert (SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék)
Molnár Judit (SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék)
Petrovszki-Oláh László (SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék)
Szabó Palócz Orsolya (SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék)

Technikai szerkesztő / Technical editor

Börcsök Istvánné

Borítóterv, grafika / Cover design, graphics

Mátyus Imre

A konferencia honlapja / Website of the Conference

<http://www.juris.u-szeged.hu/kutatas/kari-szervezesu/mptt-vandorgyules-xxviii>

ISBN 978-963-306-941-7

TARTALOM / CONTENTS

RÖVID PROGRAM / SHORT PROGRAM	5
RÉSZLETES PROGRAM / DETAILED PROGRAM	9
ABSZTRAKTOK / ABSTRACTS	19
KOLNAI DÍJAS ELŐADÁSA / LECTURE BY THE RECIPIENT OF THE KOLNAI AWARD ..	20
PLENÁRIS ELŐADÁS / KEYNOTE ADDRESS.....	22
1. PANEL: Változó hatalmi eszközök az átalakuló nemzetközi rendszerben	24
2. PANEL: Politika- és demokráciaelméletek a háború árnyékában.....	33
3. PANEL: Civilek és önkormányzatok helyzete a válságok árnyékában.....	39
4. PANEL: Közjog és alkotmányosság történelmi dimenzióban.....	45
5. PANEL: Political Communication in the Age of Hybridity	50
6. PANEL: Responses of the EU and its Member States to the War and its Consequences	55
7. PANEL: Az Európai Unió és a tagállamok válasza a háborúra és következményeire I.	62
8. PANEL: Politikai rezsimek és politikai vezetők I.	67
9. PANEL: Közpolitika és kormányzás I.	72
10. PANEL: Védelem és biztonság hazai és nemzetközi perspektívában	77
11. PANEL: Communication Aspects of the War in Ukraine.....	83
12. PANEL: A digitális nyilvánosság jogi, politikai aspektusai I.	89
13. PANEL: Az Európai Unió és a tagállamok válasza a háborúra és következményeire II.	95

14. PANEL: Politikai rezsimek és politikai vezetők II.	100
15. PANEL: Közpolitika és kormányzás II.	105
16. PANEL: Pártok és pártrendszerek	110
17. PANEL: Political Communication and Illiberal Solutions	115
18. PANEL: A digitális nyilvánosság jogi, politikai aspektusai II.	120
19. PANEL: A 20. század titkosszolgálati képzési rendszerei	127
20. PANEL: Politikai normativitás: kérdések és válaszok	134
21. PANEL: Közpolitika és kormányzás III.	140
22. PANEL: Választás és demokrácia I.	145
23. PANEL: European Elections Monitoring Center: Introduction, Results, and the Future	151
24. PANEL: Politikai kommunikáció háború idején	158
25. PANEL: Globális válságok és kivételes állapotok	165
26. PANEL: Választás és demokrácia II.	170
27. PANEL: Digitalizáció és Demokrácia	175
28. PANEL: Érzelmek és stílusok a politikai kommunikációban (a közösségi médiában)	181
A konferencia felhívásban meghirdetett szekciók szervezői	188

RÖVID PROGRAM
SHORT PROGRAM

2023. május 25. (csütörtök) / 25 May 2023 (Thursday)

09.00– *Regisztráció / Registration* (SZTE ÁJTK Földszint / Ground floor)

10.00–12.00 *Megnyitó / Opening Session* (SZTE ÁJTK Aula / Ceremonial Hall)

Görög Márta, az SZTE Állam- és Jogtudományi Kar dékánja / Dean of the Faculty of Law and Political Sciences

Szabó Gábor, a Szegedi Tudományegyetemért Alapítvány Kuratóriumának elnöke / Foundation Chair, Foundation of the University of Szeged

Boda Zsolt, a Magyar Politikatudományi Társaság elnöke / President of the Hungarian Political Science Association

A 2023. évi Kolnai-díj átadása és a díjazott előadása / Kolnai Award 2023 Ceremony and lecture by the recipient of the 2023 Kolnai Award

Kováts Eszter: A gender fogalma körüli viták politikai és tudományos tétjei


Plenáris előadás / Keynote address

Deborah Avant (University of Denver): Between Probability and Possibility: Productive Scholarly Research in the Shadow of War

elnök / Chair: Merkovity Norbert, SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék vezetője / Head of the Department of Political Science



12.00–13.00 *Szendvicsebéd / Lunch* (JK 204. terem / Room JK 204)

13.00–14.45 Panel előadások / Panel Session (P 1–P 6)

P 1	Változó hatalmi eszközök az átalakuló nemzetközi rendszerben <i>elnök: Tálás Péter; Csiki Varga Tamás</i>	JK 201. terem
P 2	Politika- és demokraciáelméletek a háború árnyékában <i>elnök: Löffler Tibor</i>	JK 203. terem
P 3	Civilek és önkormányzatok helyzete a válságok árnyékában <i>elnök: Kákai László</i>	JK 206. terem
P 4	Közjog és alkotmányosság történelmi dimenzióban <i>elnök: Stumpf István</i>	JK 208. terem
P 5	Political Communication in the Age of Hybridity <i>Chair: Norbert Merkovity</i>	 RC10 & RC22 JK 209. terem
P 6	Responses of the EU and its Member States to the War and its Consequences <i>Chair: Andrea Schmidt</i>	JK 210. terem



14.45–15.00 *Kávészünet / Coffee break* (JK 204. terem / Room JK 204)

15.00–16.30 Panel előadások / Panel Session (P 7–P 12)

P 7	Az Európai Unió és a tagállamok válasza a háborúra és következményeire I. <i>elnök:</i> Soós Edit		JK 201. terem
P 8	Politikai rezsimek és politikai vezetők I. <i>elnök:</i> Pap Milán		JK 203. terem
P 9	Közpolitika és kormányzás I. <i>elnök:</i> Kiss Rebeka		JK 206. terem
P 10	Védelem és biztonság hazai és nemzetközi perspektívában <i>elnök:</i> Váczai Péter		JK 208. terem
P 11	Communication Aspects of the War in Ukraine <i>Chair:</i> Viktória Zakinszky Toma	 RC10 & RC22	JK 209. terem
P 12	A digitális nyilvánosság jogi, politikai aspektusai I. <i>elnök:</i> Juhász Krisztina		JK 210. terem

16.30–16.45 *Kávészünet / Coffee break* (JK 204. terem / Room JK 204)

16.45–18.15 Panel előadások / Panel Session (P 13–P 18)

P 13	Az Európai Unió és a tagállamok válasza a háborúra és következményeire II. <i>elnök:</i> Soós Edit		JK 201. terem
P 14	Politikai rezsimek és politikai vezetők II. <i>elnök:</i> Mándi Tibor		JK 203. terem
P 15	Közpolitika és kormányzás II. <i>elnök:</i> Sebők Miklós		JK 206. terem
P 16	Pártok és pártrendszerek <i>elnök:</i> Horváth Attila		JK 208. terem
P 17	Political Communication and Illiberal Solutions <i>Chair:</i> Tibor Purger	 RC10 & RC22	JK 209. terem
P 18	A digitális nyilvánosság jogi, politikai aspektusai II. <i>elnök:</i> Tóth Judit		JK 210. terem


19.30–24.00 *Fogadás / Reception* (Vármúzeum, Szeged, Stefánia 15.)

Pohárköszöntő / Toast by Mihalik Edvin, Zöld város programért felelős tanácsnok / Councillor responsible for the Green City Program
(Szeged város polgármesteri hivatal / Mayor's office)

Zene / Music – Dollar Boys Band


2023. május 26. (péntek) / 26 May 2023 (Friday)

09.00–10.45 Panel előadások / Panel Session (P 19–P 24)

P 19	A 20. század titkosszolgálati képzési rendszerei <i>elnök:</i> Tálás Péter; Csiki Varga Tamás	JK 201. terem
P 20	Politikai normativitás: kérdések és válaszok <i>elnök:</i> Gyulai Attila	JK 203. terem
P 21	Közpolitika és kormányzás III. <i>elnök:</i> Sebők Miklós	JK 206. terem
P 22	Választás és demokrácia I. <i>elnök:</i> Nagy Levente	JK 208. terem
P 23	European Elections Monitoring Center: Introduction, Results, and the Future <i>Chair:</i> Eduardo Novelli; Norbert Merkovity	JK 209. terem
		
P 24	Politikai kommunikáció háború idején <i>elnök:</i> Farkas Xénia	JK 210. terem

10.45–11.00 Kávészünet / Coffee break (JK 204. terem / Room JK 204)

11.00–12.30 Panel előadások / Panel Session (P 25–P 28)

P 25	Globális válságok és kivételes állapotok <i>elnök:</i> Antal Attila	JK 206. terem
P 26	Választás és demokrácia II. <i>elnök:</i> Nagy Levente	JK 208. terem
P 27	Digitalizáció és demokrácia <i>elnök:</i> Szalai Anikó	JK 209. terem
		
P 28	Érzelmek és stílusok a politikai kommunikációban (a közösségi médiában) <i>elnök:</i> Farkas Xénia	JK 210. terem

12.30–13.00 Poszterverseny eredményhirdetés

MPTT plenáris ülés / Closing Session (JK 203. terem / Room JK 203)

13.00–14.00 Szendvicsebéd / Lunch (JK 204. terem / Room JK 204)

RÉSZLETES PROGRAM
DETAILED PROGRAM

2023. május 25. (csütörtök) / 25 May 2023 (Thursday)

09.00– *Regisztráció / Registration* (SZTE ÁJTK Földszint / Ground floor)

10.00–12.00 *Megnyitó / Opening Session* (SZTE ÁJTK Aula / Ceremonial Hall)

Görög Márta, az SZTE Állam- és Jogtudományi Kar dékánja / Dean of the Faculty of Law and Political Sciences

Szabó Gábor, a Szegedi Tudományegyetemért Alapítvány Kuratóriumának elnöke / Foundation Chair, Foundation of the University of Szeged

Boda Zsolt, a Magyar Politikatudományi Társaság elnöke / President of the Hungarian Political Science Association

A 2023. évi Kolnai-díj átadása és a díjazott előadása / Kolnai Award 2023 Ceremony and lecture by the recipient of the 2023 Kolnai Award

Kováts Eszter: A gender fogalma körüli viták politikai és tudományos tétjei

Plenáris előadás / Keynote address

Deborah Avant (University of Denver): Between Probability and Possibility: Productive Scholarly Research in the Shadow of War

elnök / Chair: Merkovity Norbert, SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék vezetője / Head of the Department of Political Science

12.00–13.00 *Szendvicsebéd / Lunch* (JK 204. terem / Room JK 204)

13.00–14.45 *Panel előadások / Panel Session* (P 1–P 6)

P 1	<p>Változó hatalmi eszközök az átalakuló nemzetközi rendszerben</p> <p><i>elnök</i>: Tálás Péter; Csiki Varga Tamás</p> <ul style="list-style-type: none">• Arató Krisztina, Koller Boglárka: Visegrád tüdőklése és bukása. Az orosz-ukrán háború hatása a V4-ekre, különös tekintettel az Unión belüli és a nemzetközi szerepvállalásukra• Csapó Zsuzsanna: A hadijogi értelemben vett semlegesség koncepciójának megváltozása – kitekintéssel az orosz-ukrán fegyveres konfliktusra• Csepregi Zsolt: Az orosz-ukrán háború hatásai a közel-keleti hatalmi egyensúlyra• Lechner Zoltán: Törökország és a poszthegeemoniális világrend• Pintér Tibor: Cabo Delgado: az új stratégiai, hatalmi „játszótér” Kelet-Afrikában?• Sáfrán József: Japán nemzetbiztonsági lehetőségei: Csatlakozás az Öt Szemhez az orosz-ukrán konfliktus tükrében• Teszár Miklós: Ortodox testvérekből mostohatestvérek? Montenegrói-orosz kapcsolatok az ukrán-orosz háború árnyékában 2014–2022	JK 201. terem
------------	--	---------------

13.00–14.45 Panel előadások / Panel Session (P 1–P 6)

folytatás

P 2	<p>Politika- és demokraciáelméletek a háború árnyékában <i>elnök:</i> Löffler Tibor</p> <ul style="list-style-type: none"> • Csizmadia Ervin: A társadalmi ellenállás, mint politikai magatartásforma • Csutak Zsolt: Háború és Politika: a kétélű fegyver, gyakorlat és elmélet egy cél érdekében? • Lakatos Júlia: Háború és béke a magyar demokrácia-vita árnyékában • Nagy Zsolt: Lineáris helyett szerteágazó utak – a nem-nyugati demokráciák elméletének használata a XXI. században • Tóth I. János: Clausewitz a háborúról 	JK 203. terem
P 3	<p>Civilek és önkormányzatok helyzete a válságok árnyékában <i>elnök:</i> Kákai László</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szabó Máté: Külpolitika, háború, biztonság és a békemozgalmak polgári engedetlensége a posztkommunista politikában • Kákai László: A magyar nonprofit szektor helyzete a járvány és a háború keltette válság alatt? • Oross Dániel, Nagy Ákos, Bavlsík Richard: Egy új lehetőség a válság után? A részvétel szerepe a menedzsmentkutatás, marketing és politikatudomány szemszögéből • Koi Gyula: „Vannak vidékek...” A Kínai Népköztársaság és az Oroszországi Föderáció helyi önkormányzati jogi szabályozása és a posztcovid éra és fegyveres konfliktusok „új korszaka” • Körei László: Önkormányzati mozgástér Nyíregyházán a szomszédos háború időszakában 	JK 206. terem
P 4	<p>Közjog és alkotmányosság történelmi dimenzióban <i>elnök:</i> Stumpf István</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stumpf István, Erdős Csaba: Jogalkotás és alkotmányossági kontrollja az orosz-ukrán háború miatt elrendelt veszélyhelyzet idején • Tábori Ferenc: Újraéledő közjogi ellentét? • Dobos Gábor, Gyulai Attila, Pócza Kálmán: Alkotmánybírói döntések erőssége – egy nemzetközi összehasonlító vizsgálat eredményei • Tóth László: Általános alkotmányos és politikai válság Montenegróban 	JK 208. terem
P 5	<p>Political Communication in the Age of Hybridity <i>Chair:</i> Norbert Merkovity</p> <p style="text-align: right;">IPSA  AISP RC10 & RC22</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sebastjan Jeretič: Hegemony, Morality, Emotions: How Political Power Manifests in Voters' Brains? • Marta Rebolledo: Resilient Media for Democracy in the Digital Age • Tibor Purger: Reveling in Evil: Kings and Jesters in the Global Village • Szimonetta Tóth: How does Trump utilize xenophobia in his political rhetoric? 	JK 209. terem

13.00–14.45 Panel előadások / Panel Session (P 1–P 6)


folytatás

P 6	<p>Responses of the EU and its Member States to the War and its Consequences <i>Chair:</i> Andrea Schmidt</p> <ul style="list-style-type: none"> • Özdemir Akbal: The United States’ Visegrád Four and Bucharest Nine Political Relations in the Case of the Invasion of Ukraine • Máté Deák: Spanish response on Russian War: the Spanish-Russian relations after 2014 • Áron J. Szászi, Bíró-Nagy András: The roots of Euroscepticism in Hungary before and after the Russian-Ukrainian war • Bálint Teleki: Financial sanctions against Russia from the EU’s perspective • Viktor Glied: Central European narratives on migration and migrants • Andrea Schmidt: Visegrad Group – Real Entity or Mirage? The Ukrainian War and the V4 	JK 210. terem
------------	--	---------------

14.45–15.00 *Kávészünet / Coffee break* (JK 204. terem / Room JK 204)

15.00–16.30 Panel előadások / Panel Session (P 7–P 12)

P 7	<p>Az Európai Unió és a tagállamok válaszai a háborúra és következményeire I. <i>elnök:</i> Soós Edit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mezei Tibor: Az ukrajnai háború biztonságpolitikai következményei az Európai Unió vonatkozásában • Miletics Péter: Az ukrajnai háború és a geopolitikai gondolkodás • Speck Gyula: Még mindig civilhatalom? A német külpolitika és a visegrádi országok a szerepelmélet tükrében • Gombos Jarmo: Az orosz-ukrán háború hatása a finn semlegességi politikára 	JK 201. terem
P 8	<p>Politikai rezsimek és politikai vezetők I. <i>elnök:</i> Pap Milán</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mikecz Dániel: Rezsimellenes tüntetések: elméleti modell és empirikus eredmények • Stégmayer Márk: A V4-rezsimek összehasonlítása: Miért ellenállóbb Csehország és Szlovákia a karizmatikus plebiszciter vezetőkkel szemben, mint a lengyel és a magyar rezsim? • Hettyey András: Orbán Viktor külpolitikai érzelmi profilja 1990-től napjainkig • Pap Milán: Politikai vezetés mint kollektív locus és cselekvés 	JK 203. terem
P 9	<p>Közpolitika és kormányzás I. <i>elnök:</i> Kiss Rebeka</p> <ul style="list-style-type: none"> • Horváth Attila: Élni vagy visszaélni? A Covid-19-hez és az orosz-ukrán háborúhoz kapcsolódó veszélyhelyzeti kormányrendeletek elemzése • Sáfrán József: A magyar nemzetbiztonsági szolgálatok irányításának változásai 2010 után, különös tekintettel a COVID okozta világjárványra és az orosz-ukrán háborúra • Sebők Miklós, Ring Orsolya: A COVID-19 oltóanyagok reprezentációja online hírportálokon és ennek geopolitikai vetületei • Szászi Áron: A kommunikáció szerepe a magyar lakosság COVID-19 elleni áttoltottságban 	JK 206. terem

15.00–16.30 Panel előadások / Panel Session (P 7–P 12)		folytatás
P 10	<p>Védelem és biztonság hazai és nemzetközi perspektívában</p> <p><i>elnök:</i> Váczi Péter</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teknős László: A védelmi és biztonsági szabályozási reform hatásai a katasztrófavédelmi törvényre, a katasztrófák elleni védekezés rendszerére • Nováky Mónika: A védelmi igazgatás válasza a Magyarországot fenyegető veszélyek tükrében – a védelmi és biztonsági igazgatás alapjai • Váczi Péter: Kinyílhatnak a börtönajtók? A kormány alkotmányos mozgástere különleges jogrend idején • Kosztrihán Dávid: Viharban kormányozni – A kormányzati központ szerepe a válságkezelésben • Borbély Boglárka: Dezinformáció és a 230-as cikkely jövője 	JK 208. terem
P 11	<p>Communication Aspects of the War in Ukraine</p> <p><i>Chair:</i> Viktória Zakinszky Toma</p> <p style="text-align: right;">IPSA AISP RC10 & RC22</p> <ul style="list-style-type: none"> • Patryk Wawrzyński: The Speaker of the Nation: President Volodymyr Zelensky's Approach to Emotional Persuasion after February 24, 2022 • Aleksandar Mitić, Nenad Stekić: A Clash of Persuaders: How the West and Russia Vie for Serbia's Stance on Ukraine? • Zolbayer J., Odgerel B., Zolzaya G., Jargalmaa G.: Research on Public Opinion on the Issues of the Russia–Ukraine War • Neo Sithole: A Reviewal of the EU's Populist Trinity 's Communication in Response to the Ukraine Crisis • Akira Sano: A text analytics of Russian comments posted on YouTube toward Russia-Ukraine war 	JK 209. terem
P 12	<p>A digitális nyilvánosság jogi, politikai aspektusai I.</p> <p><i>elnök:</i> Juhász Krisztina</p> <p style="text-align: right;"> Interdiszciplináris Kutatásfejlesztési és Innovációs Kiválósági Központ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Merkovity Norbert: Országomat egy rivaldafényért! A digitális nyilvánosság politikai aspektusai • Stumpf Péter Bence: Kedvelések és voksok: A közösségi média kampányok hatása a választási eredményekre négy európai országban • Petrovszki-Oláh László: Digitális kampányhajrá: az inkumbens egyéni választókerületi képviselőjelöltek kommunikációja a 2022-es országgyűlési választásokon • Szabó Palócz Orsolya: Politikai ellenségképzés a digitális térben? Esettanulmány a 2021-es ellenzéki előválasztásról • Juhász Krisztina: Az Európai Unió militáns demokráciája versus sharp power. Az EU válasza a dezinformációra 	JK 210. terem

16.30–16.45 Kávészünet / Coffee break (JK 204. terem / Room JK 204)

16.45–18.15 Panel előadások / Panel Session (P 13–P 18)

<p>P 13</p>	<p>Az Európai Unió és a tagállamok válasza a háborúra és következményeire II. <i>elnök:</i> Soós Edit</p> <ul style="list-style-type: none"> • László Tamás, Máté-Tóth András: Háborús fenyegetettség és biztonságosítás. Sebzett kollektív identitás és szekuritizáció az orosz–ukrán konfliktus kontextusában • Bíró-Nagy András: Az Európai Unió a magyarok szemében a háború idején • Teknős László: Az Európai Unió humanitárius segítségnyújtási és polgári védelmi szakpolitikai tevékenysége az orosz-ukrán konfliktus vonatkozásában • Kószó Richárd: Az Európai Unió pénzügyi szerepvállalása Ukrajna újjáépítésében 	<p>JK 201. terem</p>
<p>P 14</p>	<p>Politikai rezsimek és politikai vezetők II. <i>elnök:</i> Mándi Tibor</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mándi Tibor: Kitart-e a közép? A klasszikus liberalizmussal szembeni kihívások napjaink amerikai politikai gondolkodásában • Illés Gábor: Plebiszciter képviselet • Nyíri Szabolcs: Rezsím mint Spielzeitraum: A politikai rezsím időbeliségé Kari Palonen felől • Metz Rudolf, Kövesdi Veronika: „Aki nincs ellenünk, az mellettünk van”: A politika szektásodása Magyarországon 	<p>JK 203. terem</p>
<p>P 15</p>	<p>Közpolitika és kormányzás II. <i>elnök:</i> Sebők Miklós</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kiss Rebeka: Az ország (legrosszabb) törvényei: A törvényhozási selejtej koncepciója • Molnár Csaba: A parlamenti bizottságok szerepe a kormány ellenőrzésében: Magyarország esete (1867–2022) • M. Balázs Ágnes: Kik képviselik a nemzetiségeket? • Stefkovics Ádám, Kollár Dávid, Pavalacs András: Mérhető-e a politikai ideológiai pozíció? A bal-jobboldali skála értelmezésének különbözőségei választadói csoportok között és egy korrekciós javaslat lehorgonyzó vinyetta-módszerrel 	<p>JK 206. terem</p>
<p>P 16</p>	<p>Pártok és pártrendszerek <i>elnök:</i> Horváth Attila</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kiszelly Zoltán: A párttagság csökkenő, a pártfinanszírozás növekvő szerepe az országgyűlési pártoknál • Tábori Ferenc: Egyirányú út? Miért nem képesek visszatérni a magyar parlamentbe az onnan kiszoruló pártok? • Vető Balázs: Torzulások, avagy a magyar pártok 2010 utáni zsákutcás működése • Horváth Attila: A Rae-indextől a Golosov-indexig – A pártrendszer-koncentráció mérésének problémái 	<p>JK 208. terem</p>

16.45–18.15 Panel előadások / Panel Session (P 13–P 18)

folytatás

<p>P 17</p>	<p>Political Communication and Illiberal Solutions</p> <p><i>Chair:</i> Tibor Purger</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mihály Szilágyi-Gál: The Political Communication Export of the Hungarian Government • Bálint Mikola: The Role of Social Media Influencers in Amplifying Pro-Government Narratives: The Case of Hungary • Viktória Zakinszky Toma: Migrants on the Balkan Route in the Serbian and Hungarian Media • Eszter Farkas: Exclusively Exclusive, or Includes Some Inclusive? Sentiment Analysis of Facebook Posts About Immigration of Media Outlets and Politicians in Hungary and Germany Between 2014 and 2022 	<p>JK 209. terem</p>
<p>P 18</p>	<p>A digitális nyilvánosság jogi, politikai aspektusai II.</p> <p><i>elnök:</i> Tóth Judit</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tóth Judit: A normatív homály • Harkai István: Jogi földrajz – A területiális szerzői jog és a határok nélküli internet új megközelítése, különös tekintettel a platformóriások szerződéses gyakorlatára • Pongó Tamás: Gyűlölet a közösségi médiában! – Az Ellenőrző Bizottság gyűlöletbeszédre vonatkozó joggyakorlatának áttekintése • Kálmán Renáta: A jogklinika képzés és a MI kapcsolatának jelene és jövője • Márki Dávid: A nyilvánosság szerepe az igazságszolgáltatás politizálásában 	<p>JK 210. terem</p>

19.30–24.00 Fogadás / Reception (Vármúzeum, Szeged, Stefánia 15.)

Pohárköszöntő / Toast by Mihalik Edvin, Zöld város programért felelős tanácsnok / Councillor responsible for the Green City Program (Szeged város polgármesteri hivatal / Mayor's office)

Zene / Music – Dollar Boys Band


2023. május 26. (péntek) / 26 May 2023 (Friday)

09.00–10.45 Panel előadások / Panel Session (P 19–P 24)

<p>P 19</p>	<p>A 20. század titkosszolgálati képzési rendszerei <i>elnök:</i> Tálás Péter; Csiki Varga Tamás</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dobák Imre: A titkosszolgálati képzések sajátosságai a két világháború közötti Magyarországon (1920–1939) • Drusza Tamás: A BM oktatófilmek szerepe az állambiztonsági képzésben • Mezei József: Állambiztonsági képzés a Rendőrtiszti főiskolán (1971–1990) • Regényi Kund: Gondolatok az Evidenzbüro munkatársainak képzéséről • Révész Béla: A titkosszolgálatok magyarországi oktatásának kérdései a civil felsőoktatásban • Solti István: A technikai rendszabályok alkalmazásának és a titkos operatív akciók oktatása a Rendőrtiszti Főiskolán 	<p>JK 201. terem</p>
<p>P 20</p>	<p>Politikai normativitás: kérdések és válaszok <i>elnök:</i> Gyulai Attila</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bretter Zoltán: Machiavelli: Carl Schmitt és Raymond Aron között • Balázs Zoltán: Politikai étosz Kolnai Aurélnál • Ujlaki Anna: Politikai kötelezettség a háború tükrében • Tóth Szilárd János – Gyulai Attila: Lehet-e realisabb normákat konstruálni realista módszertannal? • Gyulai Attila: A hatás illúziója – politikaelmélet és gyakorlat viszonyáról realista szemszögből 	<p>JK 203. terem</p>
<p>P 21</p>	<p>Közpolitika és kormányzás III. <i>elnök:</i> Sebők Miklós</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bartha Attila, Hajnal Áron, Martin József Péter: Corruption Patterns in Fragile Democracies and Hybrid Regimes – a Fuzzy Set Ideal Type Analysis • Kopasz Marianna: A települési szegénység hatása a szociális munkások szegénységpercepcióira • Pokorny Zsanett, Bucholcz Panna: Beszéd, stratégiák és válaszok: rezszi, mint közpolitikai ügy a miniszterelnöki beszédekben • Ványi Éva: Politikai vagy szakértői kormány? A magyar kormány esete a populizmussal és az illiberális állammal 	<p>JK 206. terem</p>

09.00–10.45 Panel előadások / Panel Session (P 19–P 24)		folytatás
P 22	<p>Választás és demokrácia I.</p> <p><i>elnök:</i> Nagy Levente</p> <ul style="list-style-type: none"> • Löffler Tibor: A választási csalástól a választások bojkottálásáig (A magyar választási rendszer delegitimálódása egy politikai hideg polgárháborúban) • Dudlák Tamás: Párhuzamok és tanulságok. Választások Törökországban • Tanács-Mandák Fanni: Történelmi fordulópont az olasz politikai rendszerben: a 2022-es parlamenti választások • Kaszap Márton: A 2023-as önkormányzati választások az Egyesült Királyságban • Tóth László: Választások a frontvonalban – a háború hatásai a parlamenti választásokra Észtországban és Lettországon 	JK 208. terem
P 23	<p>European Elections Monitoring Center: Introduction, Results, and the Future</p> <div style="display: flex; justify-content: space-between; align-items: center;">  </div> <p><i>Chair:</i> Eduardo Novelli; Norbert Merkovity</p> <ul style="list-style-type: none"> • Edoardo Novelli: The Clash of Symbols in Forty Years of European Electoral Campaigns: A Path of Visual Analysis • Péter Bence Stumpf, Orsolya Szabó Palócz, Norbert Merkovity: Campaigns Without Frontiers: The Europeanisation of the 2019 Elections to the European Parliament Based on the Appearance of Foreign Politicians in National Campaigns • Stamatias Poulakidakos, Claudia Alvares, Anna Coutinho, Iliana Giannouli, Anastasia Veneti, Antonis Armenakis: Campaigning for Europe ‘after’ the Economic ‘Crisis’: The Cases of Greece and Portugal • Nathan Ritchie, Dominic Wring, Kevin Rafter, Cristian Vaccari: A Gulf Across the Irish Sea? The European Election Campaigns in the United Kingdom and Republic of Ireland • Melissa Stolfi: A Comparative Analysis of the 2019 European Elections Campaigning of Political Parties Belonging to Identity and Democracy Group 	JK 209. terem
P 24	<p>Politikai kommunikáció háború idején</p> <p><i>elnök:</i> Farkas Xénia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ring Orsolya, Kiss László: Félelem- és gyűlöletkeltés: az orosz-ukrán háborúval kapcsolatos fake news tartalmak szövegbányászati elemzése • Wimmer Krisztina: Fenyegetett Oroszország: Putyin elnök 2022. február 24-i beszédének tartalomelemzése • Takácsy Dorka: Hogyan változott a háború keretezése Vlagyimir Putyin nyilvános beszédeiben az invázió első évében? • Plesz Bendegúz, Körösnéyi András: A sikeres keretezési stratégiák lehetőségei és korlátai: Attitűdök, identitások és az orosz-ukrán háború megítélése • Szászi Áron: Kölcsönösség a NATO-ban, a háború narratívái és a narratívák háborúja: Két kérdőíves kísérlet tanulságai • Vető Balázs: Párhuzamos valóságok: Az orosz-ukrán háború narratívái a magyar sajtóban 	JK 210. terem

10.45–11.00 Kávészünet / Coffee break (JK 204. terem / Room JK 204)

11.00–12.30 Panel előadások / Panel Session (P 25–P 28)		
P 25	<p>Globális válságok és kivételes állapotok <i>elnök:</i> Antal Attila</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kiss Viktor: A Kívül/Belül narratívái, mint válságideológiák • Krasz Péter: Globális válságok és a digitális tér • Szolcsányi Péter: Az Orbán-kormányok válságkezelésének szimbolikus elemei • Antal Attila: Globális válságok, rendkívüli kormányzás és demokrácia 	JK 206. terem
P 26	<p>Választás és demokrácia II. <i>elnök:</i> Nagy Levente</p> <ul style="list-style-type: none"> • Benedek István: Demokratizáció, autokratizáció és populista polarizáció Kelet-Közép-Európában • Wiener György: A pártstruktúra változásai a nyugati választási eredmények tükrében (2021-22) • Unger Anna: A versengő választás fogalmi (újra)értelmezése • Gere Dömötör, Stefkovics Ádám: Politikai szocializáció és politika homofília a magyar társadalomban 	JK 208. terem
P 27	<p>Digitalizáció és demokrácia <i>elnök:</i> Szalai Anikó</p>  <ul style="list-style-type: none"> • Kruzslíc Pál: Mit veszít, ki időt nyer? – a parlamenti kezdeményezés jelenlegi gyakorlata • Soós Edit: Az e-kormányzat kihívásai Magyarországon (2010–2020) • Samantha Joy Cheesman: The quest for the ‘right’ judge & the need for case allocation systems in Eastern European Countries • Sziebig Orsolya Johanna: A zöld demokráciák fogalma és kihívásai a digitalizáció korában • Szalai Anikó: Az online véleménynyilvánítási szabadság és az orosz-ukrán háború 	JK 209. terem
P 28	<p>Érzelmek és stílusok a politikai kommunikációban (a közösségi médiában) <i>elnök:</i> Farkas Xénia</p> <ul style="list-style-type: none"> • Metz Rudolf, Bene Márton: Bizonyítsd a vezetői képességedet (ha tudod)! Identitásalapú benyomás menedzsment és - formálás az online térben • Juhász Vanessza, Bene Márton: Sok beszédnek sok az alja? A pártok és pártvezetők online argumentációjának vizsgálata a 2022-es országgyűlési választási kampányban • Farkas Xénia, Bene Márton: A pszichológiai profilok és a helyi hírfogyasztás kapcsolata a Facebookon • Lovász Dorottya: Márki-Zay Péter politikai stílusa – A politikai stílus kutatásának elmélete, módszere és gyakorlata • Szabó Gabriella: Politikai purifikáció: Morális érzelmek a kampányban • Kovács Beáta: A félelem bal- és jobboldali dimenzióiról 	JK 210. terem

12.30–13.00 Poszterverseny eredményhirdetés

MPTT plenáris ülés / Closing Session (JK 203. terem / Room JK 203)

13.00–14.00 Szendvicsebéd / Lunch (JK 204. terem / Room JK 204)

ABSZTRAKTOK
ABSTRACTS

KOLNAI DÍJAS ELŐADÁSA
LECTURE BY THE RECIPIENT OF THE KOLNAI
AWARD

Elnök

MERKOVITY NORBERT

SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék

KOVÁTS ESZTER

Bécsi Egyetem Politikatudományi Intézet

A gender fogalma körüli viták politikai és tudományos tétjei

A gender fogalma évtizedek óta a kritikai társadalomtudományok bevett kategóriája a nők és férfiak közötti társadalmi viszonyok elemzésére. A szélesebb nyilvánosság azonban Európa-szerte a 2010-es évek eleje óta, az ún. genderellenes társadalmi mozgalmak és a radikális jobboldali pártok „genderőrületet” kiáltó beszédmódja révén ismerte meg a fogalmat. A különböző kontextusokban mást és mást értenek a szereplők „a fenyegető genderideológia” alatt: női jogokhoz kapcsolódó ügyek, például az Isztambuli Egyezmény, különféle LMBTQ-követelések és a társadalmi nemek tudománya kerültek elsősorban a mozgósítások célpontjába. Milyen funkciókat tölt be a genderfogalom antagonisztikus politizálása a jobboldal stratégiáiban? Milyen társadalmi és politikai változások magyarázhatják, hogy a gender fogalma hasznos fegyverré vált? És mi következik ebből a politikatudomány számára, ahol – legalábbis Magyarországon – a gender mint elemzési kategória még gyerekcipőben jár? Az előadás ezekre a kérdésekre keresi a választ.

PLENÁRIS ELŐADÁS
KEYNOTE ADDRESS

Chair

NORBERT MERKOVITY

University of Szeged, Department of Political Science

DEBORAH AVANT

University of Denver

**Between Probability and Possibility: Productive Scholarly Research
in the Shadow of War**

The war in Ukraine has taken many unexpected turns. It joins a litany of other examples where scholars expressed certainty about a probability that did not come to pass. Perhaps scholars are more certain than they should be. A shift in how the scholarly community approaches uncertainty could help navigate the tension between probability and possibility. Using examples from the war in Ukraine and beyond, this lecture will focus on how a better balance between probability and possibility has benefits for both the accuracy of scholarly work and its ethical implications.

1. PANEL

Változó hatalmi eszközök az átalakuló nemzetközi rendszerben

Elnök

TÁLAS PÉTER – CSIKI VARGA TAMÁS

Nemzeti Közszolgálati Egyetem Stratégiai Védelmi Kutatóintézet

ARATÓ KRISZTINA* – KOLLER BOGLÁRKA**

**Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar
Politikatudományi Intézet*

***Jean Monnet Chair, Nemzeti Közszerológálati Egyetem Államtudományi és
Nemzetközi Tanulmányok Kar Európa-tanulmányok Tanszék*

**Visegrád tündöklése és bukása. Az orosz-ukrán háború hatása
a V4-ekre, különös tekintettel az Unión belüli és a nemzetközi
szerepvállalásukra**

2022. február 24-ikét megelőző időszakban, különösen a migrációs válság csúcsát jelentő 2015-ös évet követően, úgy tűnt, hogy a Visegrádi Négyek regionális egységet, speciális közösséget alkottak az Európai Unión belül, amely csoport nemzetközi szinten is kezdett aktorként megmutatkozni. A V4-ek csoportja az Európai Unióban egyre jelentősebb szereplővé vált, amely új perspektívákat kínált a résztvevő tagállamok számára. A tagállami érdekérvényesítés kétszintű játszmája számos esetben háromszintűvé bővült, ahol a visegrádi országok sokszor és hatékonyan éltek az együttes érdekérvényesítés lehetőségével. (Arató-Koller 2018) Oroszország ukrajnai agressziója, és a háború kitörése után azonban mindez megváltozott. Törésvonalak keletkeztek az egyedülálló regionális blokkban, amelyek a háború elhúzódásával tovább mélyülnek. Az energiapolitika, a fegyverszállítások, és az uniós szankciók, vagyis a szakpolitikák (policy) vonatkozásában eltérőek az álláspontok, de Oroszországtól való politikai elhatárolódás (politics) ténye és mikéntje vonatkozásában is, és komoly intézményi (polity) törések is felszínre kerültek például 2023 márciusában is, amikor le kellett mondani a védelmi miniszterek találkozóját, mert a lengyelek és a csehek elutasították a részvételt. Politikatudományi elemzéssel vizsgáljuk a V4-ek történetének hanyatló időszakát a politika, a szakpolitikák és az intézmények szempontjából is. Vajon az orosz-ukrán háború tényleg helyreállíthatatlan töréseket eredményezett a közösségben, vagy lesz még esély arra, hogy a V4-ek újra felépítik önmagukat, és sikerrel aknázzák ki a regionális blokk érdekérvényesítő erejét európai és nemzetközi szinten? Visszatérnek-e vajon a háromszintű játszmákhoz az EU-ban?

CSAPÓ ZSUZSANNA

*Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi
Tanulmányok Kar Nemzetközi Jogi Tanszék*

**A hadijogi értelemben vett semlegesség koncepciójának
megváltozása – kitekintéssel az orosz-ukrán fegyveres konfliktusra**

Az előadás arra kíván fókuszálni, miként változtak meg a semlegesség szabályai az 1907. évi hágai békekonferencián elfogadott, a semleges hatalmak jogairól és kötelelességeiről szóló egyezményekben foglaltakhoz képest napjainkra, köszönhetően annak, hogy időközben az államok lemondtak a *ius ad bellum*-ról, a háborúindítás jogáról, s mára már az erőszak tilalma a nemzetközi jog egyik feltétlen érvényesülést kívánó normájává, azaz *cogens* szabállyá vált. Igaza van-e azoknak, akik szerint az orosz agresszió áldozatát, Ukrajnát – pl. fegyverszállítmányokkal, hírszerzési információk rendelkezésre bocsátásával, stb. – támogató államok semmibe veszik semlegességi kötelezettségeiket? Vagy épp ellenkezőleg, *ius cogens* sérelme esetén köteleességünk a segítségnyújtás? Állandó semleges államok miként reagálhatnak, reagáltak e helyzetre? Az elemzés a releváns nemzetközi jogi normák vizsgálatával igyekszik választ adni e kurrens kérdésekre.

CSEPREGI ZSOLT*Nemzeti Közszolgálati Egyetem***Az orosz-ukrán háború hatásai a közel-keleti hatalmi egyensúlyra**

A közel-keleti regionális hatalmi küzdelemben Oroszország szerepe megkerülhetetlen, hiszen különböző mértékben, de mindhárom, a török, az iráni és a szunnita arab-izraeli hatalmi blokkal is összetett partnerségi viszonyban áll. Az előadás során az orosz-ukrán háború három fő hatását mutatom be a közel-keleti hegemoniáért folyó és a potenciális hegemon felemelkedését gátló állami küzdelemre. Az első trend, hogy Oroszország együttműködése Iránnal hozzájárulhat ahhoz, hogy Irán (nem hagyományos eszközökkel) közelebb kerüljön a regionális hegemonia eléréséhez, amellyel szemben a másik két közel-keleti hatalmi blokk szükségszerűen ellensúlyozásra kényszerül. A második folyamat, hogy Moszkva számára is valójában kényszerpálya a Teheránnal meglévő partnerség elmélyítése, célja valójában egy diverzifikált közel-keleti kapcsolati háló lenne, azonban ennek esélye a háború elhúzódásával egyre kisebb. Végezetül az előadás során megvizsgálom, hogy az orosz-ukrán háború hatására mennyiben növekedett a Közel-Kelet háttérbeszorulása a NATO és EU tagok kül- és biztonságpolitikai prioritásai között és ez milyen válaszokra készítette a közel-keleti államokat. Azáltal, hogy a Nyugat újra keletre figyel és összpontosítja energiáit a korábbinál nagyobb mértékben hárul a közel-keleti állami szereplőkre, hogy fenntartsák a regionális hatalmi egyensúlyt, egyre kevesebb és egyre közvetettebb támogatásra számíthatnak hagyományos euroatlanti partnereiktől, illetve a nyugati partnerek kölcsönösségre vonatkozó elvárása is növekszik. Az orosz-ukrán háború hatása a Közel-Keleten tehát kettős, egyrészt Irán megerősödésével és a nyugati partnerek háttérbevonulásával erősödik a regionális hatalmi küzdelem, ugyanakkor ez a folyamat annak a katalizátora is, hogy maguk a közel-keleti államok nagyobb felelősséggel viseltesenek a térségi stabilitás fenntartása iránt és szorosabbra fűzzék meglévő együttműködéseiket az ellensúlyozás során.

LECHNER ZOLTÁN

*Pécsi Tudományegyetem Interdiszciplináris Doktori Iskolája; Pécsi
Tudományegyetem Politikatudományi és Nemzetközi Kapcsolatok Tanszék*

Törökország és a poszthegeemoniális világrend

A nemzetközi kapcsolatok kutatói széleskörben egyetértenek abban, hogy a török külpolitika drámai változáson ment keresztül a Recep Tayyip Erdoğan vezette Igazság és Fejlődés Pártja (AKP) immár több mint két évtizedes kormányzása alatt. A szakértők véleménye ugyanakkor megoszlik annak kapcsán, hogy a változás taktikai manőverezés eredményeként vagy Ankara stratégiai orientációjának ténylegesen átalakulásaként értékelendő. Az előadás az AKP-kormány külpolitikájának átfogó elemzésére tesz kísérletet, különös tekintettel a 2016-os puccskísérlettől Oroszország 2022-es ukrajnai inváziójáig tartó időszakra. Az előadó feltételezése szerint a török külpolitika átalakulását mindenekelőtt három tényező idézte elő: a liberális világrend válsága, a Kis-Ázsiát körülvevő régiók geopolitikai fejleményei, valamint a török belpolitika erősödő tekintélyelvűsége. Az előadás nem vállalkozik az említett időszak minden releváns fejleményének ismertetésére, ehelyett néhány, kiemelten fontosnak ítélt döntés, folyamat, illetve esemény vizsgálatára összpontosít. Központi megállapítása szerint a puccskísérletet követően a török kormány annak érdekében erősítette meg kapcsolatait Moszkvával és Pekinggel, hogy ezáltal csökkentse pénzügyi és stratégiai függését a Nyugattól. Ankara "eurázsiai fordulatát" kiegészítő változásként értékelhető, hogy a török külpolitikában a 2010-es évek közepétől a „puha” eszközök mellett a katonai erőre és agresszív diplomáciára építő érdekérvényesítés is egyre hangsúlyosabbá vált. Az előadás konklúziója szerint Törökország ugyan nem fogja megszakítani a Nyugattal fenntartott intézményesített kapcsolatait, de a belátható jövőben – vagy legalábbis amíg az országot Recep Tayyip Erdoğan irányítja – a politikai vezetés további erőfeszítéseket tesz majd annak érdekében, hogy a török állam stratégiai autonómiáját a felemelkedő hatalmakkal való együttműködés révén növelje, és ezzel párhuzamosan belső legitimitációját revizionista külpolitikai diskurzussal erősítse.

PINTÉR TIBOR

SZTE ÁJTK Doktori Iskola, Nemzetközi és Regionális Tanulmányok Intézete

Cabo Delgado: az új stratégiai, hatalmi „játszótér” Kelet-Afrikában?

A 2022-ben kirobbant orosz-ukrán háború szinte az élet minden területén érezte a hatását. A szubszaharai Afrika eddig is egy instabil térség volt, de a háború okozta közvetett hatások még tovább súlyosbíthatják a helyzetet. Ez azt is hozhatja magával, hogy még inkább ideális melegágya lesz az erőszak- és dzsihádisták szervezeteinek kialakulásának és tevékenységének. Mozambik északi tartománya, Cabo Delgado már a háború előtt is átélte a dzsihádisták által okozott káoszt és bizonytalanságot, az európai konfliktus itt kevésbé érezteti a hatását humanitárius szempontból. Viszont más téren és közvetett formában annál inkább. A növekvő nyersanyagárak és az orosz ásványoktól való függetlenedés iránti törekvések megnyitották az utat az új lelőhelyek felé. Ez pont jól jön Cabo Delgadonak, hiszen az elmúlt körülbelül 20 évben grafit, rubin és turmalin lelőhelyeket találtak, előbbi kitermelésében például a Tesla is érdekelt. De a legnagyobb változást a 2010-es évek elején felfedezett tenger mélyén lévő hatalmas mennyiségű földgázkészlet jelentette. Megkezdődött a versenyfutás a kitermelői jogok megszerzéséért, amiben a francia Total Energies került ki győztesen a több tíz milliárd eurós projektjével. Felvetődik a kérdés, hogy ki jár jól ezzel a beruházással? A válasz röviden, hogy senki, mivel a térségben uralkodó dzsihádisták szervezet olyan szinten destabilizálta 2021-ben a régiót, hogy a Total azóta is szünetelteti a projektjét. Az ideiglenes stabilitás eléréséhez külföldi erők bevetése szükséges. Az előadás két kérdésre kíván választ adni az elmúlt 2-3 év Cabo Delgado-i dinamikájának elemzésével: Mely országok és milyen módon, valamint milyen eredménnyel vannak jelen a térségben, és ezen stratégiákra milyen befolyással van az orosz-ukrán háború?

SÁFRÁN JÓZSEF

Nemzeti Közzolgálati Egyetem Lőrincz Lajos Közigazgatási Jogi Tanszék

Japán nemzetbiztonsági lehetőségei: Csatlakozás az Öt Szemhez az orosz-ukrán konfliktus tükrében

Szem egy hírszerzési szövetség, amely az Egyesült Államokból, az Egyesült Királyságból, Kanadából, Ausztráliából és Új-Zélandból áll, és amely kiterjedt hírszerzési megosztást és együttműködést folytat. Az előadás kifejti, hogy Japán jelenlegi biztonsági helyzete bizonytalan az Oroszországgal a Kuril-szigetek, illetve Kínával a Senkaku/Diaoyu-szigetek miatt fennálló területi viták miatt. Japán második világháborús tetteiből eredő történelmi sérelmek is élénken élnek a köztudatban, amelyek továbbra is befolyásolják a szomszédos országokkal való kapcsolatokat. Ennek eredményeképpen Japán igyekszik megerősíteni biztonsági helyzetét és növelni hírszerzési képességeit. Az Öt Szem Szövetséghez való csatlakozás Japán számára hozzáférést biztosíthatna a hírszerzési információk széles köréhez, valamint kifinomult technológiához és szakértelemhez. Ez lehetővé tenné számára, hogy jobban nyomon kövesse a regionális biztonsági fenyegetéseket, és javítsa az ezekre való reagálási képességét. Az előadás kitér arra, hogy Japán már de facto így is együttműködik az Öt Szemmel, ám ezzel a lépéssel Japán még szorosabban kapcsolódna az Egyesült Államokhoz. Ugyanakkor aggodalmak is felmerülnek azzal kapcsolatban, hogy milyen következményekkel járhat Japánnak az Öt Szem Szövetségben való tagsága. Az egyik fő probléma az, hogy milyen hatással lehet Japán kapcsolataira más országokkal, különösen Kínával és Oroszországgal. Kína már kifejezte ellenérzését Japán szövetséghez való csatlakozásával szemben, mivel azt saját biztonságára nézve potenciális fenyegetésnek tekinti. Aggodalomra ad okot az is, hogy Japán tagsága tovább fokozhatja a regionális feszültségeket, különösen a Kína, Oroszország és az Egyesült Államok közötti kapcsolatokat jelenlegi állapotát tekintve. Japán viszonylag semleges álláspontot képvisel az orosz-ukrán konfliktusban. Bár Japán a konfliktus békés megoldására szólított fel, tartózkodott attól, hogy állást foglaljon, vagy hivatalos nyilatkozatot adjon ki Oroszország cselekedeteinek elítéléséről. Ami a titkosszolgálatait illeti, Japán elsődleges hírszerző szerve a Közbiztonsági Hírszerző Ügynökség (PSIA), amely a Japán nemzetbiztonságát fenyegető veszélyekkel kapcsolatos hírszerzési információk gyűjtéséért és elemzéséért felelős. A PSIA elsősorban a terrorizmus elleni küzdelemre és a kémkedés elleni küzdelemre összpontosít, különösen

az olyan országok részéről, mint Kína, Oroszország és Észak-Korea. A PSIA-n kívül Japánban számos más hírszerző ügynökség is működik, amelyek meghatározott területekre, például a kibervédelemre és a katonai hírszerzésre összpontosítanak. Ezek az ügynökségek szorosan együttműködnek a PSIA-val és más nemzetközi partnerekkel a potenciális biztonsági fenyegetésekkel kapcsolatos hírszerzési információk összegyűjtése és elemzése érdekében. Összességében az előadásban arra fogok kitérni, hogy Japán lehetséges tagsága az Öt Szemben egy összetett kérdés. Miközben jelentős előnyökkel járhat Japán nemzetbiztonsága számára, vannak olyan lehetséges hátrányai is, amelyeket figyelembe kell venni. Az előadás kitér arra, hogy Japán geopolitikai szempontból eddig is fontos szövetséges volt, ám Oroszország új világpolitikai helyzete, és Japán az ország keleti részéhez való közelsége miatt, még jobban felértékelődik. Ezért a japán politikai döntéshozóknak valószínűleg alaposan mérlegelniük kell a kérdéssel kapcsolatos bármilyen döntést.

TESZÁRY MIKLÓS

Eötvös Loránd Tudományegyetem Kelet-európai történelem doktori programjának hallgatója; Mathias Corvinus Collegium Geopolitikai Műhely

Ortodox testvérekből mostohatestvérek? Montenegrói-orosz kapcsolatok az ukrán-orosz háború árnyékában 2014–2022

A kutatás a montenegrói-orosz kapcsolatok változását mutatja be az elmúlt nyolc évben. Bár Moszkva számára Podgorica hagyományos szövetségest jelentett a Nyugat-Balkánon, az elmúlt szűk évtizedben a két ország kapcsolatát számos kiemelt kérdés befolyásolta. A Krím 2014-es annexióját követően Podgorica csatlakozása a szankciókhoz előre vetítette azt a lassú elhidegülést, amely a két ország viszonyrendszerét jellemezte az elmúlt időszakban. A két ország kapcsolatának legsarkalatosabb pontja Montenegró NATO csatlakozása az elmúlt évtizedben. A NATO csatlakozás folyamata bár már 2006-tól napirenden volt, Oroszország számára a 2010-es évekre vált kulcskérdéssé az ország integrációjának megakadályozása. A Kreml indíttatásának körülményei Oroszország földközi-tengeri jelenlétének vizsgálatával, valamint a 2016-os montenegrói puccskísérlet figyelembevételével érthetőek meg teljesen. Csakúgy, mint a 2019-es úgynevezett „egyházi törvényt”, melynek egyik vélt szándéka az orosz befolyás csökkentése volt a fekete hegyek országában. Moszkva befolyása azonban Montenegró NATO csatlakozását követően jelentősen csökkent, ugyanakkor az ország továbbra is menedéket jelent a 2022-es orosz invázió óta, a „golden passport” rendszerének köszönhetően számos orosz állampolgár számára. A 2010-es évek folyamán egyre több helyen tűntek fel a Nyugat-Balkánon azok a szélsőséges, félkatonai csoportok, amelyeket sok esetben Oroszországhoz köthetők, úgymint a „Szerb Becsület”, Éjjeli Farkasok, vagy éppen a Balkán Kozák Hadsereg, melynek (újra)alakulását éppen a montenegrói Kotorban tartották.

2. PANEL

Politika- és demokráciaelméletek a háború árnyékában

Elnök

LÖFFLER TIBOR

SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék

CSIZMADIA ERVIN

Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézet

A társadalmi ellenállás, mint politikai magatartásforma

Háborús helyzetekben a társadalom kimoszdulhat megszokottnak mondható passzivitásából, és aktívabban kezdhet politizálni. Ilyenkor a társadalom akár szembe is kerülhet kormányával, és az ellenállás stratégiájához fordulhat vele szemben. De nem csak a háborús helyzetek válthatják ki a társadalom aktívabb állásfoglalását. A társadalmi ellenállás akár korrektívum is lehet olyan rendszerekben, amelyek például nem tudták intézményesíteni a parlamentáris váltógazdálkodást. Magyarország ilyen ország: a modern politika kezdetétől általában hosszan kormányzó pártokkal és kormányképtelen ellenzékkel.

Az előadás kiemelten foglalkozik a társadalmi ellenállással, mint olyan jelenséggel, amely a fennálló politikai viszonyok megváltozását eredményezheti. A mai korból indulunk ki, amikor egy párt immáron 12 éve birtokolja a hatalmat, és a vele szemben álló ellenzék nem nagyon bízik a parlamentáris váltógazdálkodás valamikori érvényesülésében. Egy ilyen helyzetben egyre többen és egyre gyakrabban vetik fel egy országos szintű társadalmi ellenállás lehetőségét.

A probléma önmagában is érdekes, de még érdekesebb, ha történeti keretbe helyezzük, ugyanis a magyar politikatörténetben a társadalmi ellenállás nem ismeretlen fogalom. Az előadásban két történelmi példát választok, amelyek segítségével bemutatom, hogy mikor és miért jön ilyen ellenállás létre, és mi annak a tartalma. Az egyik példa 1889-90, amikor a regnáló miniszterelnök, Tisza Kálmán és kormányának tagjai kerülnek fizikai veszélyhelyzetbe a társadalmi ellenállás fokozott megnyilvánulása miatt. A hónapokig tartó utcai tiltakozás csak rendőri, sőt katonai erők bevetésével fékezhető meg, és eléri azt, amit választásokkal nem sikerült: a miniszterelnök megbukik. A másik példa 1904-1905-ből való, amikor a társadalmi ellenállás újra gigantikus méreteket ölt, és immár nem csak az akkori miniszterelnököt temeti maga alá, de – egy választás után – felbomlasztja az egész kormánypártot és az egész kormányt.

Az előadás összekapcsolja a történelmi példákat a jelennel, és arra a következtetésre jut, hogy a társadalmi ellenállás minden olyan rendszer szerves része, amelyben nem tud érvényesülni a szokásszerű váltógazdálkodás. A mai Magyarországon az ellenállás intenzitása nagyon messze van még a 19. század végi ellenállási hullámoktól, de mindenképp érdemes a vizsgálatra, hogy vannak jelei annak, hogy manapság ezt a tiltakozási formát sokan az ellenzéki politika repertoárjába akarják integrálni.

CSUTAK ZSOLT

NKE EJKK, Hadtudományi Doktori Iskola

Háború és Politika: a kétélű fegyver, gyakorlat és elmélet egy cél érdekében?

Az immár klasszikussá vált clausewitz-i megállapítás jegyében „a háború a politika folytatása más eszközökkel”, amely alátámasztja a hadtörténetek azon számításait miszerint az emberiség írott történetéből mindössze néhány száz évre tehető a békében eltöltött évek száma. A hadakozás a politikai érdekérvényesítés végső formájaként a különféle kultúrákban és társadalmi, politikai rendszerekben egyetemes módon tetten érhető, mint egyfajta politikai furkósbot, a vallásos, avagy politikai eszmék gyakorlatba ültetésének ultima ratio-szerű eszközeként. A politikai eszmék önmagukban is valóságértelmező és átalakító erővel bírnak, főképp amennyiben fizikai (kinetikus avagy katonai) erőket is párosulnak az állami illetve nem-állami szereplők (terroristák, szabadságharcosok) kezében. Napóleon bölcsessége nyomán csupán „két igazi hatalom létezik a világon: a Kard és az Eszme. Hosszú távon viszont mindig az eszme győzedelmeskedik”. Kijelenthetjük, hogy a történelem során a vallásos eszmék asszertívabb és hosszantartóbb módon fejtették ki hatásukat a társadalomra és a hadviselésre a versengő és illékony politikai ideológiáknál.

A panelelőadás során röviden áttekintjük az eszme és a kard szembenállásának, illetve egymásrataltságának relevanciáját és szemléletes példáit, elsődlegesen a nyugati keresztény kultúrkörben maradvá. Megvizsgáljuk a kora-keresztény ágostoni igazságos háború elméletének tételeit, a kereszties háborúk korának meghatározó katonai lovagrendjeinek küldetésstudatát, eszmeiségét kontrasztosan szembeállítva a 18. századvégi francia jakobinus diktatúra radikális észak-kultuszával és vallásüldözésével a Nagy Eszme szolgálatában. Ugyancsak, érinteni fogjuk a brit és német keresztény egyházak háborús viselkedésmintáit az első világháború során, akárcsak a mélyen vallásos amerikai elnökök (Eisenhower, Reagan, idősebb Bush) viszonyulását a hidegháborúban az istentelen gonosz „sátáni birodalomhoz”, a Szovjetunióhoz.

Mindezen történelmi példák, jelenségek és politikai megnyilvánulások számos helyen áthallást is nyújtanak napjaink ukrán-orosz háborúját övező média és kultúrharchoz egyaránt.

LAKATOS JÚLIA

ELTE ÁJK Politikatudományi Doktori Iskola

Háború és béke a magyar demokrácia-vita árnyékában

Az előadás a politikusi szerepeket (hóják és galambok) vizsgálja a magyar demokrácia-vita keretein belül, abból kiindulva, hogy már maga a héja/galamb-pártiság is a felek demokrácia-értelmezéséből vezethető le. A felek ugyanis a háborúhoz való viszonyulásban a liberális demokrácia válságáról szóló vitában elfoglalt álláspontjuk szerint cselekszenek.

A Fidesz illiberális álláspont melletti érvelésének alapja, hogy a liberális demokrácia két alkotóelemének egyensúlya megbillent a liberális elem irányba, ezért azt vissza kell billentenie a demokratikus, közvetlen irányba. A liberális túlsúly egyik példájaként látják, hogy egyre több olyan szervezet képes (az Európai Unión belül is) hatalmat gyakorolni az országok felett, amelyek nem demokratikus úton választottak. A nemzeti szuverenitásharc ennek a kivételése, amely az ukrán-orosz háború kapcsán is megnyilvánul a „különutas”, az uniós szankciókat megszavazó, azokat mégis elítélő magatartásban.

A kormánypárti értelmezés szerint az Orbán-rendszer békepárti, míg az ellenzék, illetve az általuk politikai ellenfélként kezelt mainstream liberális oldal a háború pártján áll, mivel tevékenységével meghosszabbítja azt. Csakhogy az Orbán-rendszerrel szembenálló felek, a kormány békepárti álláspontját valójában orosz-pártiságként értelmezik. A magyar ellenzék jelentős része, úgy véli, elvi alapon, a (liberális) demokrácia védelmében kell támogatni az ukrán felet az antidemokratikus agresszorral szemben. E szerint a megközelítés szerint azért nem lehetséges béke amíg az ukrán követelések nem teljesülnek, mert az a demokráciák összességét fenyegetné. Az Orbán-kormány azonban nem demokrácia kérdésként kezeli a háborút, viszont ellenzékét a mainstream liberális elit kiterjesztéseként kezeli, ami hozzájárul ahhoz, hogy a 2010-es évek óta fennálló demokrácia-vita még kiélezettebbé váljon.

NAGY ZSOLT

ELTE ÁJK Politikatudományi Doktori Iskola

Lineáris helyett szerteágazó utak – a nem-nyugati demokráciák elméletének használata a XXI. században

Az elmúlt évtizedben egyre nagyobb hangsúly tevődik a nyugati világban evidenciaként tekintett demokrácia értékelésére, annak gyengeségeinek kimutatására, illetve a nem nyugati típusú demokráciák feltérképezésére, sajátosságaik bemutatására. Ezek a témák a társadalomtudósokat is megosztják, nincs konszenzus a témában. Előadásomban azt szeretném vizsgálni, hogy hogyan lehet eredményesebben megérteni a demokráciák működését, fenntartó erejét és magát azt, hogy mit is jelent a demokrácia. Az elemzésem kiindulópontját a nem-nyugati demokráciák elméletéből kiindult paradigma fogja meghatározni, amely szerint a demokráciákat nem lehet csak a nyugati, liberális paradigma prizmáján keresztül vizsgálni, szükségszerűen szakítani kell a liberális demokráciák univerzalisztikus értelmezésével és a regionális értékekre nagyobb hangsúlyt kell fektetni. Az előadásomba bemutatom Richard Youngs munkája alapján a nem-nyugatos demokráciák elméletét, majd saját kritikaimegjegyzéseimmel fejlesztetem tovább, hogy még komplexebb legyen, amellyel sikerül megmagyarázni azokat a jelenségeket, amelyek a liberális demokrácia paradigmája hibrid rendszereknek, anomáliáknak, vagy bukásoknak fémjelez. Az előadásom elején számba veszem a liberális demokrácia paradigmájának sajátosságait és hiányosságait, majd bemutatom a nem-nyugati demokráciák elméletét és röviden az eddigi „bevett” régiókat, amelyeket már vizsgáltak, majd igyekszem Youngs elméletének továbbfejlesztését beemelni a hazai politikatudományos beszédbe. Az előadás végén pedig néhány további kutatási irányt is felvetek, amelyek mentén lehet tágítani kutatásokat.

TÓTH I. JÁNOS

SZTE BTK Filozófia Tanszék

Clausewitz a háborúról

Carl von Clausewitznek „A háborúról” (Vom kriege) című műve 1834-ben jelent meg. Ezt a művet és így a porosz szerzőt tekintik a háború egyik legnagyobb nyugati teoretikusának. Clausewitz a háborút realista módon, illetve fogalmi, tematikus és történelmi megfontolásokat szintetizálva elemzi. Általános megállapításai (a háború kettős jellege, az erőszak eszkalációja, az absztrakt és a valós, abszolút és korlátozott háború) mai aktuálisak. Előadásomban részletesebben kitérek arra a kérdésre, hogy Clausewitz hogyan látta a politika és a katonai erőszak viszonyának a kérdését. Továbbá kitérek arra a kérdésre is, hogy Clausewitz elmélete hogyan alkalmazható az Orosz-ukrán háborúra.

3. PANEL

Civilek és önkormányzatok helyzete a válságok árnyékában

Elnök

KÁKAI LÁSZLÓ

*Pécsi Tudományegyetem Politikatudományi és
Nemzetközi Tanulmányok Tanszék*

SZABÓ MÁTÉ*ELTE ÁJK PTI***Külpolitika, háború, biztonság és a békemozgalmak polgári engedetlensége a posztkommunista politikában**

A békemozgalmak szellemi előkészítésének feladatát Európában a békeutópiák látták el. A 18. században Kant, Fichte, Rousseau és több más gondolkodó munkásságában jelenik meg a béke, mint ultima ratio, a legfőbb politikai érték gondolata. Ennek megvalósítását ezekben az utópiákban még nem a civil társadalomnak tulajdonítják. A 19–20. század modern társadalmi-politikai mozgalmi, a civil mozgalmak jó része vállalja ezt fel, legalább is bizonyos irányzataik. Vannak liberális, anarchista, feminista és szociáldemokrata politikai mozgalmak, ahol a béke és biztonság megteremtése áll az előtérben. A békeutópiák és mozgalmak nem mindig pacifisták, azaz nem minden esetben utasítják el teljes mértékben a háborút és a politikai erőszakot. Az 1989-es rendszerváltások is a béke állapotának a bekövetkezésére utaltak, azonban sajnos nem sikerült a polgári mozgalmak engedetlenségét átvenni a politikai mindennapokban. Bár ugyanez többnyire megvalósult a Varsói Szerződés országaiban az átmenet idején, azonban a polgárháborúk, etnikai összecsapások és területszerző hadműveletek egyaránt jellemzik a szűkebben vett birodalmi államterületét a volt Szovjetunió és Jugoszláviának. Ezeken a válságterületeken a pacifista békemozgalmak marginálisan vannak jelen, de nincs jelentős politikai dinamikájuk a media coverage és az állami bellicista propaganda árnyékában. A posztkommunista erőszakos politikai konfliktusokkal szemben fellépő civilek a stabil demokráciákban, Nyugaton vagy a stabilabb demokratikus renddel jelentkező posztkommunista államokban működnek, innét próbálnak a kormányok és a nemzetközi szervezetek révén nyomást gyakorolni a konfliktuspartnerekre.

KÁKAI LÁSZLÓ

*Pécsi Tudományegyetem Politikatudományi és
Nemzetközi Tanulmányok Tanszék*

A magyar nonprofit szektor helyzete a járvány és a háború keltette válság alatt?

A nonprofit szervezetekkel foglalkozó kutatók konszenzusra jutottak abban a kérdésben, hogy az egyes országok civil szektorait távolról sem ugyan azok a hatások alakították, hanem minden ország más „mintázatot” alakított ki magának a kulturális, történelmi, politikai és gazdasági viszonyok, tradíciók különböző kombinációinak hatására. A posztoszocialista országok politikai (hatalmi viszonyok), gazdasági és társadalmi helyzetük (pl. társadalmi osztályok és intézmények), tradícióik miatt jelentős mértékben különböztek egymástól. Ezért bár látszólag azonos helyzetből indultak mára mégis eltérő szerkezetet hoztak létre. Előadásom főleg Magyarország példáján keresztül mutatja be ennek a folyamatnak belső mozgását. Vajon a rendszerváltáskor megmutatkozó szerkezet mára milyen módon változott, és ami kialakult az mennyiben illeszkedik az európai rendszerekhez? Ezen kívül bemutatja azt is, hogy a kialakult szerkezeten mind a COVID-19, majd a háború keltette gazdasági és politikai válság, milyen változásokat generált?

OROSS DÁNIEL* – NAGY ÁKOS – BAVLSÍK RICHARD*****

**MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézet*

***Budapesti Corvinus Egyetem Akadémiai Fejlesztések;*

Budapesti Corvinus Egyetem Gazdálkodástani Doktori Iskola

****Express Innovation Agency*

**Egy új lehetőség a válság után?
A részvétel szerepe a menedzsmentkutatás, marketing és
politikatudomány szemszögéből**

A válság a hagyományos nyugati gazdasági, társadalmi, politikai rendszerek átalakulását vetíti előre. Az egyes közösségek a kialakult helyzetre hol szokványos, hol „újszerű” megoldásokat próbálnak keresni. A nemzetközi folyamatoknak való kitettség árnyékában a lokális társadalmi bázisokra való mélyebb támaszkodás, a részvételi demokrácia mutatkozik egy ilyen útnak. Az előadás a témában megjelent legfrissebb nemzetközi szakirodalomra alapozva betekintést ad abba, hogy egyéni és szervezeti szempontból milyen motivációk, célok állnak a részvétel ösztönzése mögött, majd bemutat olyan módszereket, amelyek a részvétel ösztönzését szolgálják a marketing, a szervezetkutatás és a politikatudomány felől, interdiszciplináris megközelítésben. Ezt követi a részvétel négy fő formájának (közös alkotás, elköteleződés, koprodukció, márkaközösség) bemutatása. Ezt követően az előadás végén bemutatjuk, milyen hozzáadott értéket teremt a részvétel ösztönzése és kérdéseket vetünk fel a részvétel ösztönzését befolyásoló tényezők (a bevonódás és elköteleződés mértéke, a részvétel kontextusa, fogyasztói/társadalmi bizalom) kapcsán a közönségnek.

KOI GYULA

*NKE ÁNTK Lőrincz Lajos Közigazgatási Jogi Tanszék;
TK Jogtudományi Intézet Alkotmány- és Közigazgatási Jogi Osztály*

„Vannak vidékek...” A Kínai Népköztársaság és az Oroszországi Föderáció helyi önkormányzati jogi szabályozása és a posztcovid éra és fegyveres konfliktusok „új korszaka”

A vándorgyűlés felhívásában is kiemelt kínai és orosz hatalmi pozíció a helyi önkormányzati sajátosságainak feltárását is megkívánja. Mindkét országot a nyugati megoldásoktól való eltérés példaként szokás emlegetni. A COVID-19 világjárvány másként és másként érintette a társadalmakat. Jelentős ezért a jog reakcióképességének (reziliencia, fenntarthatósági problémák) vizsgálata mindkét ország esetében.

Kínai vonatkozásban erre jó alapot ad a 2022. március 11-ével módosított, a Kínai Népköztársaság Helyi Népi Gyűléseiről és Helyi Népi Kormányairól szóló törvény (2015) új szövege, amely főként az 1982-es alkotmány, valamint a KKP XX. Kongresszusa (2022. október 16-22., Peking) döntései, továbbá a témakör Xi Jinping egyes írásai fényében értelmezhető.

Oroszország esetében az 1991-es önkormányzati törvényt 2003-ban egy újabb követte. Egyes sajátos területekre vonatkozó szabályozások is szóba kerülhetnek. A jelenleg az országban zajló COVID-járvány, illetve a háborús helyzet is rányomja a bélyegét a helyi önkormányzatok működésére (az Ukrajnából menekülő oroszok befogadása, helyi „hadkiegészítő” feladatok stb.).

Figyelemmel a szekcióleírásban is felvetett problémákra, a helyi-területi önkormányzatok szerepe, helye, a jogrendszer „reziliens” vagy megkésett reagálásai is kutatási kérdésként merülnek fel.

KÖREI LÁSZLÓ

PTE; Nyíregyházi Egyetem Történettudományi és Filozófia Intézet

Önkormányzati mozgástér Nyíregyházán a szomszédos háború időszakában

Nyíregyházán a szomszédos háború kirobbanását követő napokban a helyi kormányzás reziliens működése és a civilia együttes ereje megmutatkozott: gyűjtések, adományok és folyamatos támogatások indultak meg Ukrajna irányába. Az önkormányzat összefogott a helyi civil szervezetekkel és önkéntesekkel, s a menekültek viszonylag széles köre számára már 2022. márciusától biztosított lakhatást és munkalehetőségeket is.

Korábban a pandémia időszakában Nyíregyházán is csökkent a helyi szint pénzügyi mozgástere, jelentős erőket kellett mozgósítania a település irányítóinak a városi közszolgáltatások színvonalas megszervezésére. Egyidejűleg szükséges munkálkodnia a lokális kormányzatnak (a világválság idején a polgármester önálló döntéshozatali jogköre révén fokozott személyes felelősséggel bírt) a helyben élőkért, a potenciális támogatókért, az új erőforrásokért. Mindeközben a turistákat is vonzani kell egy fejlődő, versenyképességi mutatóit javítani szándékozó modern városnak, amely a határ közelsége miatt a háború mentális és fiskális problematikájával is kénytelen szembesülni.

„Inter-Covid” helyzetben és a szomszédos háborús helyzetben is Nyíregyháza olyan vonzó megyeszékhely tud maradni, amely Szabolcs-Szatmár-Bereg vármegye halmozottan hátrányos helyzetű településeihez képest is képes magas szintű városi szolgáltatásokat, gazdasági vonzerőt, érvényesülési lehetőségeket, korszerű egészségügyi, oktatási, kutatási és turisztikai szolgáltatásokat biztosítani a polgárai számára, erős és öntevékeny civil hálózattal. A központi hatalom(országos) és a nyíregyházi helyi hatalom tizenhárom esztendeje azonos politikai preferenciával bír, amely a politikai erőviszonyokban konstans állapotot tükröz.

Előadásomban a releváns dokumentumok elemzésével, a reziliens város-konceptió kontextusainak közvetítésével, s néhány kvalitatív interjú alapján kívánom a témát prezentálni.

4. PANEL

Közjog és alkotmányosság történelmi dimenzióban

Elnök

STUMPF ISTVÁN

Széchenyi István Egyetem

STUMPF ISTVÁN – ERDŐS CSABA

Széchenyi István Egyetem

Jogalkotás és alkotmányossági kontrollja az orosz-ukrán háború miatt elrendelt veszélyhelyzet idején

A COVID-19 világjárvány miatt elrendelt veszélyhelyzet mint különleges jogrendi alakzat felvetett számos olyan alkotmányjogi kérdést, amellyel korábban nem szembesült a hazai közjog – vagy legfeljebb csak elméleti szinten tette ezt. A törvényhozó hatalom háttérbe szorulása és ezzel párhuzamosan a kormányrendeleti kormányzás megerősödése 2020 és 2022 között a veszélyhelyzetnek köszönhetően átalakított hatalmi struktúra legerősebb közjogi szimptomája lett. Az Alkotmánybíróság már a járványidőszak elején nyilvánvalóvá tette, hogy a veszélyhelyzet alatt is a jogalkotás őre kíván maradni, amelyet számos határozat is igazolt. Ugyan az Alkotmánybíróság rendre a jogkorlátozó intézkedések alkotmányosságát állapította meg, az alkotmányjogi dogmatika szempontjából több mérföldkő-jellegű döntést hozott, különösen a veszélyhelyzeti alapjogkorlátozás eddig nem létező standardjainak kidolgozása említhető e téren.

Előadásunkban a 2022-ben a szomszédos államban zajló háborúra tekintettel bevezetett veszélyhelyzeti jogalkotás kvantitatív és kvalitatív értékelésével foglalunk állást abban a kérdésben, hogy az Országgyűlés jogalkotási és a veszélyhelyzeti rendeletalkotás feletti kontrolljának jelentősége megváltozott-e a járvány miatt elrendelt veszélyhelyzetben tapasztalathoz képest, valamint áttekintjük az Alkotmánybíróság lehetőségeit és tényleges teljesítményét a háborús indikációjú különleges jogrendben gyakorolható alkotmányossági ellenőrzésben - különös tekintettel arra, hogy fenntarthatók-e azok a standardok, amiket a korábbi veszélyhelyzetben dolgozott ki. A prezentációban nagy hangsúlyt fektetünk a különleges jogrend új alaptörvényi szabályrendszerének a szűkebb témára gyakorolt hatására, valamint a rendeleti jogalkotás tematikus fókuszában álló gazdaságirányítás alkotmányi korlátaira.

TÁBORI FERENC

*Pannon Egyetem Modern Filológiai és Társadalomtudományi Kar
Társadalomtudományi Intézet*

Újraéledő közjogi ellentét?

Magyarország politikatörténetében több korszakban jelen volt a pártokat megosztó közjogi ellentét. Az 1989–1990-es rendszerváltás közjogi vitái ellenére, úgy tűnt, hogy az Antall-Tölgyessy paktummal a legfontosabb közjogi kérdésekben meg tudnak egyezni a pártrendszert alkotó pártok. Viszont ezután az aktuális kormánytöbbség és az ellenzék között a politikai rendszer módosítása vagy egyes intézményeinek újrhangolásával kapcsolatban szinte sohasem sikerült megegyezésre jutni. A 2010-es országgyűlési választások során a Fidesz-KDNP kétharmados parlamenti többséghez jutott, amellyel lehetőséget kapott arra, hogy jelentős közjogi kérdésekben akár egymaga is döntéseket hozzon, változtatásokat eszközöljön. A Fidesz-KDNP élt is ezzel a lehetőséggel, hisz új alkotmányt fogadott el, amelyet azóta többször módosított emellett számos új törvénnyel korrekciókat hajtott végre a magyar alkotmányos berendezkedésben. A korrekciók nem módosították az 1989–1990-ben létrehozott konstrukció alapvonalait. Az ellenzék ezeket az alkotmányos változtatásokat szinte soha nem támogatta, és a domináns vélemény az az ellenzéki térfélen, hogy a Fidesz által alkotott alkotmány és törvények nem elfogadhatóak, és amint lehetősége lesz az ellenzéknek azokat, el kell törölnie és újra kell szabnia a magyar alkotmányos berendezkedést. Az elmúlt években olyan vélemények is napvilágot láttak, hogy minősített többség helyett, abszolút többséggel váltsa le a jelenlegit is fogadjon el új alkotmány egy esetleges ellenzéki többség. A közjogi kérdésekben még a Covid járvány és az orosz-ukrán háború miatt sem történt közeledés a Fidesz-KDNP és az ellenzék között. Az előadás arra a keresi a választ, hogy beszélhetünk-e olyan mélységű közjogi ellentétről, mint amilyen a korábbi korszakokban (pl. dualizmus idején a 48-asok és 67-esek ellentéte) jellemezte a magyar pártrendszereket.

DOBOS GÁBOR* – GYULAI ATTILA – PÓCZA KÁLMÁN*****

**TK Politikatudományi Intézet; NKE EJKK Politika- és
Államelméleti Kutatóintézet*

***TK Politikatudományi Intézet; Budapesti Corvinus Egyetem*

****NKE EJKK Politika- és Államelméleti Kutatóintézet;
Mathias Corvinus Collegium*

**Alkotmánybírói döntések erőssége – egy nemzetközi
összehasonlító vizsgálat eredményei**

Előadásunk egy 20 országra kiterjedő összehasonlító kutatás eredményeit mutatja be. A JUDICON-EU projekt keretében azt vizsgáltuk, hogy az alkotmánybíráskodás európai gyakorlatában milyen hasonlóságok és különbségek mutathatók ki a törvényhozás mozgásterét korlátozó alkotmánybírói döntések terén. Az elmúlt évtizedben az alkotmánybíráskodással kapcsolatos szakirodalomban egyre nagyobb teret kaptak azok a politikatudományi megközelítések, amelyek a hatalommegosztás rendszerén keresztül vagy a nem-többségi elvű intézmények erősödésére tekintettel, esetleg éppen ellenkező irányból, a parlamenti szuverenitás nevében a kiterjedt alkotmánybírói gyakorlattal szembeni fellépés felől vizsgálták e testületeket. Sem a jogtudományi, sem a politikatudományi gyakorlat nem dolgozott ki e kérdések vizsgálatához olyan kvantitatív eljárásokat, amelyek az eltérő nemzeti eseteket összemérhetővé tették volna egymással. A JUDICON-projekt korábbi módszertanát kiterjesztve jelen kutatás ezt a hiányosságot igyekszik pótolni azzal, hogy saját módszertanra támaszkodva felmérhetővé teszi az alkotmánybírói döntések – a többségi döntések és a kisebbségi vélemények – erősségét, az alkotmánybírói testületeken belüli együttműködési koalíciókat, valamint az alkotmánybírók politikai háttérének szerepét az egy törvényhozásokkal szembeni fellépésben.

TÓTH LÁSZLÓ

*Széchenyi István Egyetem Alkotmányjogi és Politikatudományi Tanszék;
Nézőpont Intézet*

Általános alkotmányos és politikai válság Montenegróban

A legkisebb jugoszláv utódállam, Montenegró politikai életében drámai változást hozott a 2020. augusztusi parlamenti választás. Ekkor veszítette el harminc év után a kormányzati hatalmat az egykori kommunista párt jogutódjaként működő Szocialisták Demokratikus Pártja (DPS), az ország legnagyobb függetlenségpárti ereje. Az akkor hatalomra került új parlamenti többség tagjai az ország orientációjáról lényegesen eltérő módon gondolkodnak. A szerbpárti többség kormányai azonban nem tudtak stabilnak bizonyulni, két koalíciós kabinet is idő előtt elbukott, a legutóbbi kormányzat 2022. augusztusi parlamenti bukása óta ügyvezető státuszban működik. Az ország politikai életében nem csak a folyamatos kormányválságok hatnak a destabilizálódás irányába, hanem az egyes alkotmányos intézmények működésének zavara, illetve a közöttük levő együttműködés problémái is. A parlamenti többség elfogadott egy olyan törvényjavaslatot, amely – az alkotmány rendelkezéseivel ellentétes módon – korlátozza a köztársasági elnök jogait, a javaslat ellen komoly belső, illetve külső (európai partnere, Velencei Bizottság részéről is megnyilvánuló) kritikák születtek. Mindeközben a lejáró mandátumok következtében az alkotmánybíróság a működésképtelenség határára sodródott, ezt kényszerű kompromisszummal tudta az ország rendkívül megosztott elitje – legalábbis ideiglenesen – áthidalni. 2023 tavaszán kerül sor a köztársasági elnök megválasztására, a tét nem kisebb, mint az országban több mint 30 éve meghatározó szerepet játszó függetlenség, és nyugatpárti Milo Đukanović elnök sorsa. A folyamattal párhuzamosan zajlik a kísérletezés egy új kormánykoalíció összeállítására, amely a szerbpárti parlamenti többség hatalmát hosszabbíthatja meg. Az orosz-ukrán háborús helyzet közepette e kis ország belpolitikai fejleményeinek komoly nemzetközi és geopolitikai vonatkozásai is vannak. Az előadás célja, hogy a lehető legtöbb – alkotmányos és politikai – szempontból mutassa be a helyzetet, annak okait és lehetséges következményeit.

5. PANEL

Political Communication in the Age of Hybridity

Chair

NORBERT MERKOVITY

University of Szeged, Hungary

IPSA  **AISP**

RC10-Electronic Democracy – RC22-Political Communication

SEBASTJAN JERETIČ

Neurovirtu, Slovenia

Hegemony, Morality, Emotions: How Political Power Manifests in Voters' Brains?

A central topic in the current debate about the crisis of democracy is the analysis of voters' decisions. Changes in democratic participation, personalization, polarization and other trends have brought different new political phenomena, including populism.

It is important for political science to better understand the process of meaning creation and decision making with the help of psychological and neuroscientific insights. A biopsychosocial model of analysis can take into account different factors involved in voters' decisions. A better understanding of how the embodied mind understands and processes messages, and how it creates meaning and decisions, can help a valid analysis of election results.

For this aim I propose a concept of a biopsychosocial complex of hegemony, morality and emotions as a tool through which political power manifests in the human mind. Hegemony as moral and intellectual leadership of a community (Gramsci) defines the power relations in the field of meaning (Laclau and Mouffe). Developing the concept to include both power as repression and as creation (Foucault), and understanding how it manifests itself in the neural architecture of the human mind (memory and meaning creation) with the central role of emotions and connected biological mechanisms, can show how power defines voters' decisions.

Instead of a fictional theory of rational mind and utopian deliberative ambitions, it is important to acknowledge that human beings are primarily emotional. Understanding the mechanisms and processes involved in voters' decisions can help the debate about the future of democracy and the project of emancipation.

MARTA REBOLLEDO

University of Navarra, Spain

Resilient Media for Democracy in the Digital Age

This proposal aims to introduce Resilient Media for Democracy in the Digital Age (ReMeD), a project that responds to the European Commission's call HORIZON-CL2-2022-DEMOCRACY-01-06: "Media for democracy – democratic media", and tackles existing challenges to a healthy relationship between media and democracy, by taking a bold approach to improve relations between citizens, media and digital technologies.

With an interdisciplinary approach and an innovative methodology that combines qualitative and quantitative methods, this project gathers, analyzes, compares and contrasts data on professional journalists, alternative media content producers and citizens operating in technologically mediated configurations, and on the media organizations, market structures and national and international regulations that underpin media production, circulation and consumption in the contemporary media landscape.

ReMeD works closely with all parties involved in order to co-produce high-impact knowledge and solutions that contributes to the creation of resilient democratic media that reinvigorate, strengthen and uphold democracy, the rule of law and fundamental human rights. The project is particularly timely as ReMeD's results and policy recommendations will feed directly into the contemporary debates around the design and implementation of the Digital Services Act and Digital Markets Act.

ReMeD will have a significant impact on the quality of democracy by improving media and democracy relationships. It will provide a pan European comparative analysis (based on 8 selected countries) and policy options for improvement of working conditions, education and professionalization of journalists in journalistic media and alternative media content producers as well as improve practices of the above-mentioned in service of public interest.

TIBOR PURGER

Rutgers, The State University of New Jersey, USA

Reveling in Evil: Kings and Jesters in the Global Village

It has been proven that Facebook's do-no-harm-to-profits approach helped foment or at least facilitate nationalist persecution of ethnic minorities in Southern Asia. It has also been shown that YouTube's algorithm lures unsuspecting visitors into watching videos with ever more feverish hate speech and outrageous conspiracy theories. People have died as a consequence of social media negligence or lack of care by haughty tech moguls while legislators seem to be unable to regulate carriers or content.

While the globalization of the information space had originally promised to contribute to international, interethnic, interracial understanding, what happened over the past two decades seems to have had the opposite effect as autocrats and dictators are finding ever more efficient ways to stop information that might undercut their messages to society and reveal their true intentions. What is more, opponents of globalization are actually using globalized methods to interfere with other societies to achieve dominance in specific areas.

An overview of tried-and-failed approaches should help us understand the current situation and leading trends, based on which we may be able to envision at least some solutions to prevent a global informational meltdown, which might lead to unforeseen and unmitigable consequences. The presentation will draw on theories and existing as well as projected research to help detect the perils and generate democratic ideas for finding better ways forward.

SZIMONETTA TÓTH

University of Szeged, Hungary

How does Trump utilize xenophobia in his political rhetoric?

Since he announced his candidacy to become the president of the United States of America, Trump has built his political rhetoric upon protecting the white Christian values. This has contributed to the growth of his image as the protector of the dominant population of the USA, in other words people belonging to the group known as WASP. A cornerstone of his agenda and his appeal was the preservation of US culture while simultaneously using people's fear of the "other". He defied all the norms of somebody in his position by pulling the unexpected when targeting ethnic groups and shifting the blame on to "others". Trump's main targets were Latinos and Muslims, and once elected he acted on his campaign promises by ordering 472 executive actions affecting U.S. immigration policy. Trump is still maintaining his platform by preying on the fears of his supporters, creating an image that white American society is under attack by foreigners and that only he can protect the country. His messages are based on pre-existing discriminatory and prejudiced ideas that utilize paranoia and ignorance to drive millions of Americans to support him. In spite of his decisions that he made during his administration he still insists that he believes in colourblind racism, and stating that racism does not exist at all, it is just a political tool used by his opponents.

6. PANEL

Responses of the EU and its Member States to the War and its Consequences

Chair

ANDREA SCHMIDT

University of Pécs, Faculty of Humanities and Social Sciences

ÖZDEMİR AKBAL

Trakya University

The United States' Visegrád Four and Bucharest Nine Political Relations in the Case of the Invasion of Ukraine

The US' international level policies towards Eastern European states, especially after dismantle of the USSR, generated the new opportunities to examine the systemic structure of international politics with new actors. The most important feature of these new actors is that they were previously members of the Warsaw Pact or had closer relations with the USSR than with the US. The V4 and B9 states has granted membership to NATO and the EU after dismantle of the USSR, and by extension the developments of their political relations with the US have been interpreted as a structural change in the systemic international political level. However, these developments showed a crisis in the systemic political structure this crisis was overcome by the Eastern European states such as V4-B9 states, in question being the same alliance with the US. These political changes were understood as a threat expansion for the Russian Federation over time. In addition, the transformation of the Russian Federation into new threats to its allies in the USSR period, these states have become an important military ally of the US, starting with the European Missile Shield. Under these circumstances, both the Russian Federation's attempt to invade Ukraine and the US' influence on the security policies of Eastern European States through structures such as V4 and B9 will constitute an important data set for examining and testing the systemic international political structure.

MÁTÉ DEÁK

University of Pécs, Department of Political Science and International Studies

**Spanish response on Russian War: the Spanish-Russian relations
after 2014**

Despite the geographical distance, Spain is significantly affected by the Russian-Ukrainian war. After the annexation of Crimea in 2014, the Spanish government pursued a typically pro-Russian policy, but this changed radically by 2022. After the Russian invasion of Ukraine in 2022, Spain also introduced sanctions against Russia, like most of the member states of the European Union. Due to the above-mentioned sanctions, the Spanish authorities seized several superyachts linked to Russian oligarchs and announced the expulsion of 25 Russian diplomats and embassy employees, who were deemed to pose a threat to Spain's security. At the same time, by July 2022, Russia became the second largest supplier of gas after the USA, overtaking Algeria in the ranking, while Spanish-Algerian relations sank to the lowest point regarding Western Sahara. The presentation reviews the evolution of Spanish-Russian relations from 2014 to the present day.

ÁRON J. SZÁSZI – BÍRÓ-NAGY ANDRÁS*Centre for Social Sciences, Budapest***The roots of Euroscepticism in Hungary before and after the Russian-Ukrainian war**

The Hungarian government's long-running conflict with EU institutions reached a new level in 2022. Since the eruption of the 2022 Russian-Ukrainian war, Viktor Orbán's cabinet has opposed and delayed the EU's joint actions against Moscow several times. Access to certain EU funds has been upheld for Hungary due to concerns about corruption and the state of rule of law. Meanwhile, the idea of a potential HUXIT (Hungary leaving the European Union) has appeared on the domestic political agenda of the country. This study will explore the changes in Hungarians' attitudes towards the EU over the past two years. We also aim to identify the individual-level drivers of Euroscepticism. We use two rounds of nationally representative public opinion research conducted in March 2021 and May 2023. We developed a new indicator, which measures affective, behavioural, and cognitive sub-indices of Euroscepticism. We adopt an integrative approach that draws on theories of voting behaviour, Euroscepticism, and populism studies. Our analysis of the 2021 data revealed that authoritarian traits, temporary psychological characteristics, transnationalism, partisanship, and ideology are all significantly correlated with various measures of EU attitudes. We also found that the effect of partisanship is moderated by factors such as loneliness and socio-cultural right-wing position, while it is strengthened by affective polarization and political interest. In this study, we will use the new 2023 data to test the stability of these findings over time and to identify which dimensions of EU attitudes in Hungary have undergone changes during this period of turbulent world politics.

BÁLINT TELEKI

University of Public Service, Faculty of Public Governance and International Studies, Department of European Studies

Financial sanctions against Russia from the EU's perspective

The Russian attack of 24 February, 2022 on Ukraine and the since then ongoing war had a disruptive effect on many large global ecosystems, the global financial sector is no exception. As one among the many sanctions, the international community disconnected Russia from the 'SWIFT' international payment system. But was it so detrimental to Russia, who along with China already started to develop alternative systems long before the war?

As for the EU Internal Market, the free movement of capital is the only one of the four basic freedoms, which as a main rule is open for third countries as well. In special situations like these, however, the Community is able to disconnect problematic countries. More than that, as some authors put it, in this case, the EU enlisted the European Central Bank and the national central banks of the Eurozone into a monetary and financial warfare against Russia. This decision had a direct impact on the set of monetary objectives, shifting from the primary nature of the price stability mandate towards other priorities.

As a specifically Hungarian problem affecting the Internal Market and the energy stability as well, the future of the whole 'Paks II' project became a question, as it relies on not only Russian technology, but also on Russian financing.

It is also to be examined, to what extent these sort of financial sanctions help to build a European leadership in the field of sanctions in the international community. Does the EU soft power manages to become more significant globally as a result of the measures introduced? Given how the financial system is over-globalised, can the EU financial sanctions be separated at all from those of the G7 countries for instance?

VIKTOR GLIED*University of Pécs, Department of Political Science and International Studies***Central European narratives on migration and migrants**

After the 2014 elections, the governing coalition of Hungary put migration-related issues on the political agenda as the main theme to regain its domestic legitimacy. One major means for this was the securitization of the migration discourse by strong binary oppositions and the southern state border, a distinguished place in Hungarian identity through constructing a fence and bolstering its othering function. It faced rejections all over Europe, but then garnered some supporters, mostly in post-socialist Europe, and among populist parties of Western Europe. The anti-migration stance caused significant communication success and legitimised its pioneer, the Hungarian government. The government anti-migration narrative radically changed due to the Ukrainian–Russian war in 2022. In the days following the outbreak of the war, the Hungarian government did not take an official position on this issue, but emphasized the importance of helping the refugees.

My presentation's aim to evaluate the political and social impacts of the migration crisis in Hungary through the perspective of the Hungarian domestic political and economic interests and examine the special characteristics of Hungarian populism, moreover, focus on a new conceptual approach that examines government's attitude towards migrants dividing them into "good" and "bad" groups.

ANDREA SCHMIDT*University of Pécs, Faculty of Humanities and Social Sciences***Visegrad Group – Real Entity or Mirage? The Ukrainian War and the V4**

The Visegrad Group celebrated its 30th anniversary in 2021. The countries considered the most prominent students during the period of regime change, have survived several crises over the past thirty years. The biggest crisis of the moment is the war in Ukraine, one of the group's neighbours, which has also driven a wedge between the Polish-Hungarian friendship, previously considered rock-solid. Although this group was functioning as a model and mediator of “Europeanization” and European policies toward the candidate countries of the Western Balkans, the Visegrad Group has attempted in the last decade to promote itself as an alternative or – neutrally speaking – an additional group of countries that introduces agenda within the EU and profiles itself as a significant collective actor. Our intention is to shed light on this crisis, primarily from a Hungarian perspective, by placing it in some historical and political context. Within this presentation, we also search for the answer to whether the Visegrad group still fulfils its aim as a political community or rather remains a platform for regional cooperation, and scientific initiatives. And finally, we would like to use V4 as a model for integrations in the CEE region.

7. PANEL

**Az Európai Unió és a tagállamok válasza
a háborúra és következményeire I.**

Elnök

Soós Edit

SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék

MEZEI TIBOR*Magyar Külügyi Intézet***Az ukrajnai háború biztonságpolitikai következményei
az Európai Unió vonatkozásában**

Előadásomban azt vizsgálom, hogy bár az Európai Unió és tagállamai egységesen elítélték az Ukrajna elleni orosz inváziót, a háború miatt megváltozott fenyegetettségi percepció tekintetében számottevő különbség mutatható ki az Európai Unió „északkeleti” tagállamai és a háború színterétől távolabb eső egyes tagállamok között. Az előbbi csoportba sorolható egyértelműen Lengyelország, a balti országok, valamint Finnország és Svédország. Ezek az országok geopolitikai elhelyezkedésük okán korábban is jelentős biztonsági fenyegetésként értékelték Oroszországot, de a háború kirobbanása óta egy minőségi ugrás következett be számukra e tekintetben. Ebből kifolyólag ez a csoport az Egyesült Államokban Európa biztonságának letéteményeseként látja, és biztonságpolitikai prioritásnak tekinti az Amerikával való védelmi-katonai együttműködés elmélyítését. A másik oldalon Franciaország az európai stratégiai autonómia erősítésének fő szorgalmazója, ami azt a célkitűzést is magába foglalja, hogy az Uniónak akár az USA nélkül is képesnek kell lennie saját biztonsága megvédésére egy külső agresszorral szemben. Ezen elképzeléséhez Párizs – különböző mértékben – számos tagállamban talál partnert.

Ezen eltérő felfogásokból adódóan az Európai Unión belül vita bontakozik ki annak kapcsán, hogy az Unió és tagállamai milyen mértékben támogassák az Egyesült Államok biztonságpolitikai törekvéseit. Ez elsősorban a Kínai Népköztársasággal való politikai és gazdasági kapcsolatok további alakulása szempontjából kulcsfontosságú. A két fő kérdés, hogy az EU miképpen viszonyuljon a Kínával való, biztonsági kockázatokat is rejtő gazdasági együttműködéshez, valamint, hogy az EU milyen álláspontot foglaljon el Tajvan kérdésében. Így tehát az orosz-ukrán háború közvetett módon kihatással bír az EU-Kína kapcsolatokra is. Előadásom végén a felvázolt dilemmák lehetséges kimeneteleit elemzem.

MILETICS PÉTER

MH HTP Honvéd Tudományos Kutatóhely

Az ukrajnai háború és a geopolitikai gondolkodás

Az Ukrajna elleni háború visszatükrözi az orosz geopolitikai gondolkodás hagyományos – bekerítettség, helykeresés, Nyugat-ellenesség – toposzait: Moszkva megfékezésére törekszik a közel-külföldön, érdekelt Oroszország geo-ökonómiai kudarcában.

Az orosz geopolitikában az 1990-es évek közepén előkerültek a klasszikus geo-stratégia elemei: Heartland, puffer-államok. A 2000-es évektől ez a geopolitika és történelemfelfogás Oroszország ideológiája. A geopolitika alkalmas a revansista vezetőknek, hogy történelmi igazságtalanságokra hivatkozzanak. Ez nemcsak az orosz elnök politikai programja, hanem hasonló beállítottságú politikusoké is, akik múltbeli megaláztatásokról, a nemzetközi elismerés hiányáról, ellenséges külső erőkről, rosszul meghúzott határokról beszélnek.

John Mearsheimer szerint az Egyesült Államok és európai szövetségesei felelősek a válságért. A NATO-bővítése a Nyugat geo-stratégiai célja – magában foglalja az EU-bővítést is – és egy nyugatbarát ukrán állam egzisztenciális fenyegetés Oroszország számára.

Moszkva jelenlegi stratégiai magatartása proaktív – a militáns autokrácia geopolitikai ambíciói a 19. században léteztek –, a befolyási övezetek újrafogalmazott igénye az orosz belső folyamatok által meghatározottak.

A világrendben, nagyhatalmi politikában gondolkodás Putyin geopolitikai olvasatában az orosz hatalmi igények egyetlen eszköze, ami háborút eredményezett. Az alkalmazott orosz geopolitika rendkívüli jelentőséggel ruházta fel az állam hatalmát és a határokat (humanitárius katasztrófa térképen meghúzott vonalakért) minden felhasználható erőforrás mozgósításával.

Putyin geopolitikai percepciója a közel-külföld feletti orosz dominancia újratemtése, befolyási övezetek, nagy terület birtoklása a világ/regionális uralom záloga. A hagyományos geopolitika jelenlegi interpretációja figyelmen kívül hagyja a gazdaság, a pénzügyek és a technológia fontosságát a geográfiai tényezőkkel szemben.

A 21. századi geopolitikai rivalizálásban gazdasági, technológiai és pénzügyi eszközök játszanak szerepet. Az elnök háborúja kihívás a modernitással szemben.

SPECK GYULA

*Nemzeti Közsolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi
Tanulmányok Kar Nemzetközi Kapcsolatok és Diplomácia Tanszék*

Még mindig civilhatalom? A német külpolitika és a visegrádi országok a szerepelmélet tükrében

A hazai és nemzetközi szakirodalom az újraegyesített Németország 1990 utáni külpolitikáját leginkább a civilhatalmi szerepkonceptióval magyarázza, miszerint Németország a nemzetközi kapcsolatok alakítására törekszik, nemzeti érdekeit alárendeli a nemzetközi jognak és a szupranacionális intézményeknek, külpolitikáját multilaterális keretekben folytatja, és a katonai erőt csak legutolsó esetben alkalmazza. Németország civilhatalmi szerepe jól kimutatható a volt közép-európai országokkal folytatott kapcsolataiban: elengedhetetlen szerepet játszott a térség gazdasági felzárkóztatásában, valamint támogatta az Európai Unió és a NATO keleti bővítését, ezáltal aktívan hozzájárult a térség stabilizációjához. Egyes kutatások szerint (különösen Stephen F. Szabo és Hans Kundnani részéről) azonban a 2010-es évekre Németország egy olyan geoökonómiai hatalommá vált, amelynek külpolitikája szelektíven multilaterális és elsődlegesen gazdasági érdekek által vezérelt. E megközelítésben Németország geoökonómiai hatalomként egyrészt figyelmen kívül hagyta a közép-európai országok biztonsági érdekeit, másrészt a térséggel kapcsolatos politikájában a geopolitikai és normatív megfontolások helyébe a német ipari érdekek léptek. Azzal azonban, hogy az orosz-ukrán háború fordulatot eredményezett a német külpolitikában, a politikai diskurzusban felmerült Németország potenciális vezetőhatalmi szerepe is, amelyet akár katonai téren is gyakorolhat. Felmerül a kérdés, hogy milyen szerepkonceptióval jellemezhető jelenleg leginkább a visegrádi országokkal kapcsolatos német külpolitika, vajon nevezhetjük-e még Németországot civilhatalomnak? Az előadás e kérdést kívánja megválaszolni a politikai diskurzus, illetve az Oroszországgal való kapcsolatok és a jogállamisággal kapcsolatos politika, mint esettanulmányok elemzésével. Vizsgálatunk a 2014-től napjainkig terjedő időszakra koncentrál. Hipotézisünk szerint az új felvetések ellenére Németország továbbra is civilhatalomnak mondható, amely megmagyarázza a Lengyelországgal és Magyarországgal való konfliktusos kapcsolatát.

GOMBOS JARMO

SZTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

Az orosz-ukrán háború hatása a finn semlegességi politikára

Finnország a folytatólagos háborút elvesztette a Szovjetunióval szemben. Az 1947-es Párizsi Békét a 1948-ban megkötött Finn-Szovjet baráti, együttműködési és egymást kölcsönösen segítő egyezmény követte, mindkettő korlátozta Finnország mozgásterét. Utóbbiban Finnországnak vállalnia kellett az együttműködést (nyugat)német katonai fenyegetés esetében.

A Szovjetunió szétesése után Finnország csatlakozott az Európai Unióhoz és egyre szorosabban együttműködött a NATO-val, de a tagság támogatottsága mind a lakosság, mind a politikusok körében alacsony volt. Bár a 2015-ös kormányprogram lehetőségként említi a védelmi szövetséghez való csatlakozást, ez a gyakorlatban inkább, mint távoli lehetőség került szóba. Ezen változtatott gyökeresen az, hogy Oroszország 2022. február 24-én megtámadta Ukrajnát. A finn kormány a kezdetektől kiállt Ukrajna szuverenitása mellett, először humanitárius és nem harcászati védelmi támogatásról döntöttek, majd nem sokkal később már fegyverek adományozásáról is, amire a finn történelemben nincs precedens. Emellett Finnország támogatta az Európai Unió Ukrajnát segítő döntéseit is. A lakosság és a politikai elit körében is megváltozott a vélemény a NATO-csatlakozásról, mindkét körben 90% körüli támogatottsága lett.

Előadásomban ismertetem hogyan változott Finnország katonailag el nem kötelezett államból NATO-tagjelöltté, hogyan hatott az orosz támadás illetve nyomásgyakorlás a finn politikára és megválaszolom igaz-e, hogy Oroszország tett a legtöbbet a finn NATO-tagságért.

8. PANEL

Politikai rezsimék és politikai vezetők I.

Elnök

PAP MILÁN

NKE Molnár Tamás Kutatóközpont

MIKECZ DÁNIEL

TK Politikatudományi Intézet

Rezsimellenes tüntetések: elméleti modell és empirikus eredmények

A 2010-es évek eleje óta Magyarországon és több kelet-közép-európai országban is a társadalmi mozgalmak nemcsak a politikában bekövetkezett változások elérése vagy egyes társadalmi csoportok emancipációja érdekében, hanem a politikai rezsimekkel való elégedetlenség kifejezésére is szerveződtek. A kutatás rezsimek alatt itt Stephen Skowronek definícióját érti, amely szerint azok az alkotmányos rendszernél szűkebb, a kormányfőnél tágabb kategória, mivel állami és társadalmi kapcsolatokat, a hatalmi ágak szétválasztását, társadalmi és politikai koalíciókat, uralkodó politikai paradigmákat foglalnak magukba (Körösi et al. 2020). A rezsimek célja a kulturális hegemonia megteremtése is, amely a kulturális gyakorlatok, a társadalmi normák, az értékek és a társadalmi attitűd feletti ellenőrzést célozza meg.

Az előadás a rezsimek-irodalom segítségével kívánja klasszifikálni a rezsimekellenes tüntetések, mozgalmak jellemzőit. Ennek lényeges eleme a rendszerellenes mozgalmaktól való megkülönböztetés. Ez utóbbiak az uralkodó politikai vagy gazdasági rendszer kritikusai, mint az 1990-es évek végétől a 2000-es évek közepéig tartó globalizációkritikus mozgalom, vagy a 2010-es évek elején az Occupy Wall Street mozgalom. A kelet-közép-európai rezsimekellenes mozgalmak középpontjában azonban nem a politikai vagy a globális gazdasági rendszer áll, hanem a nemzeti kormányok és politikai vezetők, akik a rezsimek építés legfőbb képviselői. A rezsimekellenes tüntetéseknek rendszerint szűkebb témájuk van, mint például a kulturális hegemon harcok, a politikai központosítás, az oktatás, az akadémiai szabadság. A korrupcióellenesség ugyanakkor a rezsimekellenes tiltakozás fő hordozója a régió több országában.

A kutatás empirikus elemzése a TK Politikatudományi Intézete által 2018–2023 között felvett tüntetéskutatási adatokra, valamint a kiemelt Magyarországi tüntetések frame elemzésére kíván támaszkodni.

STÉGMAYER MÁRK

Johannes Kepler Universität Linz Institut für Gesellschafts- und Sozialpolitik

A V4-rezsimek összehasonlítása: Miért ellenállóbb Csehország és Szlovákia a karizmatikus plebiszciter vezetőikkel szemben, mint a lengyel és a magyar rezsim?

A közép- és kelet-európai rendszerváltozások után a visegrádi országokat sikeres transzformációs demokráciáknak, a NATO-hoz és az EU-hoz való csatlakozás után pedig sikeres liberális demokráciáknak írták le. Azonban a 2000-es évek elejétől kezdve, de különösen a nagy recesszió után világossá vált, hogy ezen országok átalakulása nem tekinthető véglegesnek. Autoriter vezetők kerültek hatalomra, akik megpróbálták megváltoztatni a demokratikus berendezkedést. Míg a cseh és a szlovák demokrácia ellenállóbbnak tűnik a változásokkal szemben, addig a magyar és a lengyel állam átalakult plebiszciter vezérdemokráciákká. A projekt célja annak vizsgálata, hogy az Orbán és Kaczyński által vezetett rendszerek hogyan maradhatnak sikeresek az egyébként hasonló V4-es országokban, miközben a cseh és a szlovák vezérdemokráciák középtávon megbuknak. A kutatás két kulcsfontosságú különbséget talált, amelyek magyarázatot adhatnak az eltérésekre. Először is, a Magyarországon és Lengyelországban feltűnt vezetők történelmi gyökerei a rendszerváltás idejére gyökereznek, és mindketten az őket megelőző elnyomó rendszer elleni szabadságharcosokként kezdték pályafutásukat. Ez lehetővé teszi számukra, hogy kontinuumot képezzenek a szocialista és a poszt-szocialista korszak között, és egyszerre tudjanak anti-szocialista és anti-nyugati vezetőként a nép előtt feltűnni. Ezen túlmenően a vallást, különösen a kereszténységet identitáspolitikájuk meghatározó elemeként használják fel karizmatikus hatalmuk fenntartásához, kihasználva a két ország kereszténységhez fűződő szoros történelmi kötődését. Az esetek azt mutatják, hogy bár Csehországban és Szlovákiában is megjelennek a plebiszciter karizmatikus vezetők, a fenti tényezők hiánya miatt nem képesek hosszú távon sikeres rezsimeket létrehozni.

HETTYEY ANDRÁS

Nemzeti Közszolgálati Egyetem

Orbán Viktor külpolitikai érzelmi profilja 1990-től napjainkig

Az előadás Orbán Viktor személyiségének egy speciális vetületére, az érzelmeire fókuszál, és az a célja, hogy megrajzolja a miniszterelnök külpolitikai érzelmi profilját. Kutatásunk abból az alapfeltevésből indul ki, hogy kulcsfontosságú éppen a magyar esetben a döntéshozók érzelmi profilját beemelni az értelmezési keretbe, hiszen a kétharmados többség lehetőségei, és a vétójátékosok (erős civil társadalom, sajtó, koalíciós társak stb.) hiánya nagy lehetőségeket biztosít a Fidesz szűk vezető körének a magyar külpolitika formálására. A kutatás forrásait a miniszterelnök által 1990 óta elmondott, összes külpolitikai tárgyú parlamenti beszédei alkotják, kiegészítve sajtóinterjúkkal, évértékelő beszédekkel és egyéb írásbeli forrásokkal. Orbán érzelmi profilját az emotion discourse analysis (EDA) segítségével elemzem. A cél az, hogy relációs bontásban (elsősorban az Európai Unióra fókuszálva), bemutassam, hogy milyen érzelmeket és milyen intenzitással fogalmazott meg Orbán Viktor az egyes időszakokban (2010 előtt és után). A források alapján megállapítható, hogy az uralkodó érzelem a harag, és a hozzá kapcsolódó „érzelmi család” (harag, neheztelés, gyűlölet, lenézés) volt, legalábbis 2010 után. A kutatás jelentőségét az a feltételezés adja, hogy a miniszterelnök képes pártja és hívei érzelmeit is döntő mértékben befolyásolni, érzelmi közösségbe (emotional community) kovácsolva őket. Orbán érzelmi viszonyulása tehát irányadó lesz a közösség többi tagja számára is, messzemenő következményekkel a magyar külpolitikára nézve.

PAP MILÁN

NKE Molnár Tamás Kutatóközpont

Politikai vezetés, mint kollektív locus és cselekvés

A politikai vezetés elméleti megközelítései leginkább a politikai vezető személyére, gyakorlatára, illetve a választókkal, esetleg politikai elittel való kapcsolatára összpontosítanak. A vezetés, mint kollektív gyakorlat inkább az üzleti tudományokban jelenik meg, holott könnyen belátható, az erős vezetőnek is szüksége van olyan „csapatra”, olyan szerepekre, amelyek nem csak a háttérrel adják egy-egy döntéshez, hanem tevőlegesen részt vesznek a döntések megformálásában, a vezetés innovatív megújításában. A kollektív vezetés elméletei a totalitárius vagy autoriter rendszerek esetében a vezetés pluralizálását, demokratizálását emelik ki (pl. Archie Brown), míg demokratikus rendszerek kapcsán a politikai vezetés integratív és ergonomikus (pl. R. A. W. Rhodes core executive-modellje) működését emelik ki. Előadásomban a kollektív vezetés, mint a politikai locus-át (Ospina et al.) vizsgálom nemzetközi összehasonlításban. Néhány olyan kortárs politikai vezető kapcsán szeretnék levonni közös tanulságokat, akiket, ha nem is a leginkább demokratikus, de erős vezetőknek szokás tartani (Hszi Csin-ping, Modi, Erdogan, Orbán). Előadásomban egyaránt kitérek arra, hogy milyen szerepek alakultak ki a nevezett vezetők körül, ezek milyen ütemben változnak, a vezetés hogyan működik együtt, és mi a szerepe a vezetői karizmának a kollektív vezetés folyamatában.

9. PANEL

Közpolitika és kormányzás I.

Elnök

KISS REBEKA

*Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézet;
Nemzeti Köszolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi
Tanulmányok Kar*

HORVÁTH ATTILA

*Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi
Tanulmányok Kar; Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet*

Élni vagy visszaélni? A Covid-19-hez és az orosz–ukrán háborúhoz kapcsolódó veszélyhelyzeti kormányrendeletek elemzése

Magyarországon – hozzávetőlegesen négy és fél hónap megszakítással – immár három éve tart a veszélyhelyzet. Az először a Covid-19 járvány miatt, majd az orosz–ukrán háború okán kihirdetett különleges jogrend érdemben növeli a Kormány mozgásterét, hiszen kormányrendeletek révén egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket is hozhat. A Kormány természetesen élt is ezzel a lehetőséggel (ami értelemszerűen számos szempontból egyúttal kötelezettség is), hiszen az elmúlt bő három évben mintegy 800 veszélyhelyzeti kormányrendelet született. Ezek egy része vitathatatlanul összefüggésben állt az adott válsághelyzet kezelésével, azonban egyes esetekben távolról sem evidens, hogy az adott intézkedés miként járult hozzá a krízis (azaz a járvány vagy a fegyveres konfliktus, illetve humanitárius katasztrófa) elleni küzdelemhez, és miért volt szükség az Országgyűlés megkerülésére. Az előadás a veszélyhelyzeti rendeletek áttekintésére és kategorizálására vállalkozik, kísérletet téve ezen jogszabályok átfogó értékelésére.

SÁFRÁN JÓZSEF

*Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi
Tanulmányok Kar*

A magyar nemzetbiztonsági szolgálatok irányításának változásai 2010 után, különös tekintettel a COVID okozta világvilágjárványra és az orosz-ukrán háborúra

Az előadás célja a 2022 utáni magyar nemzetbiztonsági intézményrendszer elemzése. A politikai célok és az intézményi átalakulások vizsgálatával rávilágítok a COVID okozta kihívásokra, az orosz-ukrán konfliktus következményeire és az energia- és kiberbiztonság kérdéseire. A 2022-es változások során a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok a Miniszterelnöki Kabinetiroda irányítása alá kerültek, a hatékonyság növelése érdekében. Az Információs Hivatal, az Alkotmányvédelmi Hivatal, a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat és a Terrorelhárítási Információs és Bűnügyi Elemző Központ átrendeződött, míg a Katonai Nemzetbiztonsági Szolgálat a Honvédelmi Minisztérium irányítása alatt maradt. Az újonnan létrejött Nemzeti Információs Központ egy rendkívül erős szervezet lett, és új feladatokat kapott. Az előadás hangsúlyozza a komplex kihívások kezelésének fontosságát, a gyorsan változó világrendben. A legfőbb kihívások között szerepelnek az átalakuló világrend, az orosz-ukrán háború, az energiabiztonság, a kiberbiztonság, a propaganda, a terrorizmus, a szervezett bűnözés, az ellátási láncok problémái, a migráció, az élelmiszerbiztonság és a világvilágjárványok. A Nemzetbiztonsági Munkacsoport újrakezdi a működését, és fő feladata a gyors, együttes megoldások kidolgozása a polgári nemzetbiztonsági szolgálatok számára. A kibervédelem kiemelt területként szerepel, immár szintén Miniszterelnöki Kabinetiroda felügyelete alatt. Végül javaslatot teszünk egy új, konszenzusos nemzetbiztonsági törvény megalkotására, ami új alapokra helyezi a nemzetbiztonsági szolgálatokat az 1995 óta jelentősen megváltozott magyar és nemzetközi helyzetben. Továbbá javaslom a nemzetbiztonsági stratégiák évenkénti aktualizálását és felülvizsgálatát, hogy lépést tudjanak tartani a gyorsan változó körülményekkel.

SEBŐK MIKLÓS – RING ORSOLYA

Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézet

A COVID-19 oltóanyagok reprezentációja online hírportálokon és ennek geopolitikai vetületei

Az európai országok médiájában a COVID-19-ről való tudósítással kapcsolatos általános hipotézis, hogy az megfelelt a közegészségügy és a járványvédelem területén tapasztalható fejleményeknek. A halálesetek és a regisztrált kórházi kezelések számán kívül azonban más tényezők is befolyásolhatták a világhírvételek szövegének médiatudósítást. Az egyik, eddig kevésbé vizsgált szempont, hogy a belpolitika és a geopolitikai erők hogyan alakították a közegészségügyi vészhelyzet kezelését és annak kommunikációját. 2012 áprilisában a magyar kormány új gazdasági stratégiát fogadott el. Ennek egyik fő célkitűzése az export földrajzi diverzifikációja volt, elsősorban az úgynevezett „keleti nyitás”, amelynek célja, hogy Magyarország növelje exportját a feltörekvő ázsiai országokba. A stratégia külön felhívta a figyelmet a kínai és az orosz kapcsolatokra. Magyarország régóta kilóg az Európai Unió országai közül a különböző válságokra adott politikai válaszok tekintetében, ez alól a COVID járvány sem volt kivétel: a kormány Kínától és Oroszországtól vásárolt lélegeztetőgépeket és vakcinákat is. Fő kutatási kérdésünk az, hogy a különböző politikai pártokhoz köthető hírportálokon a keleti és a nyugati típusú oltóanyagokkal kapcsolatban megfogalmazott vélemények összefüggésbe hozhatók-e az adott párt geopolitikai preferenciáival. Ehhez a 2020 márciusa és 2022 márciusa között online hírportálokon (Origo, Index/Telex, Alfahír) megjelent valamennyi COVID-19 vakcináról szóló cikket elemeztünk, részben mesterséges intelligencia segítségével, részben kézi kódolással. Mivel az online hírportálok fontos szerepet játszanak az őket befolyásoló politikai szereplők véleményének közvetítésében, ezért úgy véljük, különösen alkalmasak arra, hogy megvilágítsák a COVID-19 világhírvétele idején a kormányzati oltási politikát övező diskurzust. A fenti geopolitikai okok miatt azt feltételezzük, hogy az egyes portálok hangulatában szignifikáns különbségek lesznek az egyes oltóanyagok tekintetében.

SZÁSZI ÁRON

Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézet

A kommunikáció szerepe a magyar lakosság COVID-19 elleni átoltottságban

A magyar egészségügyi válságkezelés megítélésének központi kérdése, hogy a világjárvánnyal kapcsolatos kommunikációt mekkora mértékben határozták meg a szakpolitikai szempontok. Kutatásunk egyik kiinduló kérdéseként azt vizsgáljuk, hogy a fontos közpolitikai célként megjelenő COVID-19 elleni átoltottságra mennyiben lehetett hatással a hivatalos egészségügyi kommunikáció. Kutatásunk ennél általánosabb célja azonosítani azokat a kommunikációs stratégiákat, amik hatékonyan növelhetik a COVID-19 elleni védőoltás felvételét. Ez a kutatás három, Magyarországon végzett kérdőíves kísérlet eredményeit mutatja be. Az első kísérletet a COVID-19 pandémia harmadik hulláma során végeztük (2021. március, N = 1000). Ennek célja az volt, hogy teszteljük a szakmai és politikai kommunikáció hatását a vakcinákba vetett bizalomra, valamint a járvánnyal és oltással kapcsolatos összeküvés elméletek elfogadottságára. A második és harmadik kísérletet a tömeges oltási kampány után másfél évvel végeztük el (2022 szeptember). Utóbbi két kísérlet ugyanannak a közvéleménykutatásnak volt része, de a két kísérletben a válaszadók különböző csoportjai vettek részt. A második kísérletben a még oltatlan válaszadók vettek részt (N=304), és két kommunikációs stratégiát alkalmaztunk az oltási hajlandóság növelése céljából. Ezek az oltás hatékonyságára és biztonságára, továbbá a vakcinaajták széleskörű kínálatára építettek. A harmadik kísérletben az oltott, de ismétlőoltást nem felvett válaszadók vettek részt (N=342). Ebben a kísérletben az ismétlőoltás felvételének hajlandóságát a Népegészségügyi Központ által használt érvekkel próbáltuk növelni. A kísérleti kommunikációs kezeléseinknek a teljes mintákban nem volt szignifikáns hatása, ami az oltási preferenciák erős rigiditására és a közegészségügyi kommunikáció korlátosságára utal. Az első kísérletünk feltáró elemzései ugyanakkor azt mutatták, hogy az egészségügyi szakértők és politikusok oltásra ösztönző üzeneteinek káros hatásai is lehettek a fiatal korcsoportokban.

10. PANEL

Védelem és biztonság hazai és nemzetközi perspektívában

Elnök

VÁCZI PÉTER

*Széchenyi István Egyetem Deák Ferenc Állam- és
Jogtudományi Kar Alkotmányjogi és Politikatudományi Tanszék*

TEKNŐS LÁSZLÓ

*Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar
Katasztrófavédelmi Intézet*

A védelmi és biztonsági szabályozási reform hatásai a katasztrófavédelmi törvényre, a katasztrófák elleni védekezés rendszerére

A biztonsági környezet folyamatosan változik. Az ebből adódó determinatív hatások mindenképpen kötelezik az államot ún. arányos válaszingykedések meghozatalára. A 2010-es kormányváltás a hazai jogrendszert megújította, melynek egyik markáns produktuma a katasztrófavédelmi törvény aktualizálása volt. Emellett mindenképpen megemlítendő a közigazgatási rendszer szerves részét képző védelmi igazgatás szerepének, jellegének, intézményrendszerének a megerősítése, a járási rendszer bevezetése, a hivatás katasztrófavédelmi szervezet 2015-től induló nagyszabású fejlesztése, a 2015-óta zajló illegális migráció szervezett kezelése, a 2016-tól induló Zrínyi Honvédelmi és Haderőfejlesztési Program, a 2020-as Nemzeti Biztonsági Stratégia, 2020. március 11-től a COVID-19-cel kapcsolatos különleges jogrendi időszak rendkívüli intézkedések, a 2021-es Nemzeti Katonai Stratégia, és a védelmi és biztonsági szabályozási reform. Magyarország térben és időben egyszerre jelentkező súlyos kihívásokkal találkozott, melyek szükségszerűen reformálták meg az addig ismert válságkezelési, veszélyhelyzet-kezelési feladatrendszert, a nemzeti védekezési időszakok tradicionális védelmi mechanizmusának mozgásterét, képességeit. Ezek külön-külön is, illetve együttesen készítették változásra – többek között – a magyar katasztrófák elleni védekezés feladat-, eszköz-, intézményrendszerét. Jelen előadásában a szerző elemzi a magyar biztonsági környezet változásait 2012-től napjainkig, vizsgálja a kockázatok, veszélyek közigazgatásra, honvédelemre, rendvédelemre, a hazai jogrendszerre gyakorolt impresszióit, a védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásához vezető út egyes mozzanatait. Értékeli a védelmi és biztonsági szabályozási reform hatásait a katasztrófavédelmi törvényre, a katasztrófák elleni védekezés rendszerére.

NOVÁKY MÓNIKA

*Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar
Katasztrófavédelmi Intézet Katasztrófavédelmi Műveleti Tanszék*

A védelmi igazgatás válasza a Magyarországot fenyegető veszélyek tükrében – a védelmi és biztonsági igazgatás alapjai

Az elmúlt évtizedek eseményei dinamikus változást generált az egész világ és hazánk biztonságának megtartásában. A gyorsan változó biztonsági környezet, a biztonságot veszélyeztető események intenzitása, váratlansága az államoktól megköveteli a gyors és hatékony reagálást, a védelmi feladatokban résztvevő hazai és nemzetközi szervezetek összehangolt tevékenységét. A természeti és egyéb katasztrófák, terrorcselekmények, fegyveres konfliktusok a társadalom és a gazdaság instabilitását idézik elő. Magyarország a koronavírus járvánnyal összefüggő, lakosság védelmi és nemzetgazdaság védelmi kormányzati intézkedések tapasztalatai alapján 2020-ban megkezdte azt a jogalkotási folyamatot, amely az Alaptörvény 9. módosításával felgyorsította a védelmi és biztonsági igazgatás rendszerének kialakítását, és ezzel elkezdődött az állam lakosság- és nemzetgazdaság védelmi feladata jogi kereteinek felállítása. A védelmi és biztonsági tevékenységek összehangolásáról szóló 2020. évi XCIII. törvény tervezett hatálybalépésének 2023. július 1-ről 2022. november 1-jére történő előre hozása is jelezte, hogy a kormányzat kiemelt helyen kezeli az ország védelmét. Hazánk a biztonságát veszélyeztető kihívásokra adott válasza egy olyan átfogó, össz-kormányzati, koordinációs és irányító, gyors és rugalmas válságkezelő rendszer kialakításával érhető csak el, amelynek sarokpontjai a nemzeti ellenállóképesség – reziliencia – kialakítása, a felkészülés, a szabályozás korszerűsítése, a nem állami szereplők minél szélesebb körűen történő felkészítése és bevonása, valamint az egységes irányítás feltételeinek megteremtése. Emellett az állampolgárok minél szélesebb körű felkészítése és bevonása a védelmi feladatokba is az állam védelmi koncepciójának szerves részét képezi. Ezzel lehetővé téve a megváltozott körülményekhez való gyors alkalmazkodás és beavatkozás képességét.

VÁCZI PÉTER*Széchenyi István Egyetem***Kinyílhatnak a börtönajtók? A kormány alkotmányos mozgástere különleges jogrend idején**

A Kormány az Ukrajna területén fennálló fegyveres konfliktusra, illetve humanitárius katasztrófára tekintettel, valamint ezek magyarországi következményeinek az elhárítása és kezelése érdekében Magyarország egész területére veszélyhelyzetet hirdetett ki 2022. november 1-től kezdődően 210 nap időtartamra. A veszélyhelyzeti jogalkotás szabályai szerint a Kormány így ismét abba az alkotmányos helyzetbe került, hogy egyes törvények alkalmazását felfüggesztheti, törvényi rendelkezésektől eltérhet, valamint egyéb rendkívüli intézkedéseket hozhat. Ezen felhatalmazás alapján született meg év elején a 3/2023. (I. 12.) Korm. rendelet a veszélyhelyzet ideje alatt egyes büntetés-végrehajtást érintő rendelkezések eltérő alkalmazásáról, mely szerint a nem magyar állampolgárságú elítélt kérelmére a szabadságvesztés végrehajtását a büntetés-végrehajtás országos parancsnoka a végrehajtás átadásáig – bizonyos feltételek fennállása, illetve kizáró okok hiánya esetén – félbeszakítja. Mit takar ez a rendelkezés pontosan? Kinyílhatnak a börtönajtók a veszélyhelyzetre való hivatkozással?

KOSZTRIHÁN DÁVID*NKE Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola***Viharban kormányozni – A kormányzati központ szerepe
a válságkezelésben**

A 2010 óta működő kormányok feladat- és hatásköre a négyéves kormányzati ciklusokat követően rendszerint átalakult, kiigazításra került, követve a kormányfő általánosan kijelölt politikai irányvonalait. Ezzel párhuzamosan a miniszterelnöki háttérapparátus a kezdeti titkársági modellből kormányzati központtá konvertálódott, amely amellet, hogy rendkívüli eszközöket ad a miniszterelnök kezébe, a kormány tagjainak egymáshoz mért viszonyában is kérdéseket vet fel. Az előadás célja, hogy 2010-től napjainkig áttekintse a miniszterelnöki háttérapparátus változásainak főbb mérföldköveit, illetve hogy megmérje a 2018 óta létező kormányzati központ súlyát, valamint az intézményrendszer válságok tekintetében mutatott reagálókészségét.

BORBÉLY BOGLÁRKA*Széchenyi István Egyetem Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola***Dezinformáció és a 230-as cikkely jövője**

Jelenleg az Amerikai Legfelsőbb Bíróság előtt zajlanak a Gonzalez vs. Google és a Twitter vs. Taamneh ügyek meghallgatásai. Mindkét eset kapcsán a jövőben várható olyan döntés, amely a tartalommoderálás, az algoritmusok és az internetes szólásszabadság körüli parázsvitákat messzemenően érinti. Az 1996-os Communications Decency Act 230-as cikkelye szerint az online platformok üzemeltetői mentesülnek a felhasználóik tevékenysége miatti felelősség alól, lehetővé téve egyes személyek és nézetek cenzúrázását (például Donald Trump letiltását a Twiterről), másrészt lehetőséget ad a tech-óriásoknak a társadalomnak okozott károk iránti felelősség elhárítására is. A szolgáltatói felelősség újra szabályozásának kérdésköre azonban egy másik érdekes jelenséget is megmutat. Ugyanis számos érv szól amellett, hogy a 230-as cikkely reformját a bíróságok helyett inkább az amerikai törvényhozásnak kellene végrehajtani. Mégis, az a tény, hogy egy ilyen horderejű társadalmi döntés az ideológiailag megosztott Kongresszus helyett a legfőbb bírói fórum elé került, kiválóan megmutatja az Amerikai Legfelsőbb Bíróság megerősödött szerepét.

11. PANEL

Communication Aspects of the War in Ukraine

Chair

VIKTÓRIA ZAKINSZKY TOMA

University of Novi Sad

IPSA  **AISP**

RC10-Electronic Democracy – RC22-Political Communication

PATRYK WAWRZYŃSKI

Uniwersytet Szczeciński, Poland

The Speaker of the Nation: President Volodymyr Zelensky's Approach to Emotional Persuasion after February 24, 2022

The Russian invasion of Ukraine on February 24, 2022, opened a new chapter in European history, shifting geopolitical understandings of regional stability and inspiring a new wave of European solidarity. However, the war in Ukraine has altered the language of political communication and trends in political branding as Ukrainian President Volodymyr Zelensky has become a well-recognized and influential European politician utilizing his publicity and social media platforms to strengthen international – humanitarian, political, and military – support for Ukrainians. His communication established a distinctive pattern of democratic leadership and persuasion, confronting the populist turn in European political communication. Surprisingly, during wartime Zelensky's addresses emphasized the significance of democratic institutions, civic society, and human rights, while his leadership was more about compassionate responsiveness than authoritarian command.

The paper discusses patterns of emotional persuasion in Zelensky's speeches to the international community, including national parliaments, Western political organizations (EU, NATO, COE), non-European international organizations, and the United Nations. It is based on the selection of 62 addresses delivered in 2022 and three major speeches in Verkhovna Rada, which targeted national and international audiences. The study is based on automated coding of emotional signaling in nonverbal communication and narrative analysis of the contents. Therefore, it provides deep insight into Zelensky's approach to emotional persuasion and answers how it has developed in time or changed regarding targeted audiences.

ALEKSANDAR MITIĆ – NENAD STEKIĆ

Institute of International Politics and Economics, Serbia

**A Clash of Persuaders: How the West and Russia Vie for Serbia's
Stance on Ukraine?***

Despite being a European Union candidate country, Serbia has refused to align with EU sanctions against the Russian Federation over the conflict in Ukraine. Serbian officials have cited a number of political, economic and historical reasons for such an approach, which has received harsh criticism from Western countries and praise from Moscow. This paper seeks to analyse the key strategic frames and narratives used by policymakers, media and think tanks on both the Western and the Russian side to persuade the Serbian public opinion and officials to change/retain the current position. The fact that a year after the beginning of the conflict Serbia has retained its original position can be explained by national interests, but also by public support to the official position expressed by more than three quarters of the population. This paper argues that such an outcome is due more to the weakness of Western strategic communication than to the argumentation of the Russian side. Its key manifestation includes the perception in the Serbian public opinion that the West has adopted double standards over the issue of territorial integrity of Serbia/Ukraine. The West has been waging simultaneously two campaigns: one for the preservation of territorial integrity of Ukraine and the other for the adoption of a diplomatic plan implying the dissolution of the territorial integrity of Serbia over Kosovo, a Serbian province which unilateral proclamation of independence in 2008 has been recognized by most Western countries, but rejected by a majority of United Nations members, including UN Security Council members Russia and China.

* The paper presents findings of a study developed as a part of the research project "Serbia and challenges in international relations in 2023", financed by the Ministry of Science, Technological Development and Innovation of the Republic of Serbia, and conducted by Institute of International Politics and Economics, Belgrade, during the year 2023.

**ZOLBAYAR JARGALSAIKHAN – ODGEREL BATSAIKHAN –
ZOLZAYA GANKHUYAG – JARGALMAA GANBAATAR**

Otgontenger University, Mongolia

Research on Public Opinion on the Issues of the Russia–Ukraine War

This research study aimed to investigate the public opinion of Mongolian citizens regarding the ongoing war between Russia and Ukraine. The initial research was conducted a year ago, and this study compares the current situation and public attitude toward the war. The research methodology utilized quantitative and qualitative research methods involved a sample of 1500 respondents selected through a random sampling technique. The survey questionnaire contained questions about the causes of the conflict, possible solutions, and the role of international organizations in resolving the issue. Many respondents expressed a desire for peace and stability in the region but did not express strong opinions on the actions of either Russia or Ukraine. The authors note that this lack of engagement may be due to Mongolia's geographical distance from the war zone and its relatively low level of involvement in international affairs. However, there was a noticeable shift in public opinion, with more respondents advocating for a peaceful resolution to the war. Additionally, the study explored the role of the media in shaping public opinion, and it was found that the media and fifth governance significantly influenced the attitudes of the respondents towards the war. The authors suggest that the Mongolian government should continue to monitor public opinion on the issue and take measures to educate the public about the war.

NEO SITHOLE

University of Szeged, Hungary

A Reviewal of the EU’s Populist Trinity ‘s Communication in Response to the Ukraine Crisis

Just over a year ago, the Russian invasion of Ukraine introduced Europe to what many at the time would have thought difficult to imagine, a war on the doorstep of Europe. In conjunction with this, the region’s fast-growing populist influence has been affirmed with the re-election of Europe’s bad boy in Budapest, Viktor Orban from FIDESZ, Italy’s most recent victory of the election of Georgia Meloni from the right-wing Brothers of Italy party in the national elections and lastly Poland’s Law and Justice party led by Andrzej Duda.

The proposed paper/presentation seeks to review the attitudes of the three populist actors with regard to their stance on Europe’s approach to the ongoing war in Ukraine. It would be difficult to lump together the populist communication of the three actors so the paper will look at the populist communication of each populist actor separately before providing a brief comparison. The paper takes into consideration the (populist) historical stances in each state, the circumstances each state finds itself in line with its positionality with the EU, Russia and Ukraine as well as reviewing the relationships these populist actors have with each other. The aim is to evaluate what stances/narratives these populists take, what informs these narratives and ultimately what these could mean for populism and populist communication in the EU going forward.

AKIRA SANO

University of Tsukuba

**A text analytics of Russian comments posted on YouTube toward
Russia-Ukraine war**

In this study, I collected and analyzed Russian-language comments posted on YouTube videos about the war in Ukraine by using text mining. By creating co-occurrence networks and conducting LDA, one of topic modelings from the Russian text data, I visualized the content of the Russian comments and examined what Russian speakers thought about this war.

I used the statistical analysis programming language “R” and the free software for text mining “KH coder”. Words describing humans appeared at the centre of the co-occurrence network such as 'friend', 'ethnic group', 'people' and 'myself'. On the other hand, political words appeared on the outer edges of the network such as 'Putin', 'territory' and 'Soviet Union'. And also, the LDA analysis showed that the war-related topic such as "military" and "rockets" were less common in the comments with a lot of replies. However, in the comments about Poland, a set of words related to war support was detected, such as "logistics" and "mercenaries".

Considering this war and Ukraine, Russian speakers may be more interested in 'connections between people, including themselves', rather than in 'government institutions, wars and armies'. However, they tend to be more interested in the military more frequently when discussing Central and Eastern European countries such as Poland.

12. PANEL

A digitális nyilvánosság jogi, politikai aspektusai I.

Elnök

JUHÁSZ KRISZTINA

SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék



**Interdiszciplináris
Kutatásfejlesztési
és Innovációs
Kiválósági Központ**

MERKOVITY NORBERT*SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék***Országomat egy rivaldafényért!
A digitális nyilvánosság politikai aspektusai**

A digitális nyilvánosság, különösen, ha a politikai kommunikáció-kutatás körében kerül elő, jellemzően a politikai szereplők kommunikációjának, illetve viselkedésének a tanulmányozását jelenti. Nem szabad azonban megfeledkezni, hogy a politikai cselekvés ilyen aspektusainak a címzettje a választó. Adott a kérdés, tehát. Miként vizsgálható a politikai szereplők digitális nyilvánossága úgy, hogy közben nem feledkezünk meg arról, hogy az állampolgárok/választók szűrőin megy keresztül minden megnyilvánulás? A politikai kommunikáció irodalma ezt a területet a mediatizált társadalom – mediatizálódott politika tengelyén értelmezi (ld. Bajomi-Lázár 2005, Couldry és Hepp 2017), ahol a közös nevező a mediatizáció (ld. Andok 2023). A digitalizálódott környezetben ezeket egészíti ki például a hálózati medialogikához, a napirendek egybeolvadásához és a visszhangkamrákhoz köthető jelenségek. Az előadás részeként bemutatásra kerülő kutatási projekt az előbbiektől eltérően vizsgálja a kérdést, ugyanis a választói mediahasználat kerül a középpontba. Így a politikai szereplők kommunikációja stratégiák mentén érhetőek tetten. Egyik ilyen stratégia, hogy a politikusok arra törekednek a közösségi oldalakon, hogy ne csak rövid időre kössék le a választók figyelmét, hanem lehetőség szerint folyamatosan magukon tartsák azt. Mivel a figyelem korlátozott, csak nehezen osztható meg, ezért a lekötött figyelem az ellenfelek kommunikációját gyengíti, rájuk kevesebb rivaldafény jut. Az előadásban bemutatásra kerülő megközelítés nem paradigmaváltás mellett érvel, pusztán annyiban egészíti ki a mediatizációról szóló szakirodalmat, hogy stratégiai eszközként értelmezi a politika mediatizálódását a digitális korszakban.

STUMPF PÉTER BENCE*SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék***Kedvelések és voksok: A közösségi média kampányok hatása
a választási eredményekre négy európai országban**

A közösségi média intenzív, gyors és kölcsönös kommunikációt tesz lehetővé a jelöltek és választóik között, ezért a politikai kommunikációban és a választási kampányokban is egyre nagyobb jelentőséggel bír. Az eddig tapasztalatok alapján azonban a közösségi médiában nyújtott teljesítmény és a szavazatszerző képesség közötti összefüggés meglehetősen összetett. Az online népszerűség tökéletlenül jelzi csak előre a szavazatarányokat, kedvelések csak bizonyos mértékig válthatók voksokra. Hipotézisünk szerint ez a mérték nagyban függ a pártok támogatói bázisának jellegétől, demográfiai profiljától. Ennek vizsgálatához négy európai ország (Németország, Franciaország, Magyarország, Csehország) választási kampányának időszakából gyűjtöttünk adatokat social media listening szoftver segítségével és manuális módszerrel, elsősorban a Facebook, másodsorban a Twitter szolgáltatásáról. Tekintettel a közösségi médiában folytatott kommunikáció personalizált jellegére, a megfigyelés alanyai a pártok vezető jelöltjei voltak, a saját tartalmaik mellett pedig a rájuk vonatkozó említéseket is figyelembe vettük. Így nem csak a politikusok bejegyzéseinek sikerességét mértük, hanem azt is, milyen mértékben tudták megragadni és magukra irányítani a közvélemény figyelmét a kampány során. A kiinduló hipotézis vizsgálatához az így keletkezett adatbázist a választások eredményeivel vetettük össze, különös tekintettel a szavazatok térbeli megoszlására, ami közvetve utal az egyes pártok támogatóinak demográfiai profiljára is.

PETROVSZKI-OLÁH LÁSZLÓ*SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék***Digitális kampányhajrá: az inkumbens egyéni választókerületi képviselőjelöltek kommunikációja a 2022-es országgyűlési választásokon**

A politikatudomány és a közérdeklődés is kiemelten foglalkozik az inkumbens pozícióban lévő, azaz épp választott köztisztviséget betöltő politikusokkal. Az évtizedes tudományos vizsgálatok megállapították, hogyha bizonyos körülmények adódtak egy országon belül, az inkumbens indulók észlelhető mértékben nagyobb arányban nyerik el újra tisztségüket az új kihívókkal szemben (Erikson 1971). Az inkumbens előny elnevezést viselő jelenség kialakulásának megágyazó attribútumok között kiemelendő a többségi választási rendszer vagy többségi elem jelenléte, illetve az ebből fakadóan előtérbe kerülő személynek szóló szavazat (personal vote), ami erősebb kötődést feltételez a szavazó és képviselőjelölt között. Az előnyre számos forrást fel lehet sorolni magyarázat gyanánt, mint a politikai versenyhez szükséges erőforrásokhoz való könnyebb hozzáférést, a döntéshozói szerepből fakadó nyilvánosságban betöltött aktívabb szerepet vagy akár a nagyobb társadalmi beágyazottságot a választókerületen belül (Levitt 1997).

Az előadásban az elemzés tárgya a magyar országgyűlési választásokon 2022-ben elinduló inkumbens, azaz épp hivatalban lévő egyéni választókerületi képviselőjelöltek, utolsó két hétre vonatkozó közösségi média kommunikációja. Ennek érdekében az említett képviselők Facebook posztjainak tartalma kerül kiértékelésre kéthetes intervallumban. A kutatás elsődlegesen arra keresi a választ, hogy a kampányhajrában, azaz a 2022. április 4-ei választásokat megelőző utolsó két hétben mennyire és milyen módon reflektáltak inkumbens pozíciójukra a képviselőaspiránsok. Ha megpróbálták, milyen módon jelenítették meg posztjaikban azt, hogy a már most betöltött pozíciójukból, eddigi teljesítményükből és a jelenlegi, már „kipróbált opcióból” eredeztethetően rájuk érdemes szavazni. Zárógondolatként felvetem, hogy tekinthető-e a 2022-es választás az inkumbensek győzelmének, ha újraválasztási arányaikat figyelembe vesszük.

SZABÓ PALÓCZ ORSOLYA*SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék***Politikai ellenségképzés a digitális térben?
Esettanulmány a 2021-es ellenzéki előválasztásról**

A politikai ellenségképek megléte a politikai folyamatokban napjainkban már olyannyira szembeötlő jelenség, hogy a köznyelvi diskurzusokban a kettő gyakran összemosódik, így az átlag szemlélődő könnyen eshet abba a hibába, hogy azonosítja a komplex politikai folyamatokat a politikai kommunikáció gyakran konfliktusos, konfrontatív jellegével, a különböző ellenségképző narratívák összecsapásaival. Fontos észben tartani ugyanakkor, hogy a politikai ellenségképek nem öncélú jelenségeként vannak jelen a politikában, hanem fontos *funkciókat* is ellátnak – elsősorban a politikai tevékenység szerkezeti elemeként meghatározható politikai gondolkodásban (Schlett, 2018).

Jelen tanulmány a politikai ellenségkonstruálás jellemzőinek, sajátosságainak vizsgálatára törekszik, ezt azonban a politikai kommunikáció klasszikus platformjai helyett egy speciális szegmensben, a digitális nyilvánosság közegében teszi. Az elemzés középpontjában az áll, miként befolyásolják a digitális tér (azon belül is elsősorban a közösségi média) törvényszerűségei tágabb értelemben a politikusok kommunikációját, szűkebb értelemben az ellenségképző politikai narratívák nyelvi technikáit, működési mechanizmusait.

Az esettanulmányi vizsgálódás szűkebb területét a 2021-es ellenzéki előválasztás második fordulójába jutott pártok, ill. szervezetek vezető politikusainak Facebook-kommunikációja képezi – ennek keretében az érintett jelöltek és jelölő szervezeteik Facebook-oldalain 2021. szeptember 6. és október 16. között publikált bejegyzések adják az empirikus vizsgálódás szövegtömegét. Elemzés tárgyát képezi, hogy beszélhetünk-e a vizsgált szereplők esetében klasszikus értelemben vett ellenségképzésről, illetve ellenségképző nyelvi technikák alkalmazásáról, valamint, hogy miként igazodnak a vizsgált narratívák a digitális nyilvánosság platformjainak „szabályaihoz”, és hogy az aktorok miként használják ki kommunikációjuk során a digitális nyilvánosság adta lehetőségeket.

JUHÁSZ KRISZTINA*SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék***Az Európai Unió militáns demokráciája versus sharp power
Az EU válaszai a dezinformációra**

A dezinformáció elleni fellépés a 2010-es évek közepe óta központi témává vált az Európai Unión belül, köszönhetően azoknak – az elsősorban Oroszországi Föderációhoz köthető – információs műveleteknek, amelyeket a 2014-es ukrajnai hibrid hadviselés során alkalmazott, illetve amelyekkel megkísérelte befolyásolni a 2016-os Brexit népszavazást és az amerikai egyesült államokbeli elnökválasztást, a 2017-es francia elnökválasztást vagy éppen a 2019-es EP-választást.

Válaszképpen az Európai Unió számos intézkedést vezetett be, úgy mint a Stratégiai Kommunikációs és Információelemzési Részleg részeként működő Keleti Stratégiai Kommunikációs Munkacsoport, a Nyugat-Balkán és a Déli Munkacsoport, vagy éppen a Dezinformációs Gyors Riasztási Rendszer felállítása. 2018-ban került elfogadásra a Bizottság Dezinformáció elleni Akcióterve, a közösségi oldalakon terjedő dezinformáció visszaszorítása érdekében pedig kidolgozásra került a közösségi platformok gyakorlati kódexe. Az önkéntességen alapuló gyakorlati kódex továbbfejlesztését tűzte ki célul a 2020 decemberében kiadott Európai Demokrácia Cselekvési Terv, amely az önszabályozás megközelítésétől elmozdulva egy uniós szabályozási keret kialakítását tűzte ki célul, nagyobb mozgásteret adva az EU-nak a dezinformáció elleni küzdelemben. Ennek értelmében nyújtotta be a Bizottság a társjogalkotóknak a digitális szolgáltatások egységes piacáról szóló rendelet-javaslatát 2020. december 15-én.

Az előadás célja egyrészt, hogy a 2010-es évek második felében megjelenő sharp power (fortélyos hatalom) koncepció keretében értelmezze a külföldi zavarkeltés, benne az információs műveletek és dezinformáció jelenségét. Másrészt az EU válaszlépéseinek áttekintése és elemzése során a militáns demokrácia elméleti keretére támaszkodva azokat a kérdéseket szándékozik körül járni, mint hogy hogyan alkalmazható a militáns demokrácia fogalma az Európai Unióra, milyen eszközökkel operál az EU a külföldi zavarkeltés és dezinformáció semlegesítése érdekében, és hogy ezek a lépések mennyiben érintik a demokrácia lényegét jelentő alapértékeket és szabadságjogokat.

13. PANEL

**Az Európai Unió és a tagállamok válasza
a háborúra és következményeire II.**

Elnök

Soós Edit

SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék

LÁSZLÓ TAMÁS* – MÁTÉ-TÓTH ANDRÁS**

**Századvég Közéleti Tudásközpont Alapítvány, Társadalmi Folyamatok
Kutatóintézet*

***SZTE BTK Vallástudományi Tanszék*

**Háborús fenyegetettség és biztonságosítás. Sebzett kollektív
identitás és szekuritizáció az orosz–ukrán konfliktus kontextusában**

Máté-Tóth András a kelet-közép-európai régió kollektív önértelmezésének leírására a sebzettség kifejezést és a sebzett kollektív identitás fogalmát használja. A fenyegetettség érzésének forrását a régió országaiban olyan események formájában azonosíthatjuk, melyeket történelmi és kollektív sérüléseként értelmeznek. Ezek jelentőségét az adja, hogy igazságtalanságokként jelennek meg, vagyis morális alapú viszonyulást implikálnak és sokszor generációközi transzferek révén „öröklődnek”. A régiós traumatizáltság nem pusztán a családi emlékezet mikroszintjén lokalizálható, de mivel az állami szuverenitás többszöri változásához, a világháborúhoz és azok következményeihez erősen kötődő eseményekről, a nemzeti autonómiák és az állami szuverenitás alapvető bizonytalanságáról beszélhetünk, így a történelmi sebek emlékezete a társadalmi intézmények makroszintjén is létjogosultságot nyer. Ez az esetlegesség és képlékenység a régióban a mai napig érzékelhető és – a tapasztalat szerint – kétségbe is vonják. A sebzett kollektív identitás központi fogalmával kapcsolatosan érdemes kiemelni, hogy a valós vagy vélt sérülések a társadalom diszkurzív folyamataiban nyernek igazán jelentőséget, ami megteremti nemcsak múltbeli, de jelenidejű relevanciájukat is. Előadásunkban a Századvég Európa 38 országában, az Oroszország által Ukrajna területén elindított háború kitörését követően elvégzett felmérésének eredményeit elemezzük, kiemelt figyelmet szentelve a háború mint fenyegetettség kérdéskörének. Elemzésünkben többek között arra keressük a választ, hogy Európa egyes országai és régiói hogyan viszonyulnak a szóban forgó konkrét konfliktushoz; mennyiben tekintik megőrzendőnek, megvédendőnek a kontinens keresztény kulturális hagyományait; valamint hogy hajlandók volnának-e akár fegyverrel is megvédeni saját nemzetük szuverenitását. Az országok, régiók közötti különbözőségek, hangsúlyeltolódások feltérképezésén túlmenően azt is megvizsgáljuk, hogy területenként mennyire eltérő a „sebzett kollektív identitás” megjelenése és az mennyiben mutat átfedést a fenyegetettség érzéssel, valamint a kapcsolódó beállítódásokkal.

BÍRÓ-NAGY ANDRÁS*TK Politikatudományi Intézet***Az Európai Unió a magyarok szemében a háború idején**

A tanulmány azt vizsgálja, hogy miként tekintenek a magyarok az Európai Unióra a háború idején. Feltárom, hogy miként értékeli a magyar társadalom az EU háborúval kapcsolatos intézkedéseit, az orosz-ukrán háború kezdete után egy évvel. Bemutatom, hogyan látják a magyarok országuk szerepét és befolyását az EU-n belül, és mely területeken gondolják úgy, hogy az EU-tagság előnyös vagy hátrányos Magyarország fejlődésére. Elemzésemben kimutatom továbbá, hogy hol húzódnak az európai integráció határai a magyar közvélemény számára: mely területeken preferálják a magyarok az európai együttműködést, és melyeken a nemzeti szuverenitást, a tagállami hatásköröket. A kutatás fontos eredményeként a magyarok Európai Unióhoz való viszonyulásának új kategória rendszerét fogom alkalmazni. Megkerülhetetlennek tartom, hogy az EU-s tagság támogatása mellett a nemzeti és az uniós hatáskörökkel kapcsolatos attitűdök alapján is kategorizáljuk a válaszadókat. Ez azért is fontos, hogy a „menni vagy maradni” kérdésem túlmutató, árnyaltabb képet kapjunk arról, hogy miként látják a magyarok az ország helyét és szerepét az Európai Unióban.

TEKNŐS LÁSZLÓ

*Nemzeti Közzolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar
Katasztrófavédelmi Intézet Katasztrófavédelmi Műveleti Tanszék*

Az Európai Unió humanitárius segítségnyújtási és polgári védelmi szakpolitikai tevékenysége az orosz-ukrán konfliktus vonatkozásában

2022. február 24-én hajnali 5 órakor Vlagyimir Vlagyimirovics Putyin elnök utasítására különleges katonai művelet céljából több irányból átlépték az oroszok egységek Ukrajna közigazgatási határait. Az intenzív rakéta- és légitámadások során a lakosság veszélybe került az anyagi javaik súlyos sérüléseket szenvedtek el. Ennek következménye, hogy Ukrajnában, a második világháború óta nem tapasztalt menekülthullám generálódott, mely globálisan és főként az európai kontinensen rendkívüli mértékű összefogást sürgetett. Tekintettel arra, hogy az Európai Unióban 2001-től működik az ún. polgári védelmi mechanizmus és a humanitárius segítségnyújtás rendszere, így a szokatlanul erős menekültválságra jól kiforrott válaszadási kapacitással kezdődhetett meg a segítségnyújtás. A helyzet azonban nem ilyen egyszerű, mivel két éve zajlik a COVID-19 világjárvánnyal szembeni küzdelem is, így a menekültválság, illetve az orosz-ukrán konfliktusra adott szankciós intézkedésekből adódó gazdasági nehézségek is további válságkezelési problémákat idéztek, idéznek elő.

Jelen előadás célja, hogy bemutassa az Európai Unió humanitárius segítségnyújtási és polgári védelmi szakpolitikáját, megvizsgálja az ukrán menekültválság általános és speciális jellemzőit, a kapcsolódó segítségnyújtási intézkedéseket, a lakosság túlélését támogató polgári védelmi, lakosságvédelmi tevékenységeket. A szerző kiemelt figyelmet fordít Magyarország szolidaritási intézkedéseinek elemzésére, a kormány által nyújtott segítségnyújtás bemutatására és a segélyprogramok ismertetésére, a Nemzeti Humanitárius Koordinációs Tanács szerepére, feladataira, az önkéntes tevékenység jelentőségére és létjogosultságának bizonyítására, alátámasztására. Összességében a hirtelen bekövetkező eseménysorozat miatt fellépő koordinációs kihívások, nehezítő körülmények figyelembevételével, annak elemzése mentén bemutatásra kerül a magyar kormány, a társadalom önzetlen és példaértékű helytállása, segítségnyújtása.

Ennek érdekében az Európai Unió honlapján található infografikai ábrák és a feltüntetett adatok elemzése mellett, az Európai Polgári Védelem és Humanitárius Segítségnyújtási Műveletek Főigazgatóságának napi jelentéseit, az Európai Bizottság adatait, nemzetközi és magyar irodalmakat, nyilvános kormányzati jelentéseket vizsgál meg, elemez és értékeli ki a szerző.

KÓSZÓ RICHÁRD

SZTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola

Az Európai Unió pénzügyi szerepvállalása Ukrajna újjáépítésében

Az Európai Bizottság egy rugalmas többéves pénzügyi keretet tervezett a 2021–2027-es költségvetési időszakokra, amely alkalmazkodik a COVID-19 járványhoz, azonban a 2022. február 24-én kitört orosz-ukrán háború újabb kihívás elé állítja az Európai Unió közös költségvetését.

Az EU a megelőző költségvetési időszakokban is számos pénzügyi támogatást nyújtott Ukrajna számára, elsősorban az Európai Szomszédsági és Partnerségi Támogatási Eszközön (ENPI), majd 2014-től az azt felváltó Európai Szomszédsági Támogatási Eszközön (ENI) keresztül. Vissza nem térítendő támogatások mellett az Unió makroszintű pénzügyi támogatásban is részesítette az országot olyan kölcsönökkel, amelyeket több részletben, a makrogazdasági helyzettel és az ágazati reformokkal kapcsolatos egyes feltételek teljesülésekor folyósítottak.

A Lisszaboni Szerződés magában foglalja a gazdasági, társadalmi és területi kohézió, valamint a tagállamok közötti szolidaritás előmozdításának célkitűzését. Európának ma különösen fontos a szolidaritás és a háborúval sújtott Ukrajna megsegítése, hiszen az ország uniós tagjelölti státusszal rendelkezik.

2022. december 14-én megjelent az Európai Parlament és a Tanács 2022/2463 (EU) rendelete az Ukrajna 2023. évi támogatását célzó eszköz (makroszintű pénzügyi támogatás plusz) létrehozásáról. Az EU ezzel a rendelettel rövid távú pénzügyi segítséget kíván nyújtani az ukrán állami költségvetésnek. Az eszköz fő célja a helyreállítás és a háború utáni újjáépítés.

Az előadás két kérdésre keresi a választ. Az első: Elegendő lesz-e a makroszintű pénzügyi támogatás plusz Ukrajna újjáépítéséhez, vagy további forrásokat kell majd átcsoportosítani a 2021–2027-es többéves pénzügyi keret terhére. A második: Az ukrán közigazgatás és a gazdaság képesek lesznek-e transzparens módon biztosítani a támogatások hatékony elosztását és felhasználását.

14. PANEL

Politikai rezsimek és politikai vezetők II.

Elnök

MÁNDI TIBOR

ELTE ÁJK

MÁNDI TIBOR

ELTE ÁJK

Kitart-e a közép? A klasszikus liberalizmussal szembeni kihívások napjaink amerikai politikai gondolkodásában

A politikai rezsimekről szóló irodalom egyik központi témája az Amerikai Egyesült Államok politikai berendezkedése. Az amerikai rezsimek természetéről szóló művek széles körben osztott megállapítása, hogy a rezsimek jellegadó ideológiája az ország alapító dokumentumaiban is kifejeződő klasszikus liberalizmus. Az államalapítás klasszikus liberalizmusa azonban napjaink Amerikájában erőteljes, két oldali kihívásokkal néz szembe. A kortárs amerikai baloldal meghatározó ideológiájává vált progresszív liberalizmus számos szempontból szakított, illetve nem egyszer explicit módon szembehelyezkedik a klasszikus liberalizmus alapelveivel (mint például a szólásszabadság, vagy a törvény előtti egyenlőség elve). Mindeközben a szintén egyre befolyásosabb „posztliberális”, illetve „nemzeti konzervatív” jobboldal ugyancsak egyre határozottabban kérdőjelezi meg mindenekelőtt a klasszikus liberalizmus közösségi jellegű közjófilozófiájának hiányát. A két oldal, miközben gyökeresen eltérő társadalmi-politikai célokat követ, alapvetően egyetért a klasszikus liberalizmus individualista antropológiájának, illetve a semleges és korlátozott államhatalom eszményének elvetésében. Az előadás nem vállalkozik annak a kérdésnek a definitív megválaszolására, hogy ilyen körülmények között fenntartható-e az amerikai politikai rezsimek paradigmatisma klasszikus liberalizmusa, még kevésbé arra, hogy utóbbi milyen más ideológiai formációnak adhatja át helyét. Ehelyett megelégszik a fent említett változások rendszerező jellegű bemutatásával, kitérve a klasszikus liberalizmussal szemben megfogalmazódó kihívások belső ellentmondásaira, illetve előbbi esetleges önkorrekciós képességére is.

ILLÉS GÁBOR

ELTE ÁJK, ELKH TK

Plebisciter képviselet

Az elmúlt években érdemi elméleti erőfeszítések történetek a populizmus és a politikai képviselet irodalmainak összekapcsolására, a klasszikus pártdemokráciát felváltó képviseleti forma leírására (Caramani 2017; Urbinati 2019; Ostiguy, Panizza és Moffitt 2021; Casullo 2021). Az előadás ezen eredmények felhasználásával, de a túlterhelt populizmusfogalomtól elszakadva, a plebisciter képviselet fogalmával kísérel meg leírni a politikai képviselet pártdemokráciát felváltó formáját. Bár a hazai politikatudomány rezsimelemzéseiben visszatérően szerepel a plebisciter képviselet fogalma (Körösényi, Illés és Gyulai 2020; Körösényi, Gyulai és Illés 2022), annak összekapcsolása a kortárs képviselet-elméleti diskurzussal eddig még csak részlegesen történt meg. Az előadásban Max Weberre támaszkodva a modern képviseleti kormányzat egyik lehetséges formájaként kísérel meg leírni a plebisciter képviseletet, tágabb történeti horizontot adva a jelenségnek, mint a kortárs populizmusirodalom döntő része. Az előadás központi állítása, hogy – szemben a populista képviselet-irodalmak konstrukcióival – a plebisciter képviseletnek ideáltipikusan elkülöníthető egy demokratikusabb és egy autoriterebb variánsa (Körösényi 2007), a modern képviseleti kormányzat vegyes, demokratikus és autoriter elemeket ötvöző természetének (Manin 1997; Pitkin 2004; Brito Vieira és Runciman 2008; Landemore 2020) megfelelően. A kettőben eltérőek, egyebek mellett, a vezető-követő interakciók dinamikái, a választások funkciója, a választásokon kívüli népi kontroll lehetőségei, a politikai pluralizmushoz, intézményekhez és a többségi elvhez való viszony, illetve a kormányzat és a szuverenitás kapcsolata. Mindebből következően pedig eltérő módon konkretizálódnak a politikai képviselet hagyományos fogalmai (felhatalmazás, elszámoltatás, részponzivitás, szubsztantív és szimbolikus képviselet) is. Az előadás a két ideáltípus felsorolt aspektusok mentén való szembeállításával járul hozzá a pártdemokrácia utáni képviseleti formák megértéséhez.

NYIRI SZABOLCS

ELTE-ÁJK

Rezsimek mint Spielzeitraum: A politikai rezsimek időbelisége Kari Palonen felől

Előadásomban a politikai rezsimek elméletek, valamint az időbeliség keresztmetszetének vizsgálatára törekszem. Arra vállalkozom Kari Palonen nyomán, hogy bemutassam, a rezsimek fogalma nem pusztán időrendre utal, hanem cselekvéseket moduláló keretrendszerre, amely révén máshogyan közelíthetünk meg olyan fogalmakat, mint a „rend”, „hatalom”, „uralom”, s végső soron „rezsimek”. Végül célom a társadalmi gyorsulás jelenségének értelmezése a politikatudományi diskurzus felől.

A kortárs rezsimek irodalom elsősorban a liberális demokrácia derogációjára hívja fel a figyelmet, az autokratizálódás és a hibridizáció szemléletén keresztül, amelynek eredményeképpen a rezsimek klasszifikáció révén egy normatív tartalommal bíró skála jön létre. Ennek értelmében a kortárs rezsimek irodalom nagy része elkötelezi magát a liberális demokrácia eszménye mellett. Előadásomban azonban a jelzős demokráciák helyett arra kívánok koncentrálni – figyelmet fordítva a gazdasági és technológiai változásokra –, hogy az idő hogyan artikulálódik egy adott rezsimekben, s mint ilyen hogyan képezi részét a rezsimek struktúrájának, működésének.

Koselleck nyomán a politika fogalmának temporalizálódásáról beszél Palonen, nagy hangsúlyt fektetve a politika különböző toposzokon belüli változására. Palonen számára a *policy* toposza a cselekvés bizonyos szintű lehatárolására, összehangolására utal, így az a politikai cselekvő számára irányt adó tényező. Ugyanakkor a paloneni „*politicking*” révén a politikai tér *Spielraum*-má válik, így a választásokat követően a politikai kampány folytatódik, teret engedve a politikai verseny mámorító „végtelenségének”.

Mindennek értelemben egy sajátos, meghosszabbított jelenidőről, kimerített pillanatról beszélhetünk, s így a politikai cselekvéshez kötődő térbeli képzetek időbeli vonatkozásokkal is rendelkeznek. Összességében a politikai tér, s végső soron a politikai rezsimek leírására teszek kísérletet, mint tér- és időbeli alakzat. Ilyen értelemben olyan struktúrákra igyekszem felhívni a figyelmet, amelyek egy adott rezsimek időbeliségét jelzik.

METZ RUDOLF* – KÖVESDI VERONIKA**

*TK PTI, BCE

**ELTE BTK

**„Aki nincs ellenünk, az mellettünk van”: A politika szektásodása
Magyarországon**

A politikai szektásodás fogalma, amely elsősorban a közel-keleti államokkal foglalkozó irodalomból lehet ismerős számunkra, a politikai és állami szereplők vallási identitások tudatos mozgósítását próbálja megmagyarázni (lásd Hashemi et al., 2017). A korunk „igazság” és „ideológiák” utáni világa azt sugallja, hogy a kifejezés a demokratikus rezsimekben tapasztalható tendenciák elemzésében is hasznos lehet (Finkel et al 2020). Ennek megfelelően a politikai szektásodást olyan dinamikus folyamatként definiáljuk, amelyben egy hivatalban lévő és domináns politikai szereplő hiedelmeket, mítoszokat és rítusokat mozgósít, és arra törekszik, hogy meghatározza a politikai közösség politikai hiedelem rendszerét, hogy legitimálja politikáját és delegitimálja a többi politikai erőt. Ez a folyamat éles identitás-, morális - és érzelemalapú elhatárolódást eredményez az „igaz hívők” és a „nem hívők” között. A különböző tudományágak, mint például a politika vallási dimenziójának elméletei, valamint az új vallási mozgalmakkal kapcsolatos szociológiai, szociálpszichológiai és antropológiai kutatások egymást gazdagító analitikus eszköztárát kihasználva a cikkben azt vizsgáljuk, hogyan válhat a szektásodás dominánssá a modern democráciákban. Elméleti fejtegetésünket az Orbán-rezsim tapasztalataival illusztráljuk. A cikk elveti a szektásodás fogalmának a közbeszédben és tudományos diskurzusban gyakran megjelenő negatív és pejoratív konnotációit, hogy kiemelje a jelenség mögött álló két döntő, empirikusan megfigyelhető dinamikát: a szervezeti (Weber 1985; Loader és Alexander, 1985) és a szimbolikus (Durkheim 1969, 1995; Westley, 1978) aspektust. A politikai szektásodás négy központi elemét emeljük ki a magyar eset kapcsán: a „legyártott” karizmát (személyi kultuszt), az exkluzív, de önkéntes közösséget (megtérés és kitagadás), a politikai rituálét, valamint a kontrollált intellektuális és érzelmi ingereket (propaganda/indoktrináció, love bombing).

15. PANEL

Közpolitika és kormányzás II.

Elnök

SEBŐK MIKLÓS

Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézet

KISS REBEKA

*Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézet; Nemzeti
Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar*

Az ország (legrosszabb) törvényei: A törvényhozási selejtek konceptiója*

A jogalkotás minőségét a szakirodalom sokféle módon definiálta. Ezek közül négy dimenzió különösen gyakran felmerül. Egyfelől a közpolitikai, másodszorban a jogi-alkotmányos-formális, harmadrészt az eljárási, negyedikként a stabilitási szempontok. A minőségi jogalkotás koncepcióját szem előtt tartó törvényalkotás világos és széles körben támogatott közpolitikai céllal rendelkezik. Előkészítése és elfogadása nyilvános, a szakmai és társadalmi egyeztetések megtartására és azok figyelembevételére támaszkodik. Hatékonyság, koherencia, átláthatóság és elfogadásukat követően azok későbbi viszonylagos stabilitása jellemzi. Érvelésünk lényege, hogy egy „jó” jogszabály a jogalkotás minőségének négy kritikus dimenziója tekintetében megfelelő. Ezzel szemben a törvényhozási selejt nem éri el a közpolitikai célját, jogalkotási célja nem világos, szövege inkoherens, ellentmond a hatályos joganyagoknak és alkotmányos elveknek. Előkészítését az eljárási szempontból szükséges társadalmi és szakmai egyeztetések megkerülése vagy azok figyelembevételének elmaradása, parlamenti tárgyalását a szakmailag indokolatlan kivételes és sürgős eljárás, valamint a parlamenti konszenzus hiánya jellemzi. A „rossz” törvény jellegzetessége az is, hogy elfogadását követően rövid időn belül és számos ponton módosításra szorul vagy hatályon kívül kell helyezni. Tanulmányunkban a törvényhozási selejtet olyan törvényként határozzuk meg, mely mind a négy fent említett szempontból hiányosságokat mutat. A törvényhozási selejt így meghatározott fogalmát több ország jogalkotásából vett példákkal illusztráljuk. A vizsgált dimenziók mindegyikét külön indexekkel operacionalizáljuk, amelyek olyan összetevőkre támaszkodnak, mint az érdekelt felekkel folytatott konzultációk, társadalmi egyeztetések, a törvényjavaslat benyújtása és a törvény elfogadása között eltelt idő, valamint az alkotmányossági felülvizsgálatok eredményei.

* A Kulturális és Innovációs Minisztérium Kooperatív Doktori Program Doktori Hallgatói Ösztöndíj Programjának a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapból finanszírozott szakmai támogatásával készült.

A kutatást az Európai Unió Horizont 2020 kutatási és innovációs programja támogatta az OPTED – Observatory for Political Texts in European Democracies 951832 számú támogatási megállapodás keretében.

MOLNÁR CSABA

*Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézet;
Budapesti Corvinus Egyetem*

A parlamenti bizottságok szerepe a kormány ellenőrzésében: Magyarország esete (1867–2022)

A parlamentek egyik fő feladata a végrehajtó hatalom ellenőrzése. A bizottságok azáltal, hogy mind a törvényalkotás folyamatában kulcsfontosságú szereppel bírnak, mind meghallgatásra maguk elé idézhetnek különböző politikai szereplőket, nagyon fontos feladatot látnak el e tekintetben. Ám parlamenti rendszerekben, főleg ha a parlament elsősorban vitaparlamentként működik, a bizottságok ellenőrző szerepe sokkal gyengébb. Jellemzően tagjaik többsége a kormánypártok fegyelmezett képviselője. Magyarország kapcsán is a legtöbb kutató kiemeli a bizottsági rendszer gyengeségét. Előadásunk során azt vizsgáljuk meg, ez a gyengeség a törvényalkotás folyamata során valóban tetten érhető-e, és amennyiben igen, az valóban csak a parlamenti rendszer működési logikájából fakad-e, vagy pedig súlyosbítja-e a bizottsági és kormányzati rendszer eltérő struktúrája is. Ehhez a Comparative Agendas Project adatbázisait felhasználva vetjük össze a kormánytagok és a parlamenti bizottságok közpolitikai profiljait, valamint a törvényjavaslatokat benyújtó kormánytagok és az azokat tárgyaló bizottságok kapcsolatát az 1867-2022 közötti időszak vonatkozásában.

M. BALÁZS ÁGNES

*Nemzeti Közszolgálati Egyetem Államtudományi és Nemzetközi
Tanulmányok Kar*

Kik képviselik a nemzetiségeket?*

Magyarországon 2014 óta biztosított a nemzetiségek deskriptív képviselete a parlamentben. Ettől fogva, ha az adott országos nemzetiségi önkormányzat által állított listára leadott szavazatok elérnek egy kedvezményes kvótát, az adott nemzetiséget egy nemzetiségi képviselő képviselheti a parlamentben. Ennek hiányában azonban csupán a képviselőknél szűkebb jogosítványokkal bíró nemzetiségi szószóló képviselheti őket. 2014 és 2018 között kizárólag szószólók jutottak be a parlamentbe, míg 2018 óta Ritter Imre személyében egy nemzetiségi képviselő is mandátummal bír az Országgyűlésben. A nemzetiségi szószólók és a nemzetiségi képviselő 2014 és 2022 közötti tevékenységét, parlamenti napirendre gyakorolt hatását már számos kutató megvizsgálta. Ha azonban teljes körű képet kívánunk kapni a nemzetiségek szubsztantív képviseletéről, érdekeik parlamenti napirenden való jelenlétéről, nem csupán a nemzetiségi listáról mandátumot szerzett aktorok tevékenységét és a nemzetiségi ügyek parlamenti napirenden történő megjelenését általában véve kell vizsgálni, hanem azt is, hogy a nemzetiségi listáról mandátumot szerzett, nemzetiségi háttérrel rendelkező képviselők, illetve a nemzetiségi háttérrel nem rendelkező képviselők a nemzetiségi szószólókhöz és képviselőhöz viszonyítottan jobban vagy kevésbé képviselték a nemzetiségi érdekeket 2014 és 2022 között. Jelen előadás erre tesz vállalkozást.

* Az előadás a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal (NKFIH) 143523. számú, A kisebbségek parlamenti képviselete nemzetközi összehasonlításban: deskriptív vagy szubsztantív képviselet? c. projektje keretében készült.

STEFKOVICS ÁDÁM* – KOLLÁR DÁVID – PAVALACS ANDRÁS*****

**MTA TK; Századvég Alapítvány*

***PPKE BTK; Századvég Alapítvány*

****PPKE BTK; Századvég Alapítvány*

Mérhető-e a politikai ideológiai pozíció? A bal-jobboldali skála értelmezésének különbözőségei válaszadói csoportok között és egy korrekciós javaslat lehorgonyzó vinyetta-módszerrel

Kutatók világszerte használnak skálákat absztrakt fogalmak mérésére. A politikai szociológiai szakirodalomban a baloldali-jobboldali skála az egyik legelterjedtebb ilyen mérőeszköz. Ezen skálák alkalmazása erősen épít arra a feltételezésre, hogy az egyének ugyanúgy értelmezik a fogalmakat, illetve ugyanazt értik a skála egyes pontjain. Amennyiben a skála jelentése egyéni-
leg és akár valamilyen változó(k) mentén szisztematikusan különbözik (differenciált itemműködés), az torzítást okozhat a mérésekben. Ez a probléma különösen hangsúlyos lehet nemzetközi kutatásokban, de országokon belül is felvethető. Tanulmányunkban egy Magyarországon felvett hibrid (telefonos-online) kérdőíves vizsgálat adataira támaszkodva vizsgáljuk, hogy mennyire egységes a bal-jobboldali skála jelentése hazánkban. A válaszadókat arra kértük, hogy helyezzenek el három ideáltipikus személyt (egy baloldalt, egy középen állót, és egy jobboldalt) a bal-jobboldali skálán. A válaszadók mindössze 21 százaléka pozícionálta a „helyes” sorrendbe a vinyettákat, igaz a skálaátlagok a várt sorrendet követik. A vinyetták „helyes” elhelyezését leginkább a végzettség, a lakóhely és a politikai érdeklődés, illetve részvétel befolyásolták. A vinyetták elhelyezése legerősebben végzettségi és politikai csoportok között szóródott: a jobboldaliak és a kormánypártiak minden vinyettát erősen jobbra, míg a baloldaliak és az ellenzéki szimpatizánsok erősen balra „húztak”. Tanulmányunkat egy olyan korrekciós módszer javaslattal zárjuk, amely King és munkatársai (2004) lehorgonyzó vinyetta megközelítését alkalmazva használja fel a vinyetta válaszokat a saját ideológiai pozíció korrigálására, és amely más skálákra is kiterjeszhető.

16. PANEL

Pártok és pártrendszerek

Elnök

HORVÁTH ATTILA

NKE ÁNTK; Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet

KISZELLY ZOLTÁN

KJE

A párttagság csökkenő, a pártfinanszírozás növekvő szerepe az országgyűlési pártoknál

A magyarul gyűjtőpártoknak, vagy néppártoknak is fordított párttípus sokáig sikeresnek bizonyult, mivel az új társadalmi törésvonalak és konfliktusok mentén felemelkedő témákat –és az ezek által megszólított szavazókat – eredményesen integrálták.

Idővel azonban a gyűjtőpártok is elérték zenitjüket, a Katz és Mair szerző-páros már az 1990-as évek közepén a párttagság csökkenésével is magyarázta a parlamenti pártok kartellesedését, amelyek a csökkenő tagdíjbevételeik, illetve a politikai üzem Panebianco által is megfigyelt professzionalizálódása láttán a pártfinanszírozási források növelésére törekedtek.

Azóta számos politikatudományi könyv szól a „néppártok alkonyáról”, a média- és proteszt pártok felemelkedéséről, vagy pont a gyűjtőpártok megújulási képességéről.

Előadásunk abból a hipotézisből indul ki, hogy az Országgyűlésbe jutott pártokat is sújtja a párttagok számának csökkenése, így a pártok a politikai és főként a kampánytevékenységet egyre kevésbé képesek saját tagjaik, szellemi holdudvaruk és aktivistáik segítségével elvégezni. Az így kieső politikai és kampánytevékenységet erre szakosodott vállalkozásokon keresztül látják el, ami növeli a pártfinanszírozás igényét.

Az előadásban a 2010-es országgyűlési választásuktól 2022-ig vizsgáljuk a parlamenti pártok tagságáról elérhető adatokat (párttagok száma, tagdíjbevételek, kongresszusi küldöttek száma), illetve a költségvetésből részükre kifizetett pártfinanszírozás összegének alakulását. Azt nem állítjuk, hogy a párt- és kampányfinanszírozás forrásainak – főként 2014 utáni – növelése pusztán a párttagok számának csökkenésére vezethető vissza, ám a kutatásunkra és a szakirodalomra támaszkodva, valamint összefüggéseket és trendeket keresve megvizsgáljuk azt, hogy a párttagság csökkenésének nemzetközi trendje érinti-e a magyar parlamenti pártokat, illetve, hogy a tagság csökkenése lehet-e a pártfinanszírozási források növelésének egyik fő oka?

TÁBORI FERENC

PE MFTK

Egyirányú út? Miért nem képesek visszatérni a magyar parlamentbe az onnan kiszoruló pártok?

A hatályos magyar országgyűlési választási rendszerben az egyéni képviselőkre leadott szavazatok még jobban felértékelődtek a korábbi választási rendszerhez képest (vö. az egyéni vs. listás mandátumok száma és aránya; a megszerezhető töredékszavazatok számának megnövelése). Nem is véletlen, hogy a Fidesz-KDNP ellenében összefogó ellenzéki pártok, részben a 2018-ra „artikulálódó választópolgári akaratnak” megfelelően és a választási rendszer logikáját követve az egy körzet, egy jelölt elvet alkalmazta a 2022-es választáson. A jelöltek a 2021-es ellenzéki előválasztáson választották ki a szavazók, annak érdekében, hogy minden körzetben a legesélyesebb jelöltek mérkőzzenek meg a kormánypárti jelölttel. Az előzetes várakozások szerint ugyanis, ha nem is teljes egészében, de a korábban több ellenzéki jelölt között szétesztott szavazatok nagyrészt összeadódhatnak, így sokkal élesebbé tehetik a versenyt a kormánypártok és az ellenzék között az egyéni választókerületek szintjén. Az eredmények ismeretében tudjuk, hogy az ellenzéki szövetség csak minimális sikereket ért el a választókerületi szinten, így az előválasztás által legimált egy körzet, egy jelölt innovatív stratégia legalábbis megkérdőjeleződni látszik.

Előadásomban a Nagayama háromszög (Grofman et al., 2004; Stumpf, 2011) nevű empirikus elemzői eszköz kerül bemutatásra, amelynek elsődleges funkciója az egyéni választókerületi pártverseny jellegének grafikus megjelenítése a választási adatok alapján. A diagramon végzett szegmentációs eljárás során részleteibe menően elemzem és hasonlítom össze a 2014-es, 2018-as és 2022-es választási eredményeket. Céлом, hogy ezen kevésbé ismert és még kevésbé használt elemzői eszköz segítségével értékeljem az egy körzet, egy jelölt ellenzéki stratégiát, rávilágítva arra, hogy az egyéni kerületi pártverseny alakulása miképpen befolyásolhatja a pártrendszer koncentráltságát. Vajon miben hozott újat április 3. a pártok, az egyéni jelöltek és a verseny alakulásának szempontjaiból?

VETŐ BALÁZS

PTE BTK IDI

Torzulások, avagy a magyar pártok 2010 utáni zsákutcás működése

Épp 75 évvel ezelőtt, 1948-ban vetette papírra Bibó István azon tanulmányát, amelyben a magyar társadalom és politika zsákutcás működésének természetét és annak okait, illetve az ezekből következő torzulásokat elemezte. Diagnózisának végén megállapítja, hogy bár 1945 után megnyílt a lehetősége annak, hogy ezekben változás álljon be, azonban tartott attól, hogy mindezek a jelenségek oly mély gyökereket eresztettek a társadalom szövetébe, hogy a pozitív változások bekövetkezhesenek. Hipotézisünk szerint Bibó ezen félelme megalapozott volt. Az általa definiált zsákutcás működés napjainkban is átszövi társadalmunk és politikai rendszerünk működését. Az előadás során a bibói elméletet elemzési keretként használva feltárjuk, hogy a 2010 utáni időszakban a pártok működését és stratégiáját, hogyan hatotta át a hatalmi viszonyok rendies, uralmi jellegének továbbélése, a félelmeken és hibás helyzetfelismeréseken alapuló hamis realizmus hogyan vezetett és vezet folyamatosan stratégiai zsákutcákhoz. Bemutatjuk, hogy mindezek hogyan formálják át a 2010-ben létező pártrendszert arra a formára, amelyet napjainkban látunk.

HORVÁTH ATTILA

NKE ÁNTK, MFI

A Rae-indextől a Golosov-indexig – A pártrendszer-koncentráció mérésének problémái

A pártrendszerek pártok számán alapuló leírása és kategorizálása mintegy 70 éves múltra tekint vissza. Az hamar világossá vált a kutatók számára, hogy a (parlamentari) pártok egyszerű összeszámolása keveset árul el az adott pártrendszerről, így rövidesen megjelentek a pártok relatív erőviszonyait is figyelembe vevő tipizálások – azonban ezek sem alkalmasak arra, hogy úgy adjanak képet a pártok közötti erőviszony-megoszlásról, hogy ne legyen szükséges az adott pártrendszert a kialakított kategóriák valamelyikébe besorolni. A kategorizálásokat kiegészítendő, az 1960-as évek végétől megjelentek azok a matematikai formulák, amelyek objektív módon egy folyamatos skálára vetítik ki a pártok számát és a pártok erősségét, könnyebbé téve az egyes pártrendszerek összehasonlítását és a változások detektálását.

Az egyik legismertebb ilyen mutató a Rae-féle frakcionalizáltsági index, illetve a pártok effektív száma volt, amelyek ugyan viszonylag könnyen kalkulálható és interpretálható indikátorok, azonban a kiszámításuk esetenként nagyfokú információvesztéssel jár, ennek megfelelően a magyarázó erejük is korlátozott. Emiatt a későbbiekben több próbálkozás született a pártrendszer-koncentráció egy „jobb” indikátorának megalkotására. Az előadás ezen formulákat tárgyalja, rávilágítva az egyes módszerek előnyére és hátrányára is.

17. PANEL

Political Communication and Illiberal Solutions

Chair

TIBOR PURGER

Rutgers, The State University of New Jersey, USA

IPSA  **AISP**

RC10-Electronic Democracy – RC22-Political Communication

MIHÁLY SZILÁGYI-GÁL

ELTE, Hungary

The Political Communication Export of the Hungarian Government

There is a detectable difference between exporting political communication technology like campaign techniques and branding strategies on the one hand and exporting political agendas by establishing institutions or influencing existing ones on the other. In this paper, it is argued that this second form can also function as a rhetorical element in the overall process of political communication. Whereas in the first case, we are dealing with methods of communication in which the content of political messages is of secondary importance, in the second case we are dealing with institutions as strategic means designed to disseminate particular agenda. The four consecutive Hungarian governments of the Fidesz-KDNP coalition since 2010 supply several examples of this second type of practice. Macedonia, Slovenia, and Croatia are only some of the target countries of the Orbán-government for knowledge transfer primarily not of campaign techniques, but of actual ideological and political content as well. This paper labels such transfers abroad as communication "export" and argues, that they display, a specific model of "communicative expansionism". This is a specific model of infiltration of political communication which facilitates the spreading of the political and ideological agenda of the government across borders. The political communication export of the government is exemplified by cases of 1. influencing media agenda, 2. carrying out business activities, 3. creation of educational fora and knowledge transfer as well as 4. campaign support or consultancy abroad, all in service of managing and supplying government political agenda across borders.

BÁLINT MIKOLA

Central European University, Hungary

The Role of Social Media Influencers in Amplifying Pro-Government Narratives: The Case of Hungary

The fragmentation and hybridisation of contemporary media systems has not only challenged the agenda-setting role of legacy media and political elites, but also opened new avenues for governments to push their narratives through unconventional channels. Social media influencers have gained special prominence in communicating political messages to young audiences, which has led to their incorporation into the campaign strategies of political parties, and governments, too, thus elevating their agenda-setting potential and discursive power (Jungherr et al. 2019).

This paper will focus on how the Hungarian governing party, Fidesz, has relied on a network of pro-government social media influencers in its 2022 re-election bid, and evaluates how successful this strategy has been in reaching and mobilising young audiences. In doing so, it will first take a historical approach to summarize the most important milestones of the Hungarian media landscape's drastic transformation since 2010.

The second part of the paper will present an empirical case study on the impact of an informal network and training centre for social media influencers called Megafon Centre that sponsored social media posts echoing the central messages of Fidesz' 2022 electoral campaign. The paper will rely on publicly available Facebook ad spending and post engagement statistics to test whether and to what extent such cooperation with pro-government influencers amplified the government's narrative in the selected target groups. The paper aims to contribute to an emerging literature on the role of social media influencers as political agenda-setters (Schmuck et al. 2022, Suuronen et al. 2021) and argues that more research is needed on non-elite social media communication to understand what shapes the political attitudes of younger cohorts.

VIKTÓRIA ZAKINSZKY TOMA

University of Novi Sad, Serbia

Migrants on the Balkan Route in the Serbian and Hungarian Media

Migration from the Middle East, North Africa and Asia and the migration crisis has remained a major issue in the media all around Europe until to date. It has been more or less intense, politicised, biased, over-simplified or overtly full of disinformation. In most cases, this is explained by pure ignorance, but there was also deliberate use of lies. Sometimes journalists/reporters were unfamiliar with the correct terms and phrases, while sometimes there were no appropriate definitions. In an analysis of the media discourse (content analysis) in Serbia and Hungary, the paper analyzes media reports and parts of political and public discourse about migrants on the West-Balkan Route between 2016 and 2019. Both Hungary and Serbia are transit and not destination countries for migrants, however, in a different political position: Hungary being an EU member state, and Serbia wishing to become one. Among the most outstanding narratives with repeated messages identified in referring literature and content analysis were narratives on security issues and cultural differences. In years after the fence along the Hungarian-Serbian border was raised and the Western Balkan Route was physically shut down, migrants keep arriving in Serbia with the intention to cross the EU-border between Serbia and Hungary. While focusing on security and cultural issues in media reporting in Hungary and Serbia, the research will also look back to the election campaigns during the analyzed period, and continue with the 2022 elections in both countries: in what way were these narratives used or misused by political counterparts.

ESZTER FARKAS

Central European University; Institute for Political Science, Centre for Social Sciences, Hungary

Exclusively Exclusive, or Includes Some Inclusive? Sentiment Analysis of Facebook Posts About Immigration of Media Outlets and Politicians in Hungary and Germany Between 2014 and 2022

Increasing negativity in the discourse and attitudes about immigration was revealed by numerous empirical research, especially since the 2015 migration crisis. While Hungary is always mentioned as a country of extreme anti-immigration, Germany can be regarded as a counter example in several aspects. First, leading politicians took greatly different attitudes and communication: Viktor Orbán's exclusionary politics towards immigrants and refugees was a complete opposite to Angela Merkel's "Willkommenspolitik" in 2015. Second, whereas Hungarian media outlets and politicians represent a negative picture about immigration overwhelmingly, more inclusive aspects appear in the German discourse. This comparative study focuses on the dynamics and prevalence of more positive or inclusive immigration frames, and examines Facebook posts of media outlets and leading politicians in Hungary and Germany between 2014 and 2022. This time frame is sufficient to outline trends before and after the 2015 migration crisis, to have an overview about the coronavirus pandemic, when the immigration discourse was obviously less intensive, and to include the first year of Russia's war in Ukraine, which meant a new wave of refugees and immigrants in Europe. Sentiment analysis will evaluate the texts of Facebook posts on a negative-positive scale, and every Facebook post will receive a score respectively. As a result, changes in positivity (inclusiveness) and negativity (exclusiveness) can be detected across time, media outlets and politicians, comparing the two countries. The analysis will reveal, (1) whether the anti-immigration dominance in Hungarian media and political communication is really that extreme compared to social media trends in Germany, (2) when do inclusive frames appear and how long do they sustain across countries, and (3) whether media outlets or leading politicians hit a more positive tone in immigration related Facebook posts.

18. PANEL

A digitális nyilvánosság jogi, politikai aspektusai II.

Elnök

TÓTH JUDIT

SZTE ÁJTK Közjogi Intézet



**Interdiszciplináris
Kutatásfejlesztési
és Innovációs
Kiválósági Központ**

TÓTH JUDIT*SZTE ÁJTK Közjogi Intézet***A normatív homály**

A kutatás keretében létrehozott „Közérthetőségi jogi adatbázis” elemzését a különböző hazai jogi szövegtípusok közül elsősorban a jogalkotásra szűkítettem. Ugyanis ebből határozható meg, hogy a jogalkotóknak milyen víziója van a jogszabályok és közjogi szervezeti normák (például közjogi és közszolgáltatási ügyrendek, stratégiák, éves programok) révén saját célközönségről, annak kognitív szintjéről, valamint az érthetőség tartalmi, ellenőrzési és szankcionálási, esetleg továbbképzés révén fejleszthető, mérhető elemeiről. Az elemzés bizonyítja, hogy közpolitikai (egyenlőség, joghoz férés, tisztességes eljárás) vízió és infrastruktúra nélküli formalitás pusztán a közérthetőség, inkább törekvés, mint követelmény, és elsősorban a jogalkalmazókra támaszkodva, nem pedig a különböző szintű jogalkotókat terhelve a világos fogalmazással. Így írható le hazánkban a normatív homály.

HARKAI ISTVÁN

SZTE ÁJTK Összehasonlító Jogi és Jogelméleti Intézet

Jogi földrajz – A területiális szerzői jog és a határok nélküli internet új megközelítése, különös tekintettel a platformóriások szerződéses gyakorlatára

Az elmúlt években a digitális platformok megjelenése új, összetett réteggel bővítette az Európai Unió fejlődő szerzői jogi rendszerét, rávilágítva a szerzői jog elkülönült területi fejlődésének sajátosságaira és a digitális tartalmak engedélyezésére vonatkozó szabályok ellentmondásos értelmezésére. Előadásomban a szerzői jog területi jellegéből eredő uniós belső piaci egyenlőtlenségeket, az ezek közelítésére irányuló jogalkotási kísérleteket, valamint a digitális tartalmak felhasználására vonatkozó, túlnyomórészt amerikai székhelyű digitális platformüzemeltetők által alkalmazott szerződéses gyakorlatok rétegződését vizsgálom. Ezek a magánjellegű szerződéses szabályozási mechanizmusok (*private ordering mechanisms*) vagy csak részben, vagy egyáltalán nem követik az uniós szabályokat. Sőt, amint az a végfelhasználói szerződések elemzéséből kiderül, gyakran az uniós jog helyett vagy mellett az amerikai szerzői jogra és a Digital Millennium Copyright Act (DMCA) törvényre támaszkodnak.

Az EU szerzői jogi keretrendszerét számos irányelv és rendelet adja. A gyakorlatban azonban e jogszabályok végrehajtása és érvényesítése tagállamként jelentősen eltér, ami súlyosbítja az egységes belső piac területi széttagoltságából eredő hátrányokat. A területi széttagoltság különösen fontos a digitális platformgazdaságban, ahol a tartalom nyilvános terjesztésére vonatkozó felhasználási szerződések tartalmát és formai követelményeit a nemzeti szerzői jogi jogszabályok határozzák meg. Ez bizonytalanságot teremt a tartalomipar, a közvetítő szolgáltatók és a felhasználók számára, akik kevésbé tudnak támaszkodni az egységes uniós szerzői jogi keretre. E keret fontos lépése a Digitális Egységes Piaci-stratégia, amelynek célja az egységes piac digitális változatának létrehozása, ahol megvalósulhat a digitális áruk és szolgáltatások szabad mozgása a határokon átnyúló engedélyezés és a tartalomhoz való hozzáférés tekintetében. A platformok szerződéses gyakorlata ezen a területen csak részben felel meg az uniós

szertői jogi szabályoknak, ehelyett előszeretettel az amerikai jogi keretre támaszkodnak felelősségük korlátozása és a tartalomhoz való hozzáférés biztosítása tekintetében.

Az uniós digitális piac területi széttagoltságán kívül ez a jelenség két másik fontos szempontra is rávilágít. Egyrészt a földrajzra, mint a jogtudományban alkalmazott elemzési eszköznek a szerepére, másrészt pedig arra, hogy a jogi kolonializmus miként jelenik meg a digitális környezetben. A digitális platformok ugyanis szerződéses gyakorlatuk révén az uniós szerzői jogi rendszertől idegen gyakorlatokat és jogintézményeket hoznak magukkal, amelynek gyökerei nem a kontinentális polgári jogban, hanem az angolszász *Common Law-ban* és az angolszász *copyright* rendszerben gyökereznek. A platformok szerződéses gyakorlatában megjelenő külföldi szerzői jogi elemek, a platformok anyavállalatának nemzetisége és a Digitális Egységes Piac-stratégia közötti metszéspontok kiváló okot szolgáltatnak arra, hogy a földrajzi és összehasonlító jogi módszer segítségével összehasonlítsuk az uniós szerzői jogi irányelveket és rendeleteket a platformüzemeltetők szerződéses gyakorlatával, amelyek jelentős hatást gyakorolnak a tartalomhoz való hozzáférés lehetőségeire és rugalmasságára.

Előadásom első részében ismertetném a jogföldrajz mint kutatás-módszertani eszköz természetét. A második részben a szerzői jog területi széttagoltságát és annak az EU belső piacára gyakorolt hatását vizsgálnám, különös tekintettel az áruk és szolgáltatások szabad mozgására. Emellett számba venném a szerzői jogi irányelvek és rendeletek azon szabályait, amelyek az egységes belső piac megvalósítását és a területi különbségek lebontását helyezik a jogalkotás előterébe. Elemezném továbbá az Európában szolgáltatásokat nyújtó platformok szerződéses gyakorlatát, amelyek a szerzői jog olyan elemeit vezetik be a kontinentális tartalomfogyasztási rendszerbe, amelyek idegenek az európai szerzői jogi rendszertől, és amelyek célja a területi széttagoltság enyhítése. Végezetül ismertetném az uniós jogi normák és a szerződéses gyakorlatok összehasonlításának eredményeit.

PONGÓ TAMÁS*SZTE ÁJTK Közjogi Intézet***Gyűlölet a közösségi médiában! – Az Ellenőrző Bizottság gyűlöletbeszédre vonatkozó joggyakorlatának áttekintése**

A gyűlöletbeszéd és annak online térben való megjelenése nem újkeletű probléma. Azonban, a Facebook által létrehozott Ellenőrző Bizottság a gyűlöletbeszéd elleni küzdelem új oldalát mutatta meg. A Bizottság célja a Polgári és Politikai Jogok Nemzetközi Egyezségokmánya alapján kimunkált véleménynyilvánítási teszt alkalmazásával megállapítani, hogy a Meta (korábbi Facebook) és az Instagram közösségi média felületeken megjelent tartalmak védett véleménynyilvánításnak minősíthetők-e? Az Ellenőrző Bizottság Alapokmányában (Charta) megfogalmazottak szerint, a testületnek precedens-alapú joggyakorlatot kell kiépíteni, amely célkitűzést az ENSZ üzleti vállalkozások emberi jogi felelősségére vonatkozó 2011. évi ENSZ-irányelvek (UNGPs) is támogatják. Ennek fényében, az Ellenőrző Bizottság olyan alapjogkorlátozó tevékenységet végez, mint a nemzeti alkotmánybíróságok, csak alacsonyabb standardok alapján. Mindez veszélyes jövőképet vetít előre...

KÁLMÁN RENÁTA

SZTE ÁJTK Közjogi Intézet

A jogklinika képzés és a MI kapcsolatának jelene és jövője

A digitalizáció térnyerése az oktatásban elérte a jogklinika módszertant és képzést is az elmúlt évtizedben. Habár kezdetben a jogklinikás hallgatók csak személyesen nyújtottak segítséget ügyfeleknek, az utóbbi években, különösen a Covid-19 világjárvány következtében, a jogi segítségre szorulókkal való kapcsolattartásban megjelentek, és egyre nagyobb teret nyernek a különböző digitális eszközök.

Jóllehet, a mesterséges intelligenciát a jogklinika keretében nyújtott segítségnyújtásban eddig nem használtuk, mégis érdemes eljátszani a gondolattal, hogyan is tudná meggyorsítani és/vagy megkönnyíteni a munkánk. Például, azokban az esetekben, mikor a diákoknak rendkívül szűk időkeret áll rendelkezésre a jogi megoldás megtalálására, az MI segíthet kidolgozni a lehetséges megoldási javaslatokat, amelyek közül a hallgatóknak már csak az ügy szempontjából legjobbat kellene kiválasztaniuk, és a tutor oktatóval való átbeszélést követően az ügyfélnek közérthetően elmagyarázniuk.

Véleményem szerint, sem a jogklinikás diákok, sem a mentor oktatók szerepét nem tudja átvenni a mesterséges intelligencia, egyelőre. Egyrészt, az ügyfelek jelentős része társadalmi helyzeténél fogva nem jut hozzá a technológiához, másrészt, a kliensek kikérdezéséhez elengedhetetlen a személyes kapcsolat, a metakommunikációs jelek értelmezése. Ugyanakkor, segítséget nyújthat az ügyek gyorsabb megoldásában. Előadásom egy gondolat kísérlet, amelyben néhány, a jogklinika által megoldott esetet vizsgálok újra, ezúttal az MI-t segítségül hívva a megoldás kimunkálásában.

MÁRKI DÁVID

SZTE ÁJTK Közjogi Intézet

A nyilvánosság szerepe az igazságszolgáltatás politizálódásában

Globalizált világunkban a technológia rohamos fejlődése, és e fejlődés vívmányai, valamint a megváltozott médiakörnyezet az igazságszolgáltatás nyilvánosságának eddig ismert formáit alapjaiban alakította és alakítja át, újfajta kihívások elé állítva a jogalkotókat és a jogalkalmazókat egyaránt.

Az információs társadalom tagjai már nem elégszenek meg egyszerűen az információk szabad áramlásával, a tárgyaláson történő jelenléttel, hanem nagyobb rálátást szorgalmaznak az igazságszolgáltatás működésére, a bíróságok által hozott ítéletek megismerhetőségére, az állam aktív információszolgáltatási kötelezettségét követelve.

Felértékelődik a sajtó tájékoztatásban betöltött szerepe, és komoly hangsúly helyeződik a bírósági eljárásokra, az igazságszolgáltatás sajtóban történő megjelenésére, valamint a megjelenés minőségére és mennyiségére.

Egyre gyakrabban fordul elő, hogy egyes kiemelt igazságszolgáltatási ügyeket használnak fel politikai célokra, folyamatos támadásnak kitéve ezzel a bíróságokat. A politika a 21. század elejétől nagyobb mértékű interferenciába került az igazságszolgáltatással, mint korábban bármikor. Az igazságszolgáltatás politizálódása alatt egy kétirányú folyamatot kell érteni, melynek egyik iránya, amikor politikai ügyek válnak igazságszolgáltatási üggyé, míg a másik iránya amikor igazságszolgáltatási ügyek válnak politikai üggyé.

Az előadás célja e folyamat kritikai szempontú, valós jogeseteken keresztül történő bemutatása, különös hangsúlyt fektetve arra, hogy a nyilvánosság kiszélesedése, a médiarendszer és a sajtókultúra átalakulása, milyen mértékben járult és járul hozzá az igazságszolgáltatás politizálódásához.

19. PANEL

A 20. század titkosszolgálati képzési rendszerei

Elnök

TÁLAS PÉTER – CSIKI VARGA TAMÁS

Nemzeti Közszolgálati Egyetem Stratégiai Védelmi Kutatóintézet

DOBÁK IMRE

Nemzeti Közszolgálati Egyetem Nemzetbiztonsági Intézet

A titkosszolgálati képzések sajátosságai a két világháború közötti Magyarországon (1920–1939)

A titkosszolgálatok politikai rendszereken átívelő 20. századi világra visszatekintve a sajátos szakmaiság mindig is több forrásból merített. Ezek között jelentek meg a korábbi időszakokban képződött állomány által átörökített szakismeretek, valamint a szinte minden korszakban létrehozott, többé-kevésbé intézményesített oktatási környezet. Működésük, az oktatási formák és tananyagok megismerésének igénye érthető módon keltette fel a később formálódó „titkos” szervek érdeklődését, hiszen egy korszak képzése szükségképpen visszatükrözi a terület koncentrált tudását, egyben féltett szakmai fortélyait. Mindez igaz a két világháború között működő hírszerző és kémelhárító területekre is, amelyek világát többnyire az ezt követő állambiztonsági vizsgálatokból ismerhetjük meg. A konfliktusokkal terhelt időszak képzési viszonyaiba bepillantva az ágazati sajátosságok elkülönülését, néha összefonódását, a hírszerzés és kémelhárítás eltérő képzési igényeit, adott területeken a nyelvismeretek felértékelődését, a konspiráltság érthető szakmai indokait figyelhetjük meg. Jelen voltak az egyéni felkészítések mellett a tanfolyami formák (pl. nyomozótanfolyamok, nyelvtanfolyamok), a napi munkavégzés során megvalósuló, a mai szóhasználattal mentori jellegű ismeretátadás, továbbá a hírszerzés és kémelhárítás ismeretköre beépítésre került a Hadiakadémia tantárgyi struktúrájába is. A korszak, főként a katonai oldalon megmutatkozó hírszerző és kémelhárító képzései, azok tematikus felépítése és tananyagai, akár szabályzatokban megjelenő szakismeretei nem csak szakmatörténeti érdekességgel szolgálhatnak az érdeklődők számára, hanem jól jelzik a rendszerváltozásokon és történelmi fordulópontokon átívelő, zárt szakmai gondolkodás hasonlóságát és egymásra épülő fejlődését.

DRUSZA TAMÁS

*Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar
Polgári Nemzetbiztonsági Tanszék*

A BM oktatófilmek szerepe az állambiztonsági képzésben

Az 1960-as évektől kezdve Magyarországon a titkosszolgálati feladatokat az ún. Állambiztonsági szervek látták el. Ezek szervezetenként a Belügyminisztériumba tagozódva végezték tevékenységüket és így oktatási, képzési szempontból is annak koncepcióját követték. E koncepciónak szerves része volt – a filmtechnológia fejlődése révén keletkező lehetőségeket kihasználva – a „belügyi oktatófilmek” rendszere. Ezen alkotások segítségével az 1960-as évektől kezdve folyamatosan igyekeztek a BM állományát fejleszteni. A hidegháború időszakában, a nyugati titkosszolgálatokkal folytatott verseny, illetve a szocialista rendszer belső fenyegetésektől való védelmének igénye kiemelten fontossá tette az állambiztonsági tevékenység hatékonyságának minél magasabb szintre emelését. Feltehetően ezen okokból kifolyólag a BM repertoárjában hamar megjelentek az állambiztonsági tevékenység egyes részleteivel foglalkozó oktatófilmek is. Az előadás – konkrét filmek felidézésével is – arra keresi a választ, hogy mit, miért és hogyan mutattak be az állambiztonsági oktatófilmek, miért volt szükség elkészítésükre és vajon milyen mértékben lehettek hasznosak a titkosszolgálati munkára való felkészülés során.

MEZEI JÓZSEF

*Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar
Polgári Nemzetbiztonsági Tanszék*

Állambiztonsági képzés a Rendőrtiszti főiskolán (1971–1990)

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsának 1970. évi 39. számú törvényerejű rendeletében rögzítésre került, hogy: „Az 1971/72. tanévvel – Rendőrtiszti Főiskola elnevezéssel – főiskolát kell létesíteni Budapest székhellyel.” Az iskola felügyeletét a belügyminiszter látta el, feladatául pedig azt szabták, hogy politikai és szakmai képzést nyújtson meghatározott belügyi tiszt munkakörök betöltéséhez. A végrehajtási rendelet alapján (4/1971. (X. 19.) BM-MM együttes rendelet) 1971. szeptember elsején kezdte meg működését, szervezeti- és működési szabályzatát és a főiskolai szakokat a belügyminiszter határozta meg. Az állambiztonsági feladatok ellátása ebben az időszakban – a katonai hírszerzés kivételével – a Belügyminisztérium III. Főcsoportfőnökség szervezeti keretében összpontosult. A főiskola létrehozása így lehetőséget teremtett az önálló állambiztonsági felsőoktatási képzés kialakítására is, amelyre a 010/1971. BM. számú parancs meg is adta a felhatalmazást, hiszen az abban foglaltak szerint az oktatást „politikai nyomozói, katonai elhárítói, idegen nyelvi, igazgatásrendészeti, bűnügyi nyomozói, közrendvédelmi, közlekedésrendészeti, büntetés végrehajtási szakokon...” kellett megszervezni. Az állambiztonsági képzés fő szakmai felelőse a következő húsz évben az akkor létrehozott Állambiztonsági Tanszék volt. A képzés során a III. Főcsoportfőnökség szervezeti struktúráját leképező szakosodásra nem volt lehetőség, a hallgatók egy, az állambiztonság területeit érintő általános felkészítést kaptak. A rendszer-váltás természetesen a Rendőrtiszti Főiskolát is érintette, a munkatársak 1990 elején kapták utasításba az Állambiztonsági Tanszék felszámolását. Az előadás ezen időszak egyes lényegi elemeibe enged bepillantást.

REGÉNYI KUND

*Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar
Polgári Nemzetbiztonsági Tanszék*

Gondolatok az Evidenzbüro munkatársainak képzéséről

Az Evidenzbüro munkatársainak képzésére nem hoztak létre arra dedikált tanfolyamot vagy iskolát, mégis, az Evidenzbüro munkatársainak képzettségéhez, különösen egyes későbbi korokból visszatekintve, kétség nem fér. Hogyan jutottak a Monarchia titkosszolgálatának tisztjei képzettségükhöz? Előadásunkban erre a kérdésre keresem a választ. Elsőként említést kell tenni a polgári középiskolákról és az érettségiről a 19. század végén a 20. század elején. A következő életszakaszra áttérve, beszélnünk kell a katonai közép- és felsőfokú képzésről, majd a tulajdonképpeni szakmai képzés helyszínéről, azaz a vezérkari akadémiáról és tanfolyamokról. A foglalkozás sajátos jellege miatt különös szerepe van az idegennyelv-tudásnak, az ehhez vezető út is természetesen fontos részét képezte egy leendő vezérkari és titkosszolgálati tiszt képzési portfóliójának. A problémakör sajátos biztonsági összefüggéseket is felvet – előadásomban erre is kitérek. Végezetül, átvezetésként, említés történik a képzési modell tovább éléséről is.

RÉVÉSZ BÉLA

SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék

A titkosszolgálatok magyarországi oktatásának kérdései a civil felsőoktatásban

A Szegedi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karának Politológiai Tanszékén immár két évtizedes hagyománya van a – gyűjtőfogalommal – titkosszolgálati témakörök különböző kurzusokon történő oktatásának. Ez az időszak kevésnek is tűnhet, ha a politikatudományok hagyományos oktatási rendszerének klasszikus témaköreivel vetjük össze, amely diszciplináris ismeretek átadása magának a modern társadalom politikai rendszerének a megjelenésével tekinthető egyidősnek. Mégis mindenképpen jelentős ez a néhány évtized annak az adósságnak a törlesztése szempontjából, hogy a legkülönbözőbb szolgálati ágak képzési-oktatási rendszerétől eltekintve a titkosszolgálatokra vonatkozó „civil” tudásátadásnak a korábbi időkben jóformán semmilyen jelével nem találkozhattunk a felsőoktatásban. Tudománytörténeti megközelítések nyomán igazolt a kapcsolat a kutatási objektumok immanens összefüggéseinek egyre mélyebb feltárása és az így szerzett bővülő ismeretek tovább osztásának, elterjesztésének fokozódó társadalmi igénye között. Ha tehát az oktatás fejlesztését tudományos alapokra kívánjuk építeni, akkor ennek előfeltételeként széleskörű kutatásra programokra lenne szükség, amelyek a felhasználható eredményeket létrehozzák, majd újra elosztják. A tudományszociológiában meghonosodott „investigative science” kifejezés első hallásra tautológiának tűnhet, hiszen a nem az okokat nyomonkövető tudomány nem is nevezhető tudománynak. Itt viszont arra történik utalás, hogy nem csupán kitüntetett feladat a tudományos eredmények érthető elmagyarázása, hanem az is, hogy rámutasson: szemléletváltásra van szükség a tudományos kutatások terén, hiszen egyre több globális szintű tudományos kérdés merül fel, amelyekre csak az eltérő tudományterületek tervezett és szisztematikus együttműködésével, „nyomozásával” adható közös megoldás. Ezen keresztül nyílhat ki a kapu a vonatkozó ismeretek oktatása felé is. Témánk esetében ezért arra a kérdésre kellene választ találni, hogy vajon a titkosszolgálatok világára fókuszáló tudományos kutatások lennének deficitesek, vagy csupán ezek valós eredményeinek korlátozott tovább osztása áll ellent a növekvő társadalmi kíváncsiságnak, benne a civil oktatás terén mutatkozó fokozódó érdeklődésnek is.

SOLTI ISTVÁN

*Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar
Polgári Nemzetbiztonsági Tanszék*

A technikai rendszabályok alkalmazásának és a titkos operatív akciók oktatása a Rendőrtiszti Főiskolán

A 20. század második felében az állambiztonság időszakában a titkosszolgálatnál dolgozó operatív tisztek képzésére egyre magasabb szinten és egyre nagyobb ismeretanyagot átölelve volt szükség, hogy a politika vezetés által megkövetelt feladataikat teljesíthessék, valamint a kor kihívásaival és az ellenérdekelt országok titkosszolgálatával eredményesen vehessék fel a küzdelmet. Ennek a fejlődési folyamatnak a részeként létrehozott titkosszolgálati, felsőfokú képzés hely a Rendőrtiszti Főiskola Állambiztonság Tanszéke volt. A főiskola megalakulásával felállított Állambiztonsági Tanszék kizárólag a már hivatásos szolgálatot teljesítő állambiztonsági tisztek felsőfokú képzését volt hivatott ellátni. Mivel az állambiztonsági szolgálatok munkájukhoz olyan speciális eljárásokat és akkor máshol még nem alkalmazott módszereket használtak fel, amelyeket a titkosság és a konspiráció elvárásai hatottak át, ezért a titkosszolgálati tisztek felkészítéséhez is különleges, máshol nem megtalálható tananyagokra és oktatási módszerekre volt szükség. A tananyagokat úgy kellett elkészíteni, hogy azok lefedjék a titkosszolgálati szakma valamennyi területét és tárgyalják valamennyi titkos eljárását, kezdve a humán hírszerzés kérdéseitől, a titkos eljárások jellemző dilemmáin át, egészen a technikai eszközökkel történő információszerzések sajátosságáig. Ennek megfelelően az Állambiztonsági Tanszék az oktatási és továbbképzési feladatai mellett ellátta a speciális tananyagok kidolgozását és elkészítését is. Az előadásomban az utóbbi témakör, a technikai eszközökkel történő információgyűjtés területén használt főiskolai jegyzetek jellemzőit tekintem át. Megvizsgálom, hogy a technikai rendszabályok alkalmazásához milyen alkalmazástechnikai eljárásokat fogalmaztak meg, illetve az egyes rendszabályok alkalmazásához szükséges operatív akció lebonyolításával szemben milyen szakmai elvárásokat állítottak fel.

20. PANEL

Politikai normativitás: kérdések és válaszok

Elnök

GYULAI ATTILA

*Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézet;
Budapesti Corvinus Egyetem*

BRETTTER ZOLTÁN

*Pécsi Tudományegyetem Politikatudományi és Nemzetközi
Tanulmányok Tanszék*

Machiavelli: Carl Schmitt és Raymond Aron között

Célom, hogy a politikai realizmus és a politikai teológia közötti különbséget magyarázzam. Ehhez arra lesz szükségem, hogy megvizsgáljam Carl Schmittnek és Raymond Aronnak, a politikai realizmus szülőatyjának tartott Machiavellihez fűződő viszonyát. Amellett, hogy mindkettőjüket foglalkoztatta Machiavelli (jóllehet egyikük sem írt kimerítően róla) Schmitt és Aron összehasonlítását az is indokolja, hogy azonos korban két merőben különböző választ adtak a Machiavelli életművében föllelhető problémákra.

BALÁZS ZOLTÁN

TK PTI / BCE

Politikai étosz Kolnai Aurélnál*

Kolnai Aurél morál- és politikai filozófiájának középpontjában az értékek és az értékekre adott válaszaink állnak. Ezek mindig a 'jó'-hoz köthetők, de nem mindegyik elsődlegesen morális jellegű, vagy másként fogalmazva, nem mindig a morális mozzanat a döntő. Sőt, a morális aspektus elsősorban tiltás, tiltó parancs formájában, a rossz ellenzékeként jelentkezik. Ebből adódóan a politikai cselekvés számára ugyanúgy és ugyanolyan értelemben érvényesek az erkölcsi szabályok, mint az emberi cselekvés és interakciók bármely más fajtában, nincs tehát illetékességi probléma. De nincs okunk megtagadni a politikai cselekvéstől, hogy annak megvannak a maga sajátos jó-hangsúlyai, értékvonzatai, és ezek eltérnek más cselekvési- és szemléletmódoktól. Ez egyfajta politikai étoszt, sőt, Kolnai szerint egy jobb- és egy baloldali étoszt is megalapoz. Az előadásban ezt a koncepciót igyekszem röviden kibontani és felvázolni.

* Az előadást az NKFIH K 143251 kutatási programja támogatta.

UJLAKI ANNA

TK PTI

Politikai kötelezettség a háború tükrében

Köteles-e egy ukrán állampolgár az életét kockáztatva is megvédeni a hazáját? Köteles-e egy orosz katona részt venni egy autoriter állam által kirobbantott szembetűnően igazságtalan háborúban? Mindeközben milyen kötelezettségei merülnek fel a háborút kívülről szemlélő szomszédos országok polgárainak? Számos ezekhez hasonló súlyos kérdés és dilemma merül fel az orosz-ukrán háború kapcsán, amelyekre egyáltalán nem könnyű egyértelmű választ adni. Egyrészt az sem mindig világos, milyen erkölcsi kötelezettségeink és politikai kötelezettségeink vannak ilyen tragikus körülmények között, illetve kinek és mivel tartozunk ilyen szituációkban, másrészt az is kérdéses, hogy a különféle kötelezettségeink mikor írják felül egymást. Az előadás arra tesz kísérletet, hogy ezeket a kérdéseket a politikai kötelezettség elméleteinek segítségével járja körül. A politikai kötelezettség problémájának középpontjában az a kérdés áll, hogy általánosságban kötelesek vagyunk-e engedelmessé válni a törvényeknek. Ez a kérdés azért tartozik a normatív politikaelmélet legsúlyosabb problémái közé, mert bár számos erős indokunk lehet a törvények betartására, morális értelemben viszont már sokkal nehezebb meggyőzően igazolni, hogy létezik efféle általános, minden állampolgárra vonatkozó politikai kötelezettség. Az előadás a háború tükrében teszi próbára a politikai kötelezettség igazolására hivatott elméleteket, rámutatva az egyes elméleti megközelítések erősségeire és gyengeségeire, valamint arra, hogy milyen válaszok vezethetők le ezekből a háború kapcsán felmerülő legsúlyosabb kérdésekre nézve.

TÓTH SZILÁRD JÁNOS* – GYULAI ATTILA**

*TK PTI

**TK PTI / BCE)

Lehet-e realisabb normákat konstruálni realista módszertannal?

A realizmusról szóló diskurzus egy ideje elsősorban módszertani kérdésekről szól, és ez kissé nehezen láthatóvá teszi az egész projekt tétjét, mármint azt, hogy a politika autonómiájának figyelembevétele – jelentsen ez bármit –, konkrétan milyen korlátokat írna elő a politikai filozófia művelésének. Előadásunkban ezt a hiányosságot szeretnénk pótolni. Amellett érvelünk, hogy szoros összefüggés van a módszertani és a tartalmi kérdések között. Ha ugyanis el szeretnénk dönteni, hogy a realisták által pártolt „politikai” normativitás valóban különáll-e a morális normativitástól, akkor előbb a megkonstruálásához használt módszertant kéne megvizsgálni! Ennek lényege az, hogy a politika specifikus jellemzőiből kéne kiindulni. A realisták egyebek mellett úgy látják, a politika világa konfliktusos, és ezért például a rendteremtésnek prioritása kéne, hogy legyen az igazságosság érvényesítésével szemben, és le kéne tenni az erkölcsi konszenzus megteremtéséről. Csakhogy nem minden realista ugyanazokat a politikai specifikumokat hangsúlyozza. Míg sokuk a politikából kiirthatatlan konfliktust és az emiatt a béke és a rend megőrzéséhez szükséges állami kényszer jelentőségét húzza alá, addig mások a legitimitás kontextuális jellegét, a legitimitás igazolásának „történeteit” vagy éppen a sikeres politizáláshoz szükséges instrumentális normák jellegét vizsgálják. Sorra vesszük ezeket a javaslatokat, és feltesszük a kérdést, hogy valóban eltérítenek-e a „moralista” politikaelmélet kereteitől, illetve csakugyan megalapoznak-e egy különálló politikai normativitás számára. Úgy véljük, az egész realista projekt különállósága múlik azon, hogy milyen választ találunk a kérdésre. Csak akkor támasztható alá, hogy a realizmus specifikus megközelítést kínál, ha a módszertani különbség csakugyan új típusú normák konstruálásához vezet. Máskülönben a módszertani vita önreferenciális, üres.

GYULAI ATTILA

TK PTI / BCE

A hatás illúziója – politikaelmélet és gyakorlat viszonyáról realista szemszögből

Az előadás a politikai gyakorlat és a gyakorlatot normák meghatározásával befolyásolni törekvő politikaelmélet viszonyát vizsgálja. Ezt a viszonyt legutóbb a kortárs realista politikaelmélet állította ismét középpontba, azt állítva, hogy amennyiben az elmélet hatást kíván gyakorolni a politikára, ahhoz relevánsabb leírásokat kell tudnia adni annak valóságáról, vagyis realistá(bb)nak kell lennie. A kortárs realizmus körül kialakult diskurzusban ugyanakkor más javaslatok is megfogalmazódtak, amelyek egyenesen elvetik azt, hogy a politikaelméletnek törekednie kellene a politikai cselekvések irányítására. Ezzel a törekvéssel kapcsolatban ugyanis nem csupán módszertani kifogások merülhetnek fel, de illetékességi problémák is, amennyiben az elmélet ezáltal autoritásra tartana igényt a politika felett, fenyegetve ezáltal demokratikus elveket is. Az előadás a kortárs realista politikaelmélet autonómia-tézisét radikalizálva azt állítja, hogy az elmélet mint elmélet sem törekedni, sem lemondani nem tud a politika befolyásolásáról, amennyiben ugyanis elfogadjuk a realista előfeltevéseket ez a viszony a politikai gyakorlaton múlik, és a politikaelmélet legfeljebb politikai gyakorlattá válva lehet képes relevánsabb iránymutatást adni a politika számára. A politikaelmélet és a gyakorlat közötti viszonyt megfordítva a kérdés tehát nem az, hogy az elmélet miként lehet elméletként relevánsabb a politika számára, hanem az, hogy a politikai gyakorlat hogyan hasznosítja az elméletet a politikai cselekvés során.

21. PANEL

Közpolitika és kormányzás III.

Elnök

SEBŐK MIKLÓS

Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézet

BARTHA ATTILA* – HAJNAL ÁRON – MARTIN JÓZSEF PÉTER*****

**Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézet;
Budapesti Corvinus Egyetem*

***Budapesti Corvinus Egyetem; Budapest Intézet*

****Transparency International*

Corruption Patterns in Fragile Democracies and Hybrid Regimes – a Fuzzy Set Ideal Type Analysis

A vast body of research has focused on corruption and a myriad of contributions has examined the drivers of it. Economic development, democratic political institutions, ideological polarization, and mass education have been shown to constrain corruption, whereas economic inequalities and positive exogeneous financial shocks (cf. the resource curse) have been found to increase it. In spite of the abundance of contributions in this stream, significant research gaps remain. The majority of corruption studies discern only a few types of corruption (typically petty and grand corruption) and analyse it through unilinear causal relations. In addition, regime-specific features of corruption are scarcely elaborated. Moreover, the most widely used large-n quantitative methods of corruption research have limitations in exploring some complex pathways shaping corruption patterns. In our study we theoretically anchor the main corruption patterns in the forms of fuzzy set ideal types, and then empirically explore the congruence of corruption patterns in specific countries with the ideal types. We focus on fragile democracies and hybrid regimes of Central and Eastern Europe, Southern Europe, and South Asia. Our main research questions: (i) What are the ideal types of corruption patterns in fragile democracies and hybrid regimes? (ii) What factors explain these ideal types? We apply the fuzzy set ideal type analysis (FSITA) that may capture the regime-specific features and complex pathways beyond corruption. The findings potentially have anti-corruption policy pointers in different political regime contexts.

KOPASZ MARIANNA

Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézet

A települési szegénység hatása a szociális munkások szegénységpercepcióira

A szegénység okaira vonatkozó percepciókkal foglalkozó empirikus kutatások többsége az általános népesség körében készült, miközben csekély ismeretünk van a szegényekkel hivatásszerűen foglalkozó szociális munkások szegénységpercepcióiról. Ez meglepő lehet, figyelembe véve a szociális munkások attitűdjeinek a szegények helyzetére gyakorolt nem lebecsülhető hatását. A külföldi vizsgálatok alapján ismert, hogy a szociális szakemberek inkább hajlanak a szegénység strukturális magyarázataira, mint a szegények hibáztatására. A posztoszocialista országokból egyelőre kevés a kutatási eredmény, így a magyarországi szociális munkások körében végzett vizsgálatunk ennek a szakirodalmi résznek a betöltéséhez kívánt hozzájárulni. Előzetesen azt feltételeztük, hogy minél nagyobb a szegénység a szociális munkások feladatellátási területén, és vele együtt a szociális munkások szegénységnek való kitettsége, annál inkább hajlanak rá a szociális munkások, hogy a szegénységet strukturális okoknak tulajdonítsák, és annál kevésbé fogadják el az individualisztikus szegénység-magyarázatokat. Hipotéziseink teszteléséhez egy 2019-es, szociális munkások körében végzett 600 fős felmérés adatait használtuk. Elemzéseink során többszintű regressziós modelleket becsültünk települési szintű véletlen hatásokkal. Hipotéziseink nem nyertek alátámasztást; eredményeinkből az látszik, hogy minél több a szegény egy településen, annál inkább hajlanak a szociális munkások az individualisztikus szegénység-magyarázatok elfogadására, miközben a települési szegénység nem mutat szignifikáns összefüggést a strukturális szegénységmagyarázatok támogatottságával. A helyi szegénység és az individualisztikus szegénység-magyarázatok támogatottsága között feltárt összefüggés ugyanakkor nem lineáris; csak a legszegényebb települési kvartilisbe tartozó települések körében mutat szignifikáns eltérést az individualisztikus oktulajdonítás elfogadottsága. Eredményeink azt jelzik tehát, hogy a szociális szakemberek épp azokon a településeken hajlamosabbak a szegényeket hibáztatni a saját helyzetükért, amelyeken a legnagyobb szükség lenne a szociális ellátórendszer segítségére.

POKORNYI ZSANETT – BUCHOLCZ PANNA

Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézet

Beszédek, stratégiák és válaszok: rezszi, mint közpolitikai ügy a miniszterelnöki beszédekben

A 2022-ben kirobbant orosz-ukrán háború jelentős hatást gyakorolt Orbán Viktor miniszterelnök beszédeire. Az elmúlt évek meghatározó ügyeit, úgy, mint a COVID-19 járványkezelést ugyanis az energiapolitika, azon belül is elsősorban a rezsikérdés váltotta, mely így 2012 után ismét a figyelem középpontjába került. Azonban, míg 2012-ben a kormány rezsicsökkentő programja révén a Fidesz szakpolitikai prioritásaként alakította át a beszédek tartalmát, a tavalyi évben a fókusz a háború hatására irányult rá. E különbség pedig feltevésünk szerint a rezszi miniszterelnöki kommunikációban betöltött szerepét is befolyásolta. Ugyanis, míg az előbbi esetben a legtöbb szakpolitikáról elvonta a kormányfő figyelmét, a háború kirobbanását követően kiemelkedése a nemzetközi eseményekre való reakcióként értelmezhető. Orbán Viktor emiatt a kormány napirendjéről érkező más szakpolitikai prioritásokat is felszínen tartott, különösen a családpolitika területét, melyet gyakorta a rezsikérdéssel együtt tárgyalt. Hogyan befolyásolja tehát a miniszterelnöki beszédek közpolitikai tartalmát, ha egy kiemelt ügy közvetlenül a kormány napirendjéről érkezik, valamint, ha egy nemzetközi esemény hatására válik hangsúlyossá? E kérdést tanulmányunk a 2022-ben elhangzott kormányfői beszédek vizsgálata révén járja körül, melyet a 2012–2013 közötti időszak eredményeivel is összevet. Megfigyeléseinket a Hungarian Comparative Agendas Project által felépített „Miniszterelnöki beszédek” c. adattábla segítségével végezzük. A 2012–2013 közötti időszakban a miniszterelnök parlamenten kívüli beszédeit elemezzük, a 2022-es évre vonatkozóan pedig a Kossuth Rádió „Jó Reggelt, Magyarország!” c. műsorában elhangzott interjúkat vizsgáljuk. Előzetes várakozásaink szerint egy ügy egyedülként uralhatja a beszédek tartalmát, ha a kormány napirendjéről érkezik, azonban, ha a miniszterelnök reaktív szerepbe kényszerül, az így fókuszba került kérdések mellett a kormány számára fontos más szakpolitikák is felszínen maradhatnak.

VÁNYI ÉVA

Budapesti Corvinus Egyetem

Politikai vagy szakértői kormány? A magyar kormány esete a populizmussal és az illiberális állammal

Politika és szakértelem kérdése régóta vizsgált kérdése a politikatudománynak, de az utóbbi időben, különösen a régiókban megjelenő populista tendenciák és a demokratikus rendszerek változó átalakulási tendenciái mentén ismét hangsúlyosabban jelent meg a politika és a szakértelem kérdése a kormány összetételében és a kormányzásban. A 2010-es évek óta a nemzetközi és a hazai szakirodalomban is egyre hangsúlyosabban jelentek meg azok a kérdések, hogy a populista vezetők miképpen alakítják a kormányaik összetételét, és ez milyen hatással van a kormányzásra. Előadásomban a 2010 és 2022 között hivatalban levő Orbán-kormányok esetében kívánom vizsgálni a kormányok összetételét a politika és a szakértelem, a politikai és a szakértői tudás összefüggésében, tesztelve a populizmus és a politikai rendszer átalakulásának hatásait a háttérben. A kutatás alapkérdése az, hogy a 2010 utáni kormányzati szerkezet átalakításából következő, különösen a politikai vezetői szintek közül az államtitkárok, a szakmai vezetői szintek között pedig a helyettes államtitkárok között megjelenő, a politikai világhoz korábbi pályájuk alapján nem kötődő szakemberek nagyobb számú megjelenése a kormányzatban valóban (csak) a populizmussal és az illiberális állam teóriájával magyarázható-e. Az előadás a politikai és szakértői múlttal rendelkező kormányzati vezetők arányainak bemutatása mellett a karrierutak elemzésével keres választ a fenti kérdésre, egy, a kormányzati vezetők adatait a rendszerváltás óta rendszerező adatbázis alapján.

22. PANEL

Választás és demokrácia I.

Elnök

NAGY LEVENTE

Debreceni Egyetem

LÖFFLER TIBOR

SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék

A választási csalástól a választások bojkottálásáig (A magyar választási rendszer delegitimálódása egy politikai hideg polgárháborúban)

Az 1989/90-es rendszerváltás után politikai evidenciaként kezeljük, illetve kellene kezelnünk a kormányok szabad és törvényes választásokra alapozódó demokratikus legitimitását. Ezzel szemben a politikai valóság az, hogy szinte kezdettől fogva mély politikai bizalmatlanság övezi a választást és a választási rendszert, amiket a releváns politikai szereplők a maguk stratégiai vagy taktikai érdekeik szerint képesek és hajlandók instrumentalizálni. A 2002-es választásokkal kezdődően a pártpolitikai harc bevett eszközévé vált a politikai ellenfelek megvádolása azzal, hogy csalásra készülnek, vagy hogy csaltak. A csalás toposza azóta is egyaránt erodálta a győztesek legitimitását és magának a választási rendszernek a legitimitását. A 2010 után elmélyült politikai harcokban, pártpolitikai háborúban már - túl a csaláson - napirendre került magánk az új választási rendszernek és a választásoknak a legitimitása is, ami törvényszerűen termelte ki a választások bojkottjának alternatíváját – az EU egy elvileg konszolidált demokráciájában.

Az előadás során tételes és rendszeres áttekintést adok a magyar választási rendszert delegitimáló tényezőkről, és a politikai „hideg polgárháborúban” alkalmazott, a választás intézményével kapcsolatos delegitimációs technikákról.

DUDLÁK TAMÁS

ELTE Orientalisztikai Intézet

Párhuzamok és tanulságok. Választások Törökországban

Magyarország és Törökország politikai rendszerének elemzése az utóbbi években a nemzetközi politikatudományi elemzések fontos témájává vált, ugyanakkor csak kevesen és általában felületesen vállalkoztak a két rendszer kialakulásának és jellemzőinek összehasonlító elemzésére. Előadásomban részben ezt a hiányt betöltve egy legújabb lehetséges párhuzam, a 2022-es magyarországi és 2023-as törökországi választások összehasonlításának lehetőségeit vizsgálom. Előadásom tartalmát részben a választások idején Törökországban végzett kutatóút alapozza meg.

Bár a 2023. május 14-én esedékes törökországi parlamenti és elnökválasztás eredményei jelenleg nem ismertek, előadásomban néhány, a friss választási eredményekből a konferencia idején már kiolvasható tendenciát szeretnék kiemelni. Ezek között a legfontosabb a törökországi hatpárti ellenzék és a kormánykoalíció közti dinamika az elmúlt években, a jelöltállítás folyamata, illetve a választási kampány témái (gazdasági válság, a parlamentáris rendszer visszaállítása, a szíriai menekültek, a kurd kérdés, valamint a februári földrengések), valamint ezek mozgósító ereje. Párhuzamok figyelhetők meg a magyar és a török választások idején tapasztalható gazdasági válság, a kormánypártok és az egyesült ellenzék közti jelentős erőforráskülönbség kapcsán, illetve abban a tekintetben, hogy a választások előtt mindkét országban komoly, előre nem látható kihívás érte a kormánypártot (Magyarországon ez Ukrajna orosz inváziója, Törökországban pedig a 2023 februári földrengések voltak). Míg a koronavírus-válság mint politikai téma a választások idejére mindkét országban veszített jelentőségéből, addig a menekültek kérdése teljesen más előjellel vett, illetve vesz részt a választási kampányokban.

TANÁCS-MANDÁK FANNI

NKE ÁNTK Kormányzástani- és Közpolitikai Tanszék

Történelmi fordulópont az olasz politikai rendszerben: a 2022-es parlamenti választások

A 2022-es parlamenti választás több szempontból is fordulópontot hozott Olaszországban. Az elmúlt közel tíz esztendő választási rendszert érintő intézkedései (választási reformok, alkotmánybíróági döntések, alkotmánymódosítási törekvések, parlamenti reformok stb.) következtében tavaly ősszel, a köztársasági korban először az olasz választópolgárok azonos választási rendszer keretében választhatták meg a Képviselőház és a Szenátus új tagjait.

Az előadás elsődleges célja annak bemutatása, hogy az olasz politikai rendszer milyen lépésekben jutott el ehhez a történelmi pillanathoz: az előadás részletesen elemzi a választási rendszert érintő intézkedéseket és értékeli, hogy a reformok hogyan, milyen mértékben járultak hozzá az ún. tökéletes bikameralizmus által okozott nehézségek tompításához, továbbá, hogy milyen egyéb (elősorban házszabályi) változtatásokra lenne szükség a parlamenti munka hatékonyságának növelésére. Az előadás másodlagos célkitűzése, hogy röviden magyarázza a választási eredményeket, s rávilágítson Olaszország első női miniszterelnökének győzelméhez vezető folyamatokra, különös tekintettel a választási rendszer által favorizált bipoláris logikához való visszatérésre.

KASZAP MÁRTON

NKE ÁNTK Európa-tanulmányok Tanszék

A 2023-as önkormányzati választások az Egyesült Királyságban

Nagy-Britanniában és Észak-Írországban önkormányzati választásokat tartanak 2023 májusában. A választásoknak az adja az egyik különlegességét, hogy mindössze egy évvel előzi meg a 2024-es parlamenti választásokat. Márpedig a pártok versenye szempontjából kulcsszerepet kaphat, hogy az önkormányzati választásokon erőt kapva ki és hogyan tud „ráfordulni” az általános választásokra (Az önkormányzati választások másik érdekességét az adja, hogy eltérő választási rendszereket alkalmaznak az ország különböző pontjain). Így a különböző választási rendszerek pártversenyre gyakorolt hatását is össze lehet vetni. Bizonyosra vehető, hogy a 2024-es parlamenti választások kampányát befolyásolhatja az önkormányzati választások eredménye, főleg ha az egyik vagy másik pártnak sikerül nagyobb arányú győzelmet aratni a helyi választásokon (az előadásomban különös hangsúlyt fektetek erre a kérdésre). Külön kiemelés érdemel az is, hogy vajon miként fog szerepelni a választásokon az észak-angliai vörös fal (*red wall*), illetve Észak-Írország. Előadásomban ezekre a kérdésekre próbálok válaszokat adni.

TÓTH LÁSZLÓ

SZIE ÁJK; Nézőpont Intézet

Választások a frontvonalban – a háború hatásai a parlamenti választásokra Észtországban és Lettországban

A 2022. február 24-én kitört orosz-ukrán háborúra különféleképpen reagáltak az egyes európai országok, azok politikai vezetése, és eltérő hatással volt ez a társadalom hangulatára. Az EU 27 tagállama közül Lengyelország és a három balti állam képviseli a leginkább keményvonalas oroszellenes, ukránpárti álláspontot, ami a négy ország történelméből magától értetődően következik. Ezen országok politikai elitje értelmezésében Ukrajna az ő háborújukat is vívja az agresszor Oroszországgal szemben. A Balti államok politikai életére különösen jelentős hatással vannak az események, hiszen amellett, hogy egykor mind a Szovjetunió tagköztársaságai voltak (amit egyöntetűen idegen megszállásként értelmeznek), mindannyian határosak Oroszországgal, mindemellett – különösen a két északibb ország – jelentős orosz kisebbséggel rendelkeznek. Utóbbi tényező a pártpolitikai palettára is közvetett, vagy közvetlen hatással van, hiszen ez a kisebbség jelentős szavazó-tömeget is jelent. A háborúban mindegyik ország – koalíciós – kormánya egyaránt a legkeményebb fellépést követelte az agresszor ellen, ami találkozott a társadalom (legalábbis többségi részének) támogatásával. A két országban fél év különbséggel került sor törvényhozási választásokra (Lettországban 2022 októberében, Észtországban 2023 márciusában), amely mindkét helyen a vezető kormányerők egyértelmű megerősödésével járt együtt.

Az előadás célja, hogy bemutassa, milyen hatások érvényesültek a két kis ország választásánál, miként hatott az eredményre a háború, illetve miként hatottak arra más tényezők, továbbá, hogy milyen kormány alakult a választások eredményeképpen.

23. PANEL

European Elections Monitoring Center: Introduction, Results, and the Future

Chair

EDOARDO NOVELLI* – **NORBERT MERKOVITY****

**Università degli studi Roma Tre, Italy*

***University of Szeged, Hungary*



**European Elections
Monitoring Center**

EEMC

EDOARDO NOVELLI

Università degli studi Roma Tre, Italy

The Clash of Symbols in Forty Years of European Electoral Campaigns: A Path of Visual Analysis

The paper presents the early evidence of an analysis of the symbols and images used by European political parties to describe Europe and its themes during the 40 years of European elections. The qualitative investigation in the field of visual studies uses multi-model discourse analysis and follows the theoretical framework of intertextuality. The data set uses the European elections archive created by the European Elections Monitoring Center, which currently contains over 3,000 posters.

From 1979, the date of the first European Parliament election, to 2022, the year in which the tenth was held, the European dream, like its negation, needed to be represented and visualized through images, symbols, and metaphors. During these forty years, the political parties have elaborated an extensive catalogue of visual metaphors, symbols, and images, by drawing on their political-symbolic repertoires and basing them on the communicative traditions and cultures, which vary in the different political areas and nation to nation.

The paper highlights, that in some case, there has been a recovery of already existing symbols, which have been reused and re-connoted in the light of the new European dimension. In others, the languages and metaphors of advertising were directly imported. In still other cases, old symbols have been re-semanticised, connoting them with different and, sometimes, opposite meanings. Childhood, the ship, borders, the nation, and food are some of the images and symbols around which this battle of signs and meanings was waged over the first 40 years of European electoral campaigns.

PÉTER BENEC STUMPF – ORSOLYA SZABÓ PALÓCZ – NORBERT MERKOVITY

University of Szeged, Hungary

**Campaigns Without Frontiers: The Europeanisation of the 2019
Elections to the European Parliament Based on the Appearance of
Foreign Politicians in National Campaigns**

A compelling feature of the 2019 European elections was the appearance of foreign politicians in the domestic campaigns of the member states. Besides some Spitzenkandidaten, politicians like Matteo Salvini, or Viktor Orbán campaigned outside their own countries. Others, like Marine Le Pen were used in campaign communication by parties in other nations, for example as an impending threat to the European Union. We could consider them “imported goods” as they previously had no or limited political presence in other nations but suddenly their names and ideas became elements of national politics. This development suggests that the gradual Europeanisation of continental politics is not only issue based but also character based and may create a new, common cast of characters recognizable in all member states. Our research focuses on the appearances of such politicians to assess the different models of Europeanisation observed during the latest campaign. Findings based on the European Election Monitoring Centre data indicate that there is an increasing emphasis on such bottom-up processes in long-term Europeanisation.

STAMATIS POULAKIDAKOS* – CLAUDIA ALVARES –
ANNA COUTINHO*** – ILIANA GIANNOULI**** –
ANASTASIA VENETI***** – ANTONIS ARMENAKIS*******

**University of Western Macedonia, Kozani, Greece*

***Instituto Universitario de Lisboa, Portugal*

****Lusófona University, Portugal*

*****National and Kapodistrian University of Athens, Greece*

******Bournemouth University, UK*

******National and Kapodistrian University of Athens, Greece*

Campaigning for Europe ‘after’ the Economic ‘Crisis’: The Cases of Greece and Portugal

The European elections held in May 2019, were the first in which political discourse in both Greece and Portugal adopted a moderately optimistic tone after a rather long period of austerity. Indeed, the eagerness of parties, in both countries, to create a narration for the ‘day after the crisis and the memoranda’ figured prominently in the electoral campaigns.

In our research, we analyse the identity frames that prevail in 2019 electoral campaign narratives, as evident in the commercials of the twelve parties which elected MEPs to the European Parliament in both Greece and Portugal, while seeking to understand the degree of intertwining or separation of domestic politics and the European public sphere. Our analytic corpus is constituted by pre-electoral political commercials of the Greek and Portuguese parties that elected at least one MEP in the 2019 European elections.

Among the major findings one can find a rather intense “domestication” of the messages of the political commercials (especially in Greece, where three MEP’s coming from far-right parties were elected), and a focus of the political parties on economy and other related issues, such as (un)employment, wages, pensions, taxation, with a “double” rationale: first, to “hit” their political rivals for the allegedly wrong policies implemented in the past, which led to serious recessions, and, second, to mark the need for a steady return and continuation of growth and prosperity, according to the ideological orientation of each party.

NATHAN RITCHIE* – DOMINIC WRING* – KEVIN RAFTER –
CRISTIAN VACCARI*****

**Loughborough University UK*

***Loughborough University UK*

***Dublin City University, Ireland*

****Loughborough University UK*

**A Gulf Across the Irish Sea? The European Election Campaigns in the
United Kingdom and Republic of Ireland**

This paper identifies and examines the different circumstances and experiences of the UK and Republic of Ireland from the vantage points of the campaign communications of the major parties that contested the EU election of 2019. The previous decade had witnessed the acceleration of demands for another referendum on British membership which was eventually held in 2016 and resulted in a narrow victory for Brexit (Jackson et al., 2016). The UK's choice to leave the EU required a withdrawal agreement that would secure an orderly exit. However, because the negotiations between the European Union and the British government, led at the time by Conservative leader Theresa May, had not been concluded yet, the UK was obliged to participate in the EU elections on account of its continuing membership.

For Ireland, the 2019 vote took place in very different circumstances, after the country's Taoiseach (Prime Minister) Leo Varadkar had enjoyed productive discussions with his European counterparts to jointly prepare for whatever form of Brexit emerged. The Irish economy was seen as being in a particularly difficult situation due to the country sharing the only EU land border with the UK, as was attested to by the protracted wrangling over the so-called 'backstop'—a set of measures, later abandoned, designed to prevent a evident border with customs controls between the Republic of Ireland and Northern Ireland after Brexit. It remained to be seen if and how this, together with other Brexit related concerns, might spill over and inform the campaign in Ireland as well as what ultimately turned into Britain's electoral swansong as a participating member state.

This paper examines the British and Irish experiences of the 2019 election through analysing the content of their respective main parties' Facebook posts. Central to the study is consideration of the extent to which the two member states' campaigns diverged in terms of the issues addressed and the approaches taken. The British parties had a particularly challenging task in defining strategies for an election they had not expected to have to contest, and which was only confirmed once the campaign was well underway in every other member state including Ireland. Aside from differences in the forms of advertising, consideration will be given to the personalized dimension to the respective campaigns, their gendered nature, the presence of negativity, and the relative prominence of salient topics like the economy, environment and Brexit.

MELISSA STOLFI

Università degli studi Roma Tre, Italy

**A Comparative Analysis of the 2019 European Elections
Campaigning of Political Parties Belonging to Identity and
Democracy Group**

The 2019 EPE were an important moment for the new Identity and Democracy Group (June 12, 2019) where the right-wing nationalist and populist forces finally came together to create a common and strong opposition to the EU. This paper aims to identify the presence of possible common traits used in the creation of a transnational campaign through a comparative analysis of the campaigns realized by the nine ID member parties (FPÖ; VB; DF; EKRE; PS; RN; AfD; LN; SPD).

From the meeting on April 9 since the closing of the campaign on May 18 in Milan, the leaders of the ID parties joined some coordinated initiatives during the 2019 campaign to reinforce the image of a strong and cohesive group which is enthusiastic and capable to collaborate in the creation of a “Europe of nations”. Images of Matteo Salvini and Marine Le Pen talking and greeting at these events flood the social profiles of political parties and represent the attempt to realize a “transnational campaign”. Nevertheless, the electoral materials (posters, commercials and Fb posts) follow an “independent” communication strategy based on the national dimension, in line with the nationalist and sovereigntist character of the ID political parties. The results of the analysis show some similarities, such as the large use of social media, the negative advertising toward the European supranational élite, the appeal to the people, the negative representation of Europe, the focus on immigration, that are justified by the presence of the common ideological and programmatic manifesto, but not denoted the will to carry out a visual coordinated transnational campaign.

24. PANEL

Politikai kommunikáció háború idején

Elnök

FARKAS XÉNIA

*Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Társadalomtudományi
Kutatóközpont Politikatudományi Intézet*

RING ORSOLYA* – KISS LÁSZLÓ**

*Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Társadalomtudományi Kutatóközpont
Politikatudományi Intézet

**Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Társadalomtudományi Kutatóközpont
RECENS

Félelem- és gyűlöletkeltés: az orosz-ukrán háborúval kapcsolatos fake news tartalmak szövegbányászati elemzése

A „fake news” kifejezéssel eredetileg kitalált vagy hamis hírekre utaltak, ma a közösségi médiában megjelent hamis hírekre, a hírügynökségek munkájának aláásására vagy a torzított hírekre is használják, melyeket gyakran szándékosan megtévesztőnek minősítenek. (Opuszkó 2021, 1.)

A tapasztalatok azt mutatják, hogy a fake news jelenség egyes (döntően, de nem csak politikai jellegű) eseményekhez kapcsolódva, így mindenekelőtt választások alatt, fegyveres konfliktusok vagy terrorcselekmények után felerősödik. (Hanley – Munoriyarwa 2021, 169) Az európai tényellenőrző szervezetek közötti együttműködést biztosító EDMO hálózat szerint a 2020-ban és 2021-ben „uralkodó” diskurzust, a koronavírussal kapcsolatos dezinformációt 2022 márciusától kiszorította az orosz-ukrán háborúval kapcsolatos dezinformáció. (<https://edmo.eu>)

Előadásunk néhány nagy letöltésszámú magyar nyelvű fake news-oldal 2022 március és 2023 március közötti tartalmának elemzésével, az orosz-ukrán háborúval kapcsolatos fake news-tartalmak jellemző mintázatait kívánja feltárni. A fake news oldalakat egy hazai tényellenőrző oldal, az urbanlegens.com oldallistája alapján válogatjuk ki. A terveink szerint több tízezer cikket tartalmazó korpuszon szövegbányászati elemzéseket végzünk, melynek során a fake news, mint dezinformáció definícióját elfogadva nem elsősorban a dezinformációk tényét és elemeit kívánjuk bemutatni, hanem a mögötte meghúzódó, az érzelmekre, attitűdökre ható tartalmak típusaira vagyunk kíváncsiak.

Hipotézisünk szerint a háborúval kapcsolatos fake news működése és irányultsága nem tér el jelentősen a más eseményekhez kapcsolódó fake news tartalmakétól, két főirányát a „gyűlöletkeltés”, illetve a „félelemkeltés” jelenti. Célunk annak elemzése, hogy ezek mennyiben azonosíthatók a korpuszban, és milyen egyéb elemekkel kombinálódnak, illetve kijelenthető-e, hogy a háborúval kapcsolatos fake news-szövegek motívumrendszere nem tér el érdemben az oldalak egyéb, nem háborús tematikájú tartalmaitól.

WIMMER KRISZTINA

*MTA-SZTE „Convivence” Vallási Pluralizmus Kutatócsoport, Eötvös Loránd
Kutatási Hálózat; SZTE Állam- és Jogtudományi Doktori Iskola*

Fenyegetett Oroszország: Putyin elnök 2022. február 24-i beszédének tartalomelemzése

2022. február 24-én moszkvai idő szerint 6:00-kor V. V. Putyin az Oroszországi Föderáció elnöke rendkívüli televíziós beszédet intézett országa állampolgáraihoz, s a beszéd egy kulcsfontosságú bekezdésében „különleges katonai hadművelet végrehajtásáról” döntött. Míg az orosz állam és az állami irányítású média „különleges katonai hadműveletről” és az orosz ajkú lakosság szükséges védelméről beszél, addig a nyugati és valamennyi világi sajtó Ukrajna nyílt megtámadásáról, háborúról, a 21. század legsúlyosabb válságáról és humanitárius katasztrófájáról.

Az előadás előzményeként Oroszország identitásának a vizsgálatával foglalkoztam Putyin elnök eredeti, orosz nyelvű beszédében, kvalitatív szövegelemző program használatával. Azt tapasztaltam, hogy az in-group csoport keresésére felállított kulcsszavak közül a többes szám első személyű birtokos névmás 41 találatra két jellegzetes dimenziót jelenít meg: biztonságot (9) és fenyegetettséget (32). Az előadás során bemutatásra kerülő elemzési egység a többes szám első személyű birtokos névmások fenyegetettség csoportjába tartozó 32 találatra foglalkozik. A hipotézis szerint az elnöki beszédben hangsúlyosan jelenik meg a fenyegetettség kérdése, s a konkrét fenyegetések kimutathatók. Arra a kérdésre keresem a választ, hogy Putyin elnök számára mit jelent a fenyegetettség – szemben a biztonsággal? És mitől érzi fenyegetve Oroszországot az elnök? Esetleg vannak-e átmenetek, fokozatok az egyes fenyegetettségek között? Az előadás során bemutatásra kerülő eredményeket exploratív feltáró elemzéssel nyertem ki, Atlas.ti kvalitatív szövegelemző program használatával.

TAKÁCSY DORKA

*Budapesti Corvinus Egyetem Nemzetközi Kapcsolatok és Politikatudományi
Doktori Iskola*

Hogyan változott a háború keretezése Vlagyimir Putyin nyilvános beszédeiben az invázió első évében?

Kutatásomban az alábbi kérdésre keresem a választ: hogyan változott a háború (avagy a „különleges katonai művelet”) keretezése 2022 február 24 és 2023 február 24 között Vlagyimir Putyin beszédeiben? Kutatásomban megvizsgálom Vlagyimir Putyin nyilvánosság előtt tartott beszédeit az invázió megindítását követő évben. Narratíva- és tartalomelemzést végzek, amelyek során kielemezem a szövegekben megjelenő tendenciákat, különös tekintettel arra, mennyiben változtak a háború deklarált okai, felelősei és megjövendölt kimenetele, következményei az eltelt idő során. Emellett a stílust is elemzem, változott-e a hangvétel, az közvetíteni kívánt üzenetek, és ezek mire utalhatnak? Az elemzéshez a beszédek orosz nyelvű hivatalos átiratát fogom felhasználni, amelyek a kremlin.ru honlapon érhetők el, induktív kódolást alkalmazok, majd a kapott eredményeket összesítem és értelmezem. Előadásomban kitérek arra, hogy az eltelt év során változott-e Vlagyimir Putyin Oroszország-szerepfelfogása? Változott-e az ellenségkép? A kutatás fontosságát az adja, hogy az orosz elnök nyilvános beszédeit nagy érdeklődés övezi belföldön (is). Ezeket a televízió mellett számos helyen nyilvánosan is közvetítik, és üzeneteinek célba érésének hatékonyságáról pedig a propagandaapparátus is gondoskodik, amely ezeket az üzeneteket szajkózza és felerősíti, az Oroszországi föderáció lakosságának véleményét jelentős mértékben formálja.

PLESZ BENDEGÚZ* – KÖRÖSÉNYI ANDRÁS**

**Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Társadalomtudományi Kutatóközpont
Politikatudományi Intézet*

***Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Társadalomtudományi Kutatóközpont
Politikatudományi Intézet; ELTE ÁJK Politikatudományi Intézet*

A sikeres keretezési stratégiák lehetőségei és korlátai: Attitűdök, identitások és az orosz-ukrán háború megítélése

Miközben ukránok és oroszok véres háborút vívnak Ukrajnában, a politikai elitek egy másik hadszíntéren a közvélemény támogatását igyekeznek megnyerni a saját értékeléseikhez. Magyarország különösen érdekes eset a vezető politikusok és a média ambivalens és antagonisztikus politikai állásfoglalásai miatt. A tanulmány egy innovatív interdiszciplináris megközelítéssel vizsgálja, hogy a magyarok hogyan értékelik a szomszédságukban zajló háborút. A tanulmány célkitűzése, hogy feltárja a háború megítélésének mely aspektusai teszik lehetővé a politikai elitek számára, hogy alakítsák a közvélemény attitűdjeit és preferenciáit. A kutatási kérdések megválaszolására érdekében közvélemény-kutatási kísérletet terveztünk (N=1000), amelyben két egyenlő kezelési csoportra (N=500-500) osztva vizsgáltuk a válaszadók egyetértését két ellentétes érveléssel (atlantista vs. oroszpárti), négy megítélési dimenzióban (biztonság, gazdasági érdek, erkölcsi és csoportidentitás). A tanulmány célja kettős. Először is, a közvélemény alakítása érdekében a politikai ügyek – mint például az orosz-ukrán háború – keretezésének sikeres stratégiáinak feltárása. Másodszor, az empirikus eredményeknek a demokraciáelméletre gyakorolt következményeit vitatjuk meg, különös tekintettel az elit kommunikációjának és a pártosságnak a szerepére. A keretezési stratégiák elemzésén keresztül a tanulmány rámutat, hogy az identitások és a keretezéselmélet összekapcsolása egy gyümölcsöző kutatási terület. Kísérletünk eredményei rávilágítanak a keretezési stratégia, azaz az értelmezés vagy megítélés dimenziójának megfelelő megválasztásának döntő szerepére. Míg a gazdasági, a biztonsági és az erkölcsi dimenziókban erős keretezési hatásokat találtunk, addig a csoportidentitáson alapuló megítélési dimenzióban a választók ellenálltak a keretezésnek. Ami az empirikus eredményeknek a demokraciáelméletre gyakorolt hatását illeti, a tanulmány óvatosságot von le. Bár "a tények értelmezéséhez szükségünk van keretekre", ahogy Lakoff (2011) érvel, az erős keretezési hatások (amelyeket három dimenzióban is találtunk) fokozzák a demokratikus politika kontingens jellegét. A keretezés eredménytelensége az identitás dimenzióban azonban azt sugallja, hogy ez a kontingencia nem korlátlan.

SZÁSZI ÁRON

Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Társadalomtudományi Kutatóközpont

Kölcsönösség a NATO-ban, a háború narratívái és a narratívák háborúja: Két kérdőíves kísérlet tanulságai

Ez a kutatás két előregisztrált kérdőíves kísérlet eredményeit mutatja be. Elsőként azt vizsgáljuk, hogy mennyire lehet a kölcsönösségre való előhangolással (priming) befolyásolni azt, hogy a magyarok támogatnák-e egy NATO szövetségesünk (Észtország) katonai védelmét. Az első kísérleti csoportban először arról kérdezzük a válaszadókat, hogy amennyiben Észtországot Oroszország megtámadja, elvárható-e Magyarországtól, hogy katonákat küldjön a szövetséges védelmére. Ezt követően azt kérdezzük meg, hogy amennyiben Magyarországot Oroszország megtámadja, elvárható vagy sem, hogy a NATO katonákat küldjön Magyarország védelmére. A második kísérleti csoportban ugyanezt a két kérdést tesszük fel, de fordított sorrendben. Arra számítunk, hogy abban a csoportban, amelyikben először Magyarország NATO-védelmére kérdezzük rá, többen fogják támogatni a magyar katonai segítséget Észtország számára.

Második kísérletünkben azt vizsgáljuk, hogy az orosz-ukrán háborúval kapcsolatos különböző narratívákkal való találkozásnak van-e hatása az Ukrajna és az ukrán menekültek támogatásával kapcsolatos attitűdökre. A kísérletben véletlenszerűen vagy egy semleges leírást mutatunk a háborúról a résztvevőknek (kontroll csoport), vagy egy háborús bűnökről szóló beszámolót, vagy egy szankció-ellenes, nemzeti konzultációról szóló hírt. Ezt követően Oroszországra vonatkozó szankciók, valamint az Ukrajnából érkező menekültek támogatására vonatkozó kérdéseket teszünk fel. Arra számítunk, hogy a szankció-ellenes narratívával szembesülők kevésbé fognak egyetérteni a szankciók és a háborús menekültek támogatásával. Ezzel ellentétes hatást feltételezünk annál a csoportnál, amelyik a háborús bűnököt kiemelő narratívával találkozott. A kísérleteinkben azt is meg kívánjuk vizsgálni, hogy a pártállás, az affektív polarizáció, a médiafogyasztás jellemzői és különböző külpolitikai attitűdök mérséklik-e a kísérleti kezelések hatását. A kérdőíves kísérletek egy 1000 fős közvéleménykutatásba lesznek beágyazva, melyet a Závecz Research vesz fel 2023 márciusában.

VETŐ BALÁZS

*Pécsi Tudományegyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar
Interdiszciplináris Doktori Iskola*

Párhuzamos valóságok: Az orosz-ukrán háború narratívái a magyar sajtóban

Az orosz-ukrán háború egy korábban nem tapasztalt helyzetet teremtett a magyar nyilvánosságban. Egy választási kampány közepén kitört katonai konfliktus néhány nap alatt formálta át a közbeszédet, központi kampánytémává – és azóta már tudjuk, hogy hosszútávon is meghatározó témává – téve a szomszéd országban zajló eseményeket. Ezért mindenképpen fontos feltárnunk azt, hogy ez a folyamat hogyan játszódott le, a nyilvánosságban az ezzel kapcsolatos tartalmak hogyan jelentek meg, milyen szabályszerűségek fedezhetők fel a háborúval kapcsolatos tartalmakban.

Az előadás egy saját fejlesztésű, gráfalapú tartalomelemzési rendszer segítségével készült narratívaelemzést mutat be, amely az online hírportálok 2022-ben az orosz-ukrán konfliktus kapcsán releváns 41 000 cikkét feldolgozva mutatja be, hogy milyen narratívák, milyen felületeken jelentek meg, milyen jellemző tartalomszerkezeteket használtak az egyes portálok, milyen szabályszerűségek fedezhetők fel az egyes oldalak publikációs, szerkesztési működésében. Az elemzés során két témára koncentráltunk: vizsgáltuk a téma szempontjából releváns politikai szereplőkkel kapcsolatos szabályszerűségeket, külön vizsgálva ezen belül Volodimir Zelenszkij és Vlagyimir Putyin kettőséhez kötődő jelenségeket. Valamint elemeztük a magyar politikai közbeszédben előkerülő narratívákhoz (béke és biztonság vs. háború, illetve szankciós narratíva) kötődő jelenségeket.

25. PANEL

Globális válságok és kivételes állapotok

Elnök

ANTAL ATTILA

*Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar
Politikatudományi Intézet; Politikatörténeti Intézet
Társadalomelméleti Műhely*

KISS VIKTOR

Politikatörténeti Intézet Társadalomelméleti Műhely

A Kívül/Belül narratívái, mint válságideológiák

A 21. században alapvetően új helyzetbe kerül a politika. Míg a modernitás korát alapvetően a jellemeze, hogy a politika elsődleges céljának a társadalmi hibák kijavítását tekintette és a haladás véget nem érő útján kívánta tovább vezetni az emberiséget, a posztmodern korszak alapélményévé a válságok permanens jelenléte és az alapvető problémák megoldhatatlansága lett. A posztmodern politika lassan alkalmazkodni kezd a kialakult helyzethez. Az előadás abból az alapfeltevésekből indul ki, hogy a politika centrumából kiszorulna az alternatívák és a szakpolitikai javaslatok körüli viták és ezek helyét olyan mesterdiskurzusok veszik át, amelyek valamilyen formában a permanens válságok állapotát keretezik és foglalják ideológiákba. Álláspontom szerint ennek egyik kiemelt eszköze a Kívül és a Belül közötti határvonal megvonása, illetve a „belül levés” és a „kívülről rettegés” elvárásainak és attitűdjeinek kiépítése. Az orosz-ukrán háború nyugati diskurzusai kapcsán nagyszerűen elemezhetők ezek a folyamatok. Fő tézisem szerint az orosz-ukrán konfliktus nyomán születő ideológiák legfőbb sajátossága, hogy fenn kívánják tartani azokat a megosztásokat és territorialitásokat, amelyek valójában már nem, vagy nem abban a formában léteznek – beisméréseként annak, hogy a szereplők legtöbbször elvesztett azon képessége, hogy a jövőt le tudja írni és alaktani tudja.

KRASZ PÉTER

Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar

Globális válságok és a digitális tér

A modern társadalom globalizálódása a válságok globalizálódásának feltételét is megteremtette, legyen szó ökológiai- és klímaválságról, pandémiáról, vagy háborús konfliktusról. A globális válságok előrejelzése és megelőzése, vagy bekövetkezésük esetén lokalizálásuk és kezelésük kiemelten fontos feladattá vált napjainkra. A technológiai eszközök fejlődése, a 4. ipari forradalom, a digitális tér globális kiterjedése ebben jelentős segítséget tud nyújtani. A digitális eszközök és a kibertér széles eszköztárat kínál a politikai döntéshozók számára a globális válságok tekintetében is. Lehetőséget nyújt a válságok megismerésére, valamint akár a következmények enyhítésére, ideális esetben a megelőzésre, vagy a válság kapcsán alkotott narratíva gyors terjesztésére széles körben. A demokratikus rezsimek esetében a felhalmozott információk szükségszerűen szabályozott keretekben a válság kezelésére fókuszálnak. Elsődleges cél a digitálisan megszerzett információk segítségével egy hatékony-, a társadalom számára elfogadható válasz megteremtése a felmerült problémára. Ezzel szemben az autoriter rezsimek legfőbb jellemvonása, hogy az információszerezés szabályozott normáktól mentes, azok felhasználása során elsődleges prioritást élvez a rezsim szilárdságának biztosítása, háttérbe szorítva a válság valódi kezelését. A demokratikus és autoriter megközelítése a digitális tér nyújtotta lehetőségek kihasználásának a gyakorlatban is ennyire jól szembeállítható egymással, vagy vannak esetek, melyek árnyalják a fenti állítást? Léteznek a globális válságok tekintetében olyan alkalmazási lehetőségek a digitális térben, melyek nem szorítkoznak az egyszerű információ begyűjtésre és a kommunikációs panelek terjesztésére? Előadásomban ezekre a kérdésekre kívánok választ adni.

SZOLCSÁNYI PÉTER

Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar

Az Orbán-kormányok válságkezelésének szimbolikus elemei

Minden rendszer egyik alapja a kommunikáció, hogyan konstruálja meg saját magát kifelé, illetve befelé milyen az információ áramlás. Az utóbbi évtizedben nagy változást láthatunk ezen a területen, hiszen a korábbi állapot, ahol a politikai elit és a médiumok viszonylagos mellérendeltségben dolgoztak megtört. Ezt a változást elsősorban a közösségi médiumok megjelenése okozta, ami lehetővé tette a politikai elit számára, hogy a médiumok nélkül is könnyen tudják az üzeneteiket terjeszteni, ebből adódóan a szabadabb terük van a saját konstrukciójukat és narratívájukat felépíteni. Továbbá a közösségi médiának köszönhetően az audiovizuális tartalmak aránya is megnövekedett. Jelen kutatás három válságon keresztül mutatja be az Orbán-kormányok kommunikációjának szimbolikus hátterét. Ez a migrációs válság, a pandémia és az orosz-ukrán háború. Az írás elsősorban a vizuális elemekre koncentrálna, de megjelenik benne kommunikáció elméleti fejtegetések és általános kommunikációs megfigyelések az Orbán-kormányok vizuális kommunikációjára kapcsán. A tanulmány foglalkozik az offline és az online térrel is, mint vizsgálati szféra. Ebből adódóan vizsgálja a plakátkampányokat, nemzeti konzultációkat, mint offline elem, online szempontból a Facebook és Instagram közösségi médiumok a vizsgálat tárgya. A közösségi média felületeken Magyarország Kormányának hivatalos oldala és a kormányfő (Orbán Viktor) politikusi oldalai kerülnek górcső alá. Az írás az alábbi kérdésekre keresi a választ: A különböző válságok kommunikációja és szimbólum használata mennyiben hasonló egymáshoz? Az Orbán-kormányok milyen szimbólumokat használnak? A szimbólum használat mennyire következetes?

ANTAL ATTILA

*Eötvös Loránd Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Kar;
Politikatörténeti Intézet Társadalomelméleti Műhely*

Globális válságok, rendkívüli kormányzás és demokrácia

A kivételes hatalomgyakorlás hosszú ideje a viták középpontjában áll, hiszen a lényegét tekintve a megoldás lényege a normalitástól való elszakadás és a politikai vezető(k) szinte korlátlan hatalommal való felruházása. Mindez különösen a hatalommegosztáson alapuló alkotmányosság és liberális demokráciák időszakában vet fel igen jelentős problémákat, amikor is a hatalommegosztás elve mintegy „kikapcsolásra” kerül időlegesen a kivételes esemény elhárításának idejére. Persze mondhatjuk a hatalommegosztást és a jogállamiságot tekintve, hogy idővel helyreáll a rend és pusztán időbeli késéssel érvényesül a hatalmi ágak elválasztása, de a kivételesség mindig a végrehajtó hatalom előtérbe kerülését, továbbá a törvényhozás és a bírói kontroll gyengülését eredményezi. De vajon mindennek van-e hatása a demokráciára? A szükséghelyzetek kezelésére szolgáló kivételes állapot eredendően antidemokratikus-e vagy pedig éppen a demokrácia normál állapotban való fenntartásának eszköze? Esetleg az a helyzet, hogy a kivételes jogrend alkalmazásától független eleve demokrácia-problémák vethetők fel azokkal a rezsimekkel szemben, amelyek a kivételes kormányzás eszközeihez nyúlnak? Jelen előadásban a közelmúlt egymásra torlódó válságai kapcsán áttekintem és bemutatom azokat a szakirodalmakat, amelyek kivételes jogrend és kormányzás demokrácia-problémáival foglalkoznak. Az előadásban a szakirodalom vizsgálata és az elmúlt évek rendkívüli eszközökkel való kormányzás tapasztalatainak bemutatása segítségével különbségeket teszek a klasszikus prezidencializálódás és a végrehajtó hatalom új típusú felemelkedése között, továbbá elemezem a kivételes kormányzati struktúrákban rejlő lehetőségeket és kockázatokat.

26. PANEL

Választás és demokrácia II.

Elnök

NAGY LEVENTE

Debreceni Egyetem

BENEDEK ISTVÁN

Politikatudományi Intézet Társadalomtudományi Kutatóközpont

Demokratizáció, autokratizáció és populista polarizáció Kelet-Közép-Európában

Előadásomban azt a kortárs politikatudományi vitát igyekszem bemutatni, hogy Kelet-Közép-Európa (KKE) térségére mennyire áll a demokratikus választások kiüresítésével és az intézményes ellensúlyokkal járó „demokratikus visszacsúszás” (‘democratic backsliding’) paradigmája, amely a 2010-es években sokáig elterjedtnek tűnt, és mára egyfajta fordított „tranzitológiai paradigmának” tekinthető. Meglátásom szerint habár a tágabb térségben a 2000-es évek végétől valóban egy turbulensebb időszak következett be, amely több esetben a 2010-es évekre látványos autokratizációs folyamatokba és a (választási) demokrácia eróziójába torkollott, a KKE-térség egészében mégsem beszélhetünk általános demokratikus visszacsúszásról, illetve a tekintélyelvű választások általánossá válásáról. A demokratikus visszacsúszás túláltalánosító paradigmájával szemben érdemes például kiemelni, hogy a különféle elemzésekben a magyar és a lengyel esetek mellett általában további legfeljebb két-három, ráadásul változó összetételű országból álló csoportot szokás a kortárs autokratizáció kapcsán megemlíteni a KKE-térségből. A régió egészére a Cianetti–Hanley szerzőpáros szavaival szerint inkább az „alacsony minőségű, rossz közérzetű, de stabil demokrácia” a jellemző, ráadásul hosszabb távú perspektívából vizsgálva a folyamatokat több, a demokratizációt támogató tényezőre (például a régió-szerte jellemző demokráciapárti vagy korrupcióellenes társadalmi tiltakozásokra) is rá lehet mutatni. Továbbá, a demokratikus intézmények adott esetben sikeresen verték vissza, vagy legalábbis tartották bizonyos mértékű kontroll alatt az autokratikus folyamatokat, különösen, ha nem alkotmányozó többséggel álltak szemben. Előadásomban a KKE-régió 12 országának (Észtország, Lettország, Litvánia, Szlovénia, Csehország, Szlovákia, Románia, Horvátország, Bulgária, Lengyelország, Szerbia és Magyarország) elmúlt három évtizedét vizsgálom abból a célból, hogy a regionális trendek árnyaltabb leírásán túl olyan változókat tárhassak fel, amelyek a demokratizáció és autokratizáció mechanizmusait, illetve a populista polarizáció ezekben betöltött szerepét magyarázhatják általánosságban.

WIENER GYÖRGY

Debreceni Egyetem

A pártstruktúra változásai a nyugati választási eredmények tükrében (2021–22)

A politikusi értékelésekben, a publicisztikai írásokban és részben a politológiai szakirodalomban elterjedt véleményekkel ellentétben a liberális demokrácia válságjelenségei nem korlátozódnak a kelet-közép-európai és a posztszovjet térség ún. hibrid rezsimjeinek létrejöttére. E berendezkedés kezdődő eróziója a kontinens nyugati részén is érzékelhető, ami mindenekelőtt a politikai struktúra fokozatos átalakulásában, a mérsékelt középpártok szavazótáborának csökkenésében fejeződik ki. Emellett a választásokon való részvételi arány mérséklődése is a válságjelenségek körébe tartozik, jelezve az elfordulást a demokratikus intézményektől.

A politikai struktúra átalakulása a jobb-és a baloldalt egyaránt érinti. Az elmúlt két évben lebonyolított holland, francia, svéd és olasz választásokon a szélsőjobboldal megelőzte a hagyományos jobbközép formációkat, sőt az utóbbi országban vezető erővé vált. Jelentős mértékben növelte befolyását ez az áramlat Portugáliában is, ahol évtizedeken keresztül hiányzott a politikai spektrumból.

A baloldalon a szocialista-szociáldemokrata pártok térvesztése jellemzi e változást. A francia és a görög szocialisták szinte teljesen marginalizálódtak és a skandináv, illetőleg a német szociáldemokrácia pozíciója is jóval gyengébb, mint korábban. Jelenleg Portugália és Málta kivételével a mérsékelt baloldal csak egy széleskörű szövetség vezető erejeként alakíthat kormányt.

Első közelítésben e válságjelenségeket főként a mediatizáció és a politikai perszonalizáció magyarázza, igazán meghatározó jelentőségű oknak azonban a jóléti állam fokozatos lebontását tekinthetjük. A liberális demokrácia alapvető bázisát ugyanis egy sajátos kompromisszum képezte; a baloldal lemondott a polgári társadalom átalakításáról, a jobboldal pedig a hagyományos uralkodó csoportok érdekeinek kizárólagos képviseléről. Az elmúlt évtizedekben ez a konszenzus rendült meg, amihez a migrációs válság is hozzájárult.

Az előadás e változásokat elsősorban a 2021-22 évi választások eredményeinek elemzésén keresztül mutatja be.

UNGER ANNA

Politikai és Nemzetközi Tanulmányok Intézete, ELTE Társadalomtudományi Kar

A versengő választás fogalmi (újra)értelmezése

A kortárs nem-demokratikus rezsimek egyik legelterjedtebb, legnépszerűbb meghatározása a „kompetitív autoriter hibrid rezsim” (Levitsky – Way 2010). Az e kifejezést használó kutatók úgy találják, hogy az ilyen hibrid rezsimekben valódi politikai verseny van jelen abban az értelemben, hogy az ellenzéki pártok indulnak, és lehet egy apró esélyük a győzelemre, bár a választási verseny meglehetősen igazságtalan és egyenlőtlen, mivel a politika (és így a választások) játéktere egyenlőtlen. Ebben a megközelítésben a versengő jelleget (vagy versenyképességet, angolul: competitiveness) nem elsősorban a kormány és az állami hatóságok által gyakorolt szabályok, jellemzők és magatartásformák összessége adja, hanem az ellenzéki indulás lehetősége. Itt tehát a versengő jelleg nem jelenti automatikusan a tisztességes választás meglétét is, hanem csak egy (valamennyire torz, de még nyomokban versengő) küzdelmet jelent. A versengő jellegnek ez az értelmezése tagadja a többek között Dahl, Sartori, valamint Schmitter és Karl által is definiált jelentést, ahol a (valódi) verseny a demokrácia egyik legfontosabb, megkülönböztető jellemzője. Következésképpen, ha valami nem demokratikus, akkor nem lehet versengő, és fordítva, ha valami versenyképes, akkor nem lehet nem demokratikus (tekintélyelvű). Sartori klasszikus magyarázata szerint a megkülönböztető jegy nem lehet fokozati (mennyire az), hanem csakis jelleg kérdése (vagy ez, vagy az) (Sartori 1970). Mindezekén túl, hogy még komplexebb legyen az összkép, a választáskutatásban a versengő jelleg alatt általában a jelöltek közötti verseny mértékét (a jelöltekre leadott szavazatok különbségét) értik (az inkumbens-előny mérésének egyik jól bevált indikátoraként). Bármelyik megközelítést is választjuk, egyértelmű, hogy a versenyképesség a választások kulcsfogalmává vált. Elemzésemben amellet érvelek, hogy a versenyképességet a választás integritásának központi fogalmaként kell (újra)konceptualizálnunk, hogy elkerüljük a fogalmi túlterjeszkedés klasszikus csapdáját (Sartori 1970, Collier – Mahon 1993). A versengő jelleg három fent említett megközelítésének elemzése után a dolgozat Magyarország esettanulmányán keresztül mutatja be, hogy ez az elvileg teoretikus probléma (definíciós zavar) milyen gyakorlati következményekkel jár a választások hazai és nemzetközi megítélése, valamint a politikai szereplők stratégiaalkotása szempontjából.

GERE DÖMÖTÖR – STEFKOVICS ÁDÁM

Századvég Alapítvány

Politikai szocializáció és politika homofília a magyar társadalomban

A politikai ismeretek és viszonyulások elsajátítása és kibontakozása különböző szocializációs ágensek együttes hatásának eredménye, melyek közül előadásunkban a szűk családi hatásokra fókuszálunk. Korábbi kutatások sora igazolta, hogy a család szerepe a politikai szocializációban meghatározó, és a politikai homofília a családokon belül gyakori. A fiatalok attitűdátvétele nagy hatékonyságú és hosszútávon stabil, amennyiben gyakori a családon belüli politikai kommunikáció, a szülők értékrendje stabil és konzisztens, mindezek hiánya, ugyanakkor később lazább egyéni politikai integrációt eredményezhet, illetve más színterek hatása erősödhet fel (pl. kortársak, iskola). A politikai szocializációt és annak dinamikáját mélyebben megérteni próbáló empirikus elemzések Magyarországon ugyanakkor ezidáig alig készültek. Kutatásunk célja a családon belüli politikai homofília, és a szülők politikai jellemzőinek egyénre gyakorolt hatásának vizsgálata volt. Adataink egy 2023. februárban felvett kérdőíves kutatásból származnak. Az adatokat telefonon vették fel (CATI), a minta 2000 főt tartalmaz, és országosan reprezentatív nem, életkor, végzettség és településtípus alapján. A kérdőív a válaszadóra vonatkozó kérdések mellett számos kérdést tartalmazott a válaszadó édesapja és édesanyja politikai aktivitására, pártpreferenciájára és ideológiai pozíciójára vonatkozóan a kérdezett gyerekkorára fókuszálva. Az első eredmények jelentős családon belüli politikai homofíliára utalnak, a válaszadó politikai jellemzői szorosan korrelálnak a szülők politikai jellemzőivel. A politikai szocializáció és homofília hatását az egyén politikai aktivitására, pártválasztására és ideológiai pozíciójára strukturális egyenlet modellezéssel vizsgáljuk, melyek eredményeit az előadásban ismertetjük.

27. PANEL

Digitalizáció és Demokrácia

Elnök

SZALAI ANIKÓ

*SZTE ÁJTK Nemzetközi és Regionális Tanulmányok Intézete;
SZTE ÁJTK Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék*



Interdiszciplináris
Kutatásfejlesztési
és Innovációs
Kiválósági Központ

KRUZSLICZ PÉTER PÁL

SZTE ÁJTK Nemzetközi és Regionális Tanulmányok Intézete

Mit veszít, ki időt nyer? – a parlamenti kezdeményezés jelenlegi gyakorlata

A közbeszéd és a politikai kommunikáció egyik fontos tényezője az idő, amely úgy az időzítés, mind az üzenetek hosszának és ritmusának kapcsán számos kutatás és tanulmány tárgya. Az idő azonban az alkotmányjogban is megjelenik, ahol többek között a napirend, az eljárási határidő a politikai akaratképző és akaratmegjelenítő intézmények működésében szintén jelentős befolyást gyakorló tényező. Különösen érdekes kérdés a parlamenti munka és az idő viszonya, amely leginkább a jogalkotás, de részben a politikai ellenőrzés során is kutatható. Jelen közlés az előbbi teszi vizsgálatá tárgyává azt kutatva, hogy hogyan befolyásolja az időtényező a parlamenti munkát tekintettel elsősorban az intézmény alkotmányos helyére és szerepére. Miközben ugyanis az időgazdálkodás modern eszközökkel is segített környezetben elsősorban hatékonysági kérdés, a gyorsaság nem feltétlenül segíti az alkotmányos követelmények megtartását, azaz nem biztosít valódi hatékonyságot. A kormánypárti képviselők által benyújtott, valójában kormányzati jogalkotási kezdeményezések esetéből kiindulva igyekszünk e tekintetben átfogó következtetéseket is levonni, amelyek ugyan a parlamenti munka eredeti funkcióihoz vezetnek vissza, de a digitalizáció korában is megfontolandó eredményeket mutatnak be.

SOÓS EDIT

SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék

Az e-kormányzat kihívásai Magyarországon (2010–2020)

Magyarország Kormánya célul tűzte ki 2020-ra a magyar közigazgatási folyamatok és munkafolyamatok olyan ügyfélközpontú, integrált területi közigazgatás irányába történő átalakítását, amely egyszerűbb, átláthatóbb és elszámoltathatóbb rendszert jelent a polgárok számára. A kormányzati stratégiai cél megfelel az Európai Unió Magyarországgal szembeni azon elvárásainak és kihívásainak, hogy korszerűsítse közigazgatását, és növelje a modern információs és kommunikációs technológiák (IKT) alkalmazását az állami intézmények egymás közötti, valamint az állami intézmények és az állampolgárok közötti interakciókban.

Az e-közigazgatás fejlesztésében a fő célkitűzés az ügyfélközpontúság és a közigazgatás szolgáltató jellegének erősítése. A közigazgatási szolgáltatások egyszerűbb, gyorsabb és költséghatékonyabb intézése a front office és a back office folyamatok integrációja révén valósul meg.

Az e-közigazgatási front office biztosítja a digitálisan nyújtott közzolgáltatások lehetőségét a többcsatornás ügyintézés és a csatornák közötti választás (CRM rendszerek, webes portálok, mobil csatornák, DiTV) révén. Az ügyfélbarát digitális közzolgáltatások használatához a lakosság, illetve a közigazgatásban dolgozók digitális kompetenciáinak fejlesztése, a digitális írástudatlanság és a digitális megosztottság mérséklése szükséges (e-befogadás).

Mennyiben járult hozzá Magyarország az EU digitális kormányzásához? Melyek az ügyfélközpontú, többcsatornás ügyintézés terén elért eredmények? Az e-közigazgatás teljesítményének értékeléséhez az elemzés uniós és magyar dokumentumok mellett (EU e-Government action plan 2016–2020, Nemzeti Infokommunikációs Stratégia 2014–2020, KÖFOP 2014–2020) a Digital Economy and Society Index (DESI), az e-Government Benchmark adatait és jelentéseit, az Eurostat és a KSH adatait használja fel.

SAMANTHA JOY CHEESMAN

SZTE ÁJTK Összehasonlító Jogi és Jogelméleti Intézet

The quest for the 'right' judge & the need for case allocation systems in Eastern European Countries

The presentation will focus on the presentation of research findings concerning the development and application of case allocations systems amongst Eastern European countries. Due to the need to ensure that the judiciary and individual judges are free from external influences, there is a growing demand that no personal considerations should be allowed to influence the assignment of cases to the courts, to a particular judge or panel of judges, and that the government or other external or internal forces should not be able to ensure that politically important cases are assigned to the 'right' judges.

If the allocation of cases falls within the competence of judicial leaders who are obliged to bargain with the government on budgetary matters, or who are dependent on representatives of other branches of government for their appointment, this may at the very least give rise to mistrust. It is important to foster public faith and trust in our legal systems which in turn garners legitimacy for court decisions.

The use of automated case allocation is one mechanism, which nowadays relies on digital technology. However, it is not without it flaws. The presentation will address these issues via a comparative study of 'good practice' in the post-socialist legal systems of Central and Eastern Europe.

SZIEBIG ORSOLYA JOHANNA

SZTE ÁJTK Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék

A zöld demokráciák fogalma és kihívásai a digitalizáció korában

A zöld demokrácia kétségektől övezett fogalom, egységes definícióról szakirodalmi szinten sem beszélhetünk. Ugyanakkor, napjaink egyik legfontosabb kérdése, hogy az államok milyen eszközökhöz folyamodnak a globális klímaválság és olyan egyéb környezeti problémák megoldásához, mint a biodiverzitás megállíthatatlannak tekinthető csökkenése. Az államok kerekein túllépve, a nemzetközi együttműködést alapjait biztosító nemzetközi szervezetekben is – különösen az Európai Unióban – megfigyelhetjük a „zöld” átállás kérdésének központba helyezését. Egyúttal, az Európai Unió igyekszik minél nagyobb teret engedni az uniós polgárok számára, hogy érdemben beleszólhassanak a döntéshozatalai folyamatokba. Ennek kiváló példája az uniós polgári kezdeményezés, illetve az Ursula von der Leyen vezette Európai Bizottság által fókuszba helyezett „European Way of Life” koncepció.

Az előadás keretében először a zöld demokráciák fogalmi építőköveit veszem górcső alá, kitekintve a globális együttműködés építőköveire, a nemzetközi szervezetekre. A prezentáció második pillére a kihívásokra koncentrálok, ideértve a polgárok és az állam közti szakadékot, a „felülőről” jövő döntéshozatalt, illetve a társadalmi attitűd hatását a környezetvédelmet támogató programok végrehajtásának sikerességére. A felvetett kérdéseket a digitalizáció korában vizsgálom, rámutatva, a XXI. század nyújtotta lehetőségek mennyiben segíthetik elő a polgárok jogainak érvényesülését és a környezetvédelmi kérdések előtérbe helyezését.

SZALAI ANIKÓ

*SZTE ÁJTK Nemzetközi és Regionális Tanulmányok Intézete;
SZTE ÁJTK Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék*

Az online véleménynyilvánítási szabadság és az orosz-ukrán háború

Az ENSZ és Európa Tanács keretében számos dokumentum született az elmúlt tíz évben, amelyek a véleménynyilvánítás szabadságának az online térben való megvalósulásával foglalkoznak, figyelembe véve az emberi jogi szabályokat. Az elmélet viszonylag tisztának tűnik, a gyakorlat azonban számos kérdést felvet. Különösen így van ez az olyan kivételes helyzetekben, mint a hadiállapot, ahol a nemzetközi jog számos különböző szabálya között kell összhangot teremteni. A több mint egy éve tartó orosz agresszió Ukrajnában szükségessé tette az internet bizonyos mértékű cenzúráját. Az előadás azt vizsgálja, hogy Ukrajna esetében mely szabályokra tekintettel, hogyan teljesíthetők egyszerre a különböző emberi jogi és nemzetbiztonsági követelmények.

28. PANEL

Érzelmek és stílusok a politikai kommunikációban (a közösségi médiában)

Elnök

FARKAS XÉNIA

*Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Társadalomtudományi
Kutatóközpont Politikatudományi Intézet*

METZ RUDOLF* – BENE MÁRTON**

**Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Társadalomtudományi Kutatóközpont
Politikatudományi Intézet; Budapesti Corvinus Egyetem*

***Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Társadalomtudományi Kutatóközpont
Politikatudományi Intézet; ELTE ÁJK*

Bizonyítsd a vezetői képességedet (ha tudod)! Identításlapú benyomás menedzsment és – formálás az online térben

A modern demokráciák legnagyobb kihívása a vezetők és vezetettek közötti növekvő távolság. A közösségi média ezt a kihívást segít leküzdeni, amelyen keresztül a politikusok jeleket (viselkedési mintákat) küldhetnek követőiknek azt illetően, hogy „valóban” rendelkeznek a vezetéshez szükséges képességekkel. Bár a benyomás menedzsment korábban is a politikai eszköztár része volt (Landtsheer et al. 2008), a közösségi média lehetővé teszi a politikusok számára, hogy kvázi közvetlen és torzításmentes módon részt vegyenek a róluk alkotott benyomások befolyásolásában. A vezetők elfogadottsága azonban attól függ, hogy a megjelenített tulajdonságok és viselkedésminták megfelelnek-e a közönségük által formált idealizált vezetői prototípusoknak (Metz 2021). A közösségi média explicitté tette ezt az alapvetően rejtett kognitív benyomás formálást: a követők közvetlenül reagálhatnak a vezetői jelzésekre érzelmeik kifejezésével (lájkok és emojik) vagy a politikai részvétel imitálásával, azaz a vezetők posztjainak megosztásával és kommentálásával (vö. Bene, 2017).

A szakirodalom különbséget tesz a benyomás menedzsment és -formálás módjai között, attól függően, hogy általános vezetői erényekre vagy csoport-specifikus tulajdonságokra helyeződik-e a hangsúly. A politikatudomány hajlamos az általános, univerzális tulajdonságokat hangsúlyozni a personalizáció kapcsán (Bittner, 2015; Garzia et al., 2022). A vezetői rátermettség igazolását és elfogadását azonban az identitáspolitika felértékelődése új megvilágításba helyezi (Garzia és Ferreira da Silva, 2022). A tanulmányunk arra a feltételezésre épít, hogy a vezetőknek nemcsak saját vezetői képességeiket kell bizonyítaniuk, hanem közönségük identitását is meg kell testésíteniük. Orbán Viktor és Márki-Zay Péter 2022-es országgyűlési választások kampánya során közzétett Facebook-posztjainak kézi tartalomelemzésén keresztül ezt a feltevést vizsgáljuk.

JUHÁSZ VANESSZA* – BENE MÁRTON**

**ELTE ÁJK Politikatudományi Doktori Iskola*

***Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Társadalomtudományi Kutatóközpont
Politikatudományi Intézet; ELTE ÁJK*

**Sok beszédnek sok az alja?
A pártok és pártvezetők online argumentációjának vizsgálata
a 2022-es országgyűlési választási kampányban**

A magyar politikai diskurzusban régóta kritika tárgyát képezi a hazai vitakultúra színvonala. Azonban nyilvános, direkt, politikai oldalak közötti vita események csak igen korlátozottan állnak rendelkezésünkre egy átfogó empiria felállítására. Az online térben azonban a politika szereplői nap mint nap megnyilatkoznak, reagálnak egymás és saját tevékenységére, valamint a napirendet képező egyes problémákra. Ennek fényében úgy véljük, az online politikai diskurzust érdemes az argumentáció és érveléstudomány diszciplínái szerint is megvizsgálnunk ahhoz, hogy összetettebb képet kapjunk a hazai vitakultúra állapotáról.

Jelen kutatásban a 2022-es országgyűlési választási kampányban vizsgáltuk meg, hogy a politikai vita egyes elemei, így a szubjektív vélemény és az egymásra való reagálás milyen mértékben és minőségben vannak jelen a politikai szereplők Facebook-kommunikációjában. Kutatásunk során 2441 kampány alatti Facebook-bejegyzést elemeztünk pártoktól és pártvezetők-től. Eredményeink szerint a politikai szereplők véleménytelített kommunikációt folytatnak a közösségi oldalon, és nagymértékben közpolitikai kérdésekre fókuszálnak. Tényalapú forrásokra ritkán támaszkodnak, és az ad hominem érvelés nagy szerepet játszik megnyilatkozásaikban, viszont egyéb érvelési hibák kevésbé jellemzőek kommunikációjukra. Az egymásra adott reakciók igen ritkák a vizsgált bejegyzésekben. A főbb mintázatok hasonlóak a politikai oldalak között, viszont elmondható, hogy általánosságban az ellenzéki oldalak argumentatívabb, reaktívabb és több érvelési hibát alkalmazó kommunikációt folytatnak a kormánypárti oldalakhoz képest.

Mindezek mellett az érveléstudományi módszerek véleményünk szerint nem csupán a vitakultúra értékelésében segíthetnek, de a különböző dezinformációs stratégiák feltérképezéséhez is hozzájárulhatnak. Számos esetben ugyanis nem elegendő pusztán a megnyilatkozásokban felhozott érvek igazságtartalmát ellenőrizni (fact-checking), hiszen sokszor a valid premisszákból levont végkövetetések hibás informális logikán alapszanak. Éppen ezért az érvelés belső logikáját is meg kell vizsgálnunk, hogy effektívebben kiszűrjük a dezinformációs megnyilatkozásokat (reason-checking).

FARKAS XÉNIA – BENE MÁRTON

**Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Társadalomtudományi Kutatóközpont
Politikatudományi Intézet*

***Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Társadalomtudományi Kutatóközpont
Politikatudományi Intézet; ELTE ÁJK*

A pszichológiai profilok és a helyi hírfogyasztás kapcsolata a Facebookon

A politikai magatartás, mint például a politikai tanulás és részvétel, mind a hírfogyasztástól függ, amit több tényező is meghatároz. Különbségek vannak a hírfogyasztásban a nemek, a médiaválasztás és általában a politikai érdeklődés szerint. Végső soron a politikai magatartás és a hírfogyasztás befolyásolja a demokrácia működését. Mindazonáltal a polgárok politikai viselkedésében és hírfogyasztásában a személyiségük és pszichológiai profiljuk a központi tényezők.

Bár a pszichológiai profil és az állampolgárok hírfogyasztása közötti kapcsolatról kevés tanulmány található, a létező szakirodalom szerint minél extrovertáltabb valaki, annál valószínűbb, hogy érdeklődik és tájékozott a politika iránt (Gerber et al., 2010), viszont a helyi politikai érdeklődés még az extrovertált állampolgárok esetében is magasabb, mint az országos. Figyelembe véve ezt az eredményt, valamint azt, hogy a létező kutatások főként az országos politikára fókuszálnak, itt az ideje, hogy figyelmünket a helyi szintre irányítsuk, ahol a helyi közösségek erősíthetik az állampolgárok demokráciához való viszonyát.

Ezért a tanulmány az állampolgárok pszichológiai profilja és hírfogyasztásuk (RQ1) kapcsolatának főbb jellemzőit, illetve a közösségi médiában megjelenő országos és helyi hírekhez kapcsolódó, pszichológiailag meghatározott hírfogyasztás lehetséges különbségeit vizsgálja (RQ2).

Ehhez egyrészt a Big Five személyiségjegyekre építünk, továbbá a Human Values Scale-t (ESS) használjuk fel az alapvető személyiségjegyek és értékorientációk azonosítására. E pszichológiai profiltérképező elemek kombinálásával célunk, hogy mélyebb megértést nyújtsunk a polgárok személyiségéről, amely feltételezhetően befolyásolja a Facebook mint politikai információforrás használatát és preferenciáit a különböző politikai szinteken.

LOVÁSZ DOROTTYA

ELTE ÁJK Politikatudományi Doktori Iskola

Márki-Zay Péter politikai stílusa - A politikai stílus kutatásának elmélete, módszere és gyakorlata

A stílus a politikatudományban több jelentéssel bír. Míg az ókori görög retorikai hagyományok a stílus fogalmát az alkalomhoz illő beszéddel azonosították, a választói magatartás-elmélet már egy pártválasztást befolyásoló tényezőként határozta meg azt. Más megközelítések, például mint amilyen a vezetéskutatás, a vezetési stílust a hatékony politikai cselekvéssel azonosította. A szemiotikai megközelítés pedig a verbális és non-verbális jelek együttes jelentéseként deklarálta a stílus fogalmát. A megközelítések kutatási irányonként és nézőpontonként eltérők lehetnek, de abban egyetértenek, hogy a stílust a politika lényegi elemeként feltételezik.

Robert Hariman 1995-ben megjelent *Political Style: The Artistry of Power* című könyvében a korábbi megközelítésektől eltérő megvilágításba helyezte a politikai stílus fogalmát. Hariman a politikát egyfajta művészetként értelmezi, ahol a politikai siker gyakran összefüggésben áll az esztétikával. Interdiszciplináris megközelítése a bölcsészet és a társadalomtudomány határán mozog. Az általa meghatározott négy politikai stílust (realista, bürokratikus, udvari, és köztársasági) irodalmi alkotások segítségével mutatja be. Ugyan Hariman nézőpontja ötvözi a retorika és a szemiotika eszközkészletét, stílus-kutatásának hiányossága, hogy könyvében kizárólag szövegek elemzésével foglalkozik. A szövegeken túlmutató információforrások vizsgálata, mint például a képek, mozgóképek, testbeszéd vagy a viselet és öltözet kimarad az elemzéséből.

Jelen kutatás célja kettős. Elsődleges célja a Hariman által létrehozott négy stílus kategóriából indikátorokat meghatározni, majd ezeket tipológiaiává alakítani, hogy politikai szereplők stílusát azonosíthassuk vele. A második célja pedig az egyes stílusokhoz tartozó vizuális elemek detektálása, hogy kiegészítsem az eredeti harimani, kizárólag szöveges alapú kutatást. A kutatás Márki-Zay Péter, a 2022-es országgyűlési választás ellenzéki miniszterelnök jelöltjének politikai stílusát vizsgálja saját közösségi médiaplatformján (Facebook) nyilvánosságra hozott szöveges és képi anyagokon keresztül.

SZABÓ GABRIELLA

*Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Társadalomtudományi Kutatóközpont
Politikatudományi Intézet*

Politikai purifikáció: Morális érzelmek a kampányban

Az előadás a morális érzelmekre fókuszáló politikai kommunikációkutatás gyakorlatát és előnyeit kívánja bemutatni egy magyar esettanulmány tükrében. A 2022-es országgyűlési választások előtti várakozások a ténylegesnél jóval szorosabb eredményt reméltek, mivel a legnépszerűbb baloldali, liberális, zöld, konzervatív és progresszív ellenzéki pártok úgy döntöttek, hogy közös miniszterelnök-jelölttel erősítik meg választási szövetségüket, és egy kihívót állítanak Orbán Viktorral szemben. A szakirodalom szerint a kihívó felet győzelemhez segítheti, ha általános politikai megtisztulást ígér, és olyan kampánystratégiát hajt végre, aminek központi eleme a morális és politikai megújulás (Glover, 1970). Ehhez a kihívónak hangsúlyoznia kell, hogy a hatalmon lévő politikai elit letért az eredeti útjáról, elszakadt az ideológiájától, levált az uralkodó társadalmi értékekről, visszaélt hatalmával, morálisan helytelenül cselekedett vagy teljes identitásában romlott, így politikája erkölcsileg vállalhatatlan, tehát nincs helye a közéletben (Lucardie, 2000; Jamieson, 1996; Hansson, 2022). Korábbi kutatások alapján állítható: kihívók hajlamosabbak magukat a politika megtisztítójának tételezni, egyfajta purifikátori szerepbe helyezkedni. Az előadás alapjául szolgáló tanulmány pontosan ezt a purifikátori kommunikációt vizsgálja meg Márki-Zay Péter kampányban alkalmazott retorikája alapján. Az ellenzéki vezető vádaskodó, hibáztató, büntudat-, és szégyenkeltő üzeneteit a miniszterelnök-jelölt 2022. február elseje és április másodika között – tehát a kampány hajrájában – a közösségi média profilján megjelentetett verbális és textuális posztjaira támaszkodva vizsgálom. Az előadás során a morális érzelmek közül a büntudat és szégyen politikai kommunikációs használatáról, illetve kutatási lehetőségeiről lesz szó.

KOVÁCS BEÁTA

ELTE ÁJK Politikatudományi Doktori Iskola

A félelem bal- és jobboldali dimenzióiról

Az előadás fő célja, hogy feltárja a félelem jelenségének jobb-és baloldali dimenzióit. Amellett szeretnék érvelni, hogy a bal-és jobboldali kategóriák nem szűntek meg a politikai identitás legmeghatározóbb tényezői lenni, és az érzelmi struktúrák feltérképezésével jobban megérthetjük azok aktuális relevanciáját.

Az előadás arra a hiányra is szeretne reagálni, miszerint a legtöbb kutatás a félelmet a konzervativizmushoz, valamint a jobboldali populizmushoz köti. A baloldali dimenzió szinte teljes mértékben kiesik a tudományos érdeklődés köréből, emellett a bal-és jobboldali félelmek szisztematikus összehasonlítása is elmarad.

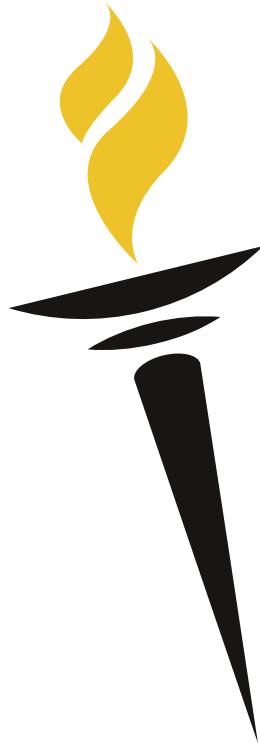
Ebben a kutatásban a félelem és az ideológiai identitás potenciális kapcsolódási pontjait szeretném bemutatni. Az előadás felépítése a következő: először is felvázolom az ideológia és a (morális) érzelmek kapcsolatát, majd pedig a félelmet mint morális érzelmet elemzem. Ezt követően a konzervativizmuson és a (jobboldali) populizmus irányzatain keresztül mutatom be a félelem és az ideológiák viszonyát, majd pedig két politikai tartalommal is rendelkező félelemtípussal szemléltetem az ideológiai különbségeket, azaz a klímaszorongást és a migrációhoz kötődő félelmeket ismertetem. Végül, az előbbi specifikus érzelmi típusok kontextualizálásával, vagyis a magyar politikai viszonyok általi értelmezésével igyekszem kézzelfoghatóvá tenni a kutatás témáját.

A konferencia felhívásban meghirdetett szekciók szervezői

- 1. Közpolitika és kormányzás (négy panel)**
KISS REBEKA (Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézet;
NKE Közigazgatás-tudományi Doktori Iskola)
SEBŐK MIKLÓS (Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézet)
- 2. Átalakuló nemzetközi rendszer, biztonság- és védelempolitika (két panel)**
TÁLAS PÉTER (Nemzeti Közszerződési Egyetem Stratégiai Védelmi Kutatóintézet)
CSIKI VARGA TAMÁS (Nemzeti Közszerződési Egyetem Stratégiai Védelmi Kutatóintézet)
- 3. Az Európai Unió és a tagállamok válaszai a háborúra és következményeire (két panel)**
SOÓS EDIT (SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék)
- 4. Responses of the EU and its Member States to the War and its Consequences (egy panel)**
ANDREA SCHMIDT (University of Pécs, Faculty of Humanities and Social Sciences)
- 5. Választás és demokrácia (két panel)**
NAGY LEVENTE (Debreceni Egyetem)
- 6. Politika- és demokráciaelméletek a háború árnyékában (két panel)**
LÖFFLER TIBOR (SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék)
PETROVSZKI-OLÁH LÁSZLÓ (SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék)
- 7. Politikai rezsimok és politikai vezetők (két panel)**
KÖRÖSÉNYI ANDRÁS (ELTE ÁJK PTI; Társadalomtudományi Kutatóközpont Politika-
tudományi Intézet)
- 8. Pártok és pártrendszerek (egy panel)**
HORVÁTH ATTILA (NKE ÁNTK; Mádl Ferenc Összehasonlító Jogi Intézet)
- 9. Civilek és önkormányzatok helyzete a válságok árnyékában (egy panel)**
KÁKAI LÁSZLÓ (Pécsi Tudományegyetem Politikatudományi és Nemzetközi Tanulmányok
Tanszék)
- 10. A kormányzás alkotmányos keretei a háború árnyékában (két panel)**
STUMPF ISTVÁN (Széchenyi István Egyetem)
- 11. Politikai kommunikáció: háború, dezinformáció, érzelmek, közösségi média (két panel)**
FARKAS XÉNIA (Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézet)
- 12. Tendencias in Political Communication (négy panel)**
NORBERT MERKOVITY (University of Szeged, Department of Political Science)
- 13. A digitális nyilvánosság jogi, politikai aspektusai (két panel)**
JUHÁSZ KRISZTINA (SZTE ÁJTK Politológiai Tanszék)
- 14. Digitalizáció és Demokrácia (egy panel)**
SZALAI ANIKÓ (SZTE ÁJTK Nemzetközi és Regionális Tanulmányok Intézete; SZTE ÁJTK
Nemzetközi Jogi és Európa-jogi Tanszék)

Partnerek / Támogatók





A konferencia honlapja / Website of the Conference

<http://www.juris.u-szeged.hu/kutatas/kari-szervezesu/mptt-vandorgyules-xxviii>

A konferencia helyszíne / Venue of the Conference

SZTE ÁJTK – 6720 Szeged, Tisza Lajos krt. 54.